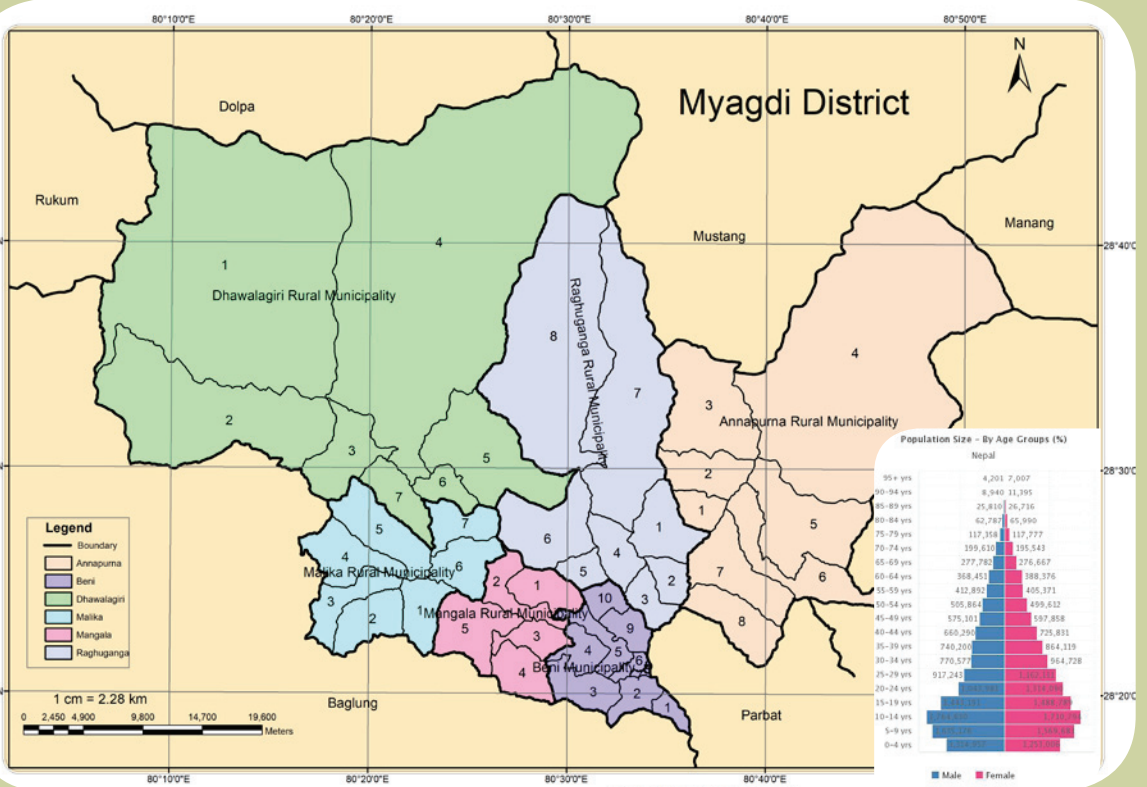

जिल्ला वस्तुगत विवरण District Profile

(स्थानीय तह समावेश गरिएको)

म्याग्दी २०७५

नेपाल सरकार

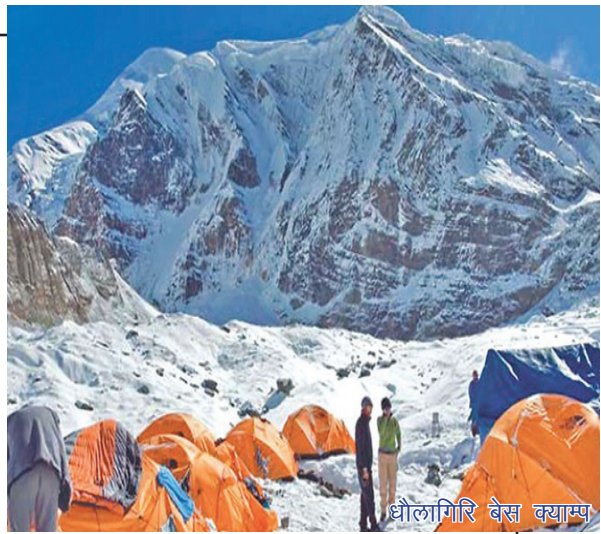
राष्ट्रिय योजना आयोग
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ
(बागलुङ, म्याग्दी, मुस्ताङ)
०६८-५२०२७६

रूपे भरना

धौलागिरि बेस क्याम्प

लडली हिल बेनी

भुरुड तातोपानी कुण्ड

धौलागिरिको दृश्य

पुन हिलवा सूर्योदय दृश्य

जिल्ला वस्तुगत विवरण

District Profile

म्याग्दी-२०७५

(स्थानीय तह समावेश गरिएको)

धौलागिरी हिमाल

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय योजना आयोग

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

(बागलुङ, म्याग्दी, मुस्ताङ)

०६८-५२०२७६

प्रकाशन वर्ष : २०७५

प्रकाशक:

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुड
यस पुस्तकमा उल्लेखित तालिकाहरू तथ्यांक कार्यालय,
बागलुडलाई श्रोत खुलाई साभार गर्न सकिनेछ ।

सर्वाधिकार

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुड

मुद्रण:

नमुना अफ्सेट प्रेस, बागलुड

 ०६८-५२२५९२

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोग
केन्द्रीय सञ्चालक विभाग

फोन नं : ९७७-१-४२४५९४६
९७७-१-४२४५९४७
९७७-१-४२४५९४८
९७७-१-४२२९४०६
फ्याक्स : ९७७-१-४२२७७२०

प.सं : २०७४/७५

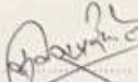
रामशाह पथ
धापाथली, काठमाण्डौ

च.नं.:

मन्तव्य

स्थानीय नीति निर्माता, योजनाकार, अनुसन्धानकर्ता, अध्येता र सञ्चारकर्मीहरूका लागि खण्डीकृत तथ्याङ्कको माग दिनानुदिन बढ्दै गइरहेको अनुभव हामीले गरेका छौं। खण्डीकृत तथ्याङ्कको यस्तो मागलाई राष्ट्रिय जनगणना, कृषिगणना र नमुना सर्वेक्षणमा आधारित विभिन्न सर्वेक्षणहरूले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्ने सन्दर्भमा गणना तथा सर्वेक्षणहरूबाट प्राप्त स्थानीय तहका तथ्याङ्क र स्थानीयस्तरका विभिन्न निकायहरूमा व्यवस्थापन गरिएका अभिलेखहरूमा छरिएर रहेका उपयोगी आँकडाहरूलाई तथ्याङ्क कार्यालयहरूले विगतका वर्षहरूमा पनि जिल्ला तहका वस्तुगत विवरणहरू तयार गरेका र तिनको अधिकतम माग तथा प्रयोग भएको अनुभव हामीले गरेका छौं। यसै सन्दर्भमा, देशको परिवर्तित स्थानीय तह अनुसारको तथ्याङ्क एकत्रित गरी आम प्रयोगकर्ताहरूको उपयोगको लागि उपलब्ध गराउने प्रयासस्वरूप केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग अन्तर्गतका तथ्याङ्क कार्यालयहरूले चानु आर्थिक वर्षमा गाउँपालिका/नगरपालिका प्रोफाइल तयार गरेका हुन्। यसको तयारीबाट स्थानीय तहको तथ्याङ्क भण्डार समृद्ध हुनुका साथै प्रयोगकर्ताहरूको माग निकै हदसम्म सम्बोधन भई योजनाविद्, अनुसन्धानकर्ता, विद्यार्थी, तथा सरोकारवाला हरूको निम्ति निकै सहयोगी हुने विश्वास मैले लिएको छु।

स्थानीय तहहरूका बडास्तरसम्मका तथ्याङ्कहरू सप्लिट यस्तो महत्वपूर्ण गाउँपालिका/नगरपालिका प्रोफाइल तयार गरी प्रकाशनमा ल्याउन लागेकोमा म यस कार्यको प्रशंसा गर्दछु र यसको तयारीमा सलरन सम्पूर्ण कर्मचारी वर्गमा धन्यवाद दिन चाहन्छु। आगामी वर्षमा तथ्याङ्क कार्यालयहरूले यस प्रकाशनको अद्यावधिक नवीन संस्करणलाई पनि प्राथमिकता दिनेछन् भन्ने विश्वास मैले लिएको छु।

सुबिनराज अचार्य
(महानिर्देशक)

नेपाल सरकार

०६८-५२०२७६

राष्ट्रिय योजनाआयोग
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

Email: statisticsblg@gmail.com

Web : www.cbs.gov.np

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

(बागलुङ, म्याग्दी, मुस्ताङ)

प्रावकथन

सुशासन २१औं शताब्दिको समयको माग हो । सुशासनको लागि कानूनी शासनको सर्वोच्चता र महत्त्व रहने कुरा सर्वविदितै छ । नागरिकलाई राज्यको तर्फबाट उपलब्ध गराइने सेवा र सुविधाहरू पारदर्शी, गुणस्तरस्युक्त, प्रभावकारी, र समयमै उपलब्ध गराउन जती आवश्यक छ त्यती नै आफूले के करतो सेवा र सुविधाहरू प्राप्त गर्न सकिन्छ भनी नागरिकहरूले सुसूचित हुन पाउने कुरा उत्तिकै महत्त्वपूर्ण छ । यी सबै कार्यका लागि सतबन्धि क्षेत्रका तथ्याङ्कमा उपलब्धि महत्त्वपूर्ण कुरा हुन । तथ्याङ्क कार्यालय बागलुङले आ.व. २०७४/०७५ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार नयाँ स्थानीय तहहरूको वडास्तरसम्मका विवरणहरू समेत समावेश गरी म्याग्दी जिल्ला वस्तुगत विवरण यस रूपमा प्रकाशन गर्न लागेको छ । तथ्याङ्क विभिन्न क्षेत्रको बस्तुस्थिती भल्कने गरी अध्ययन अनुसन्धान गर्न तथा योजना तर्जुमा देखि कार्यान्वयन तथा मूल्यांकनको चरणसम्म अपरिहार्य हुने कुरा सबैका सामु छर्लङ्ग भएको विषय हो । यस पुस्तकको अभिप्राय यिनै आवश्यकताहरूको परिपूर्ति गर्नु हो ।

यसमा उल्लेख गरिएका विषयवस्तुहरूबाट जिल्लाका विविध विषयका तथ्याङ्कमा सतपूर्ण गतिविधिहरूको स्थितीका बारेमा जानकारी हुनुका साथै जिल्लास्तरमा योजना बनाउन, अध्ययन, अनुसन्धान एवं सौधकार्य गर्नेहरू र तथ्याङ्कविश्लेषकहरूलाई आवश्यक पर्ने सूचनाहरू एकै ठाँउबाट प्राप्त हुने हुँदा अहाँहरूका लागि केही मात्रामा भइपनि सहयोग पुग्ने आशा लिएको छु । तथ्याङ्कीय आधारमा निर्मित योजनाले मात्र जिल्लाको भित्रि तहसम्म समस्या हल गर्ने हुनाले यो वस्तुगत विवरण पुस्तकले जिल्लाको समष्टिगत विकासका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्नमा सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा गरेको छु ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८का महत्त्वपूर्ण नतिजाहरू तथा विभिन्न विषयगत कार्यालय र संघ संस्थाहरूबाट उपलब्ध तथ्याङ्कलाई आधार मानी यो पुस्तक तयार पारिएको छ । साथै कतिपय तथ्याङ्कहरू स्थलगत रूपमै संकलन गरीएका छन् । यो वस्तुगत विवरण पुस्तक प्रकाशनमा सकेसम्म सबै क्षेत्रका तथ्याङ्कहरूलाई समावेश गर्ने प्रयास गर्दा गर्दै पनि केही अभाव अझै महशुस गरिएको छ । यसमा भइका सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तुहरू तथा थप गर्नुपर्ने विषयहरू समेत औल्याईदिई आगामी अंकमा सुधारो मौरा दिनुहुन सतपूर्ण पाठकवर्ग एवं सरोकारवालावर्गहरू समक्ष हार्दिक अनुरोध छ ।

यो पुस्तक तयार गर्न निर्देशन, सुझाव तथा सहयोग उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागका महा-निर्देशकज्यू, उप महानिर्देशक र निर्देशकज्यूहरू लगायत सतपूर्ण विभाग पस्तिार प्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । त्यसै गरी तथ्याङ्कीय विवरणहरू संकलन कार्यमा सत्य र तथ्यगत तथ्याङ्क उपलब्ध गराई महत्त्वपूर्ण सहयोग गर्नुहुने सतपूर्ण सरोकारवाला महानुभावहरू, जिल्लाका सरकारी कार्यालय तथा गैरसरकारी संघ संस्थाका कर्मचारीहरू लगायत सतपूर्ण सरोकारवाला वर्गहरूमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्तमा जिल्ला वस्तुगत विवरण तयार गरी प्रकाशन गर्न अथक प्रयास गर्ने यस कार्यालयका सतपूर्ण कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दै आगामी दिनमा समेत यस्ता कार्यको निरन्तरताको अपेक्षा गर्दछु । धन्यवाद ।

मुकुन्द प्रसाद शर्मा
तथ्याङ्कअधिकृत

❧ विषय-सूचि ❧

खण्ड	शिर्षक	पेज नं.
१	जिल्ला परिचय	१
	१.१ म्याग्दी जिल्लाको संक्षिप्त परिचय	१
	१.२ जिल्लाको नामाकरण	१
	१.३ ऐतिहासिक पृष्ठभूमी	२
	१.४ भौगोलिक अवस्थिती	२
	१.५ जिल्लाका प्रमुख आकर्षणहरु	३
	१.६ हावापानी	४
	१.७ भू-उपयोग	५
	१.८ जल सम्पदा र हिमालहरु	८
२	आधारभूत जनसांख्यिक विवरणहरु	९
	२.१ राष्ट्रिय जनगणनाका महत्वपूर्ण नतिजाहरु	९
	२.२ जनसंख्या र जनघनत्व	११
	२.३ परिवारले पिउने पानीको मुख्य श्रोत	११
	२.४ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण	१२
	२.५ परिवारमा बत्ति वाल्न अक्सर प्रयोग गरिने साधन सम्बन्धि विवरण	१२
	२.६ परिवारले प्रयोग गर्ने सौचालय सुविधा	१३
	२.७ उमेर समुह अनुसारको जनसंख्या	१३
	२.८ जातजाती अनुसार जनसंख्याको संरचना	१४
	२.९ मातृभाषा अनुसारको जनसंख्याको संरचना	१५
	२.१० विभिन्न धर्म मान्ने जनसंख्या विवरण	१६
	२.११ जन्मस्थान सम्बन्धि विवरण	१७
	२.१२ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु सम्बन्धि विवरण	१८
	२.१३ जनसंख्या वृद्धिदर	१९
	२.१४ अनुपस्थित जनसंख्या सम्बन्धि विवरण	१९
३	आर्थिक तथा रोजगारी	२१
	३.१ आर्थिक रुपले सक्रिय र निष्क्रिय जनसंख्या	२१
	३.२ आर्थिक रुपले सक्रिय नहुनुको प्रमुख कारण अनुसार जनसंख्या	२१
	३.३ रोजगारीको अवस्था	२२
	३.४ आर्थिक क्रियाकलाप गर्दाको हैसियत	२२
	३.५ आर्थिक तथा गैरआर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता	२४
४	शिक्षा सम्बन्धि विवरण	२५
	४.१ जिल्लाको शैक्षिक विवरण	२५
	४.२ विद्यालयको विवरण	२५
	४.३ शिक्षक विवरण	२६
	४.४ स्थानीय तहमा विद्यार्थी र शिक्षक विवरण	२६
	४.५ शिक्षक दरबन्दी विवरण	

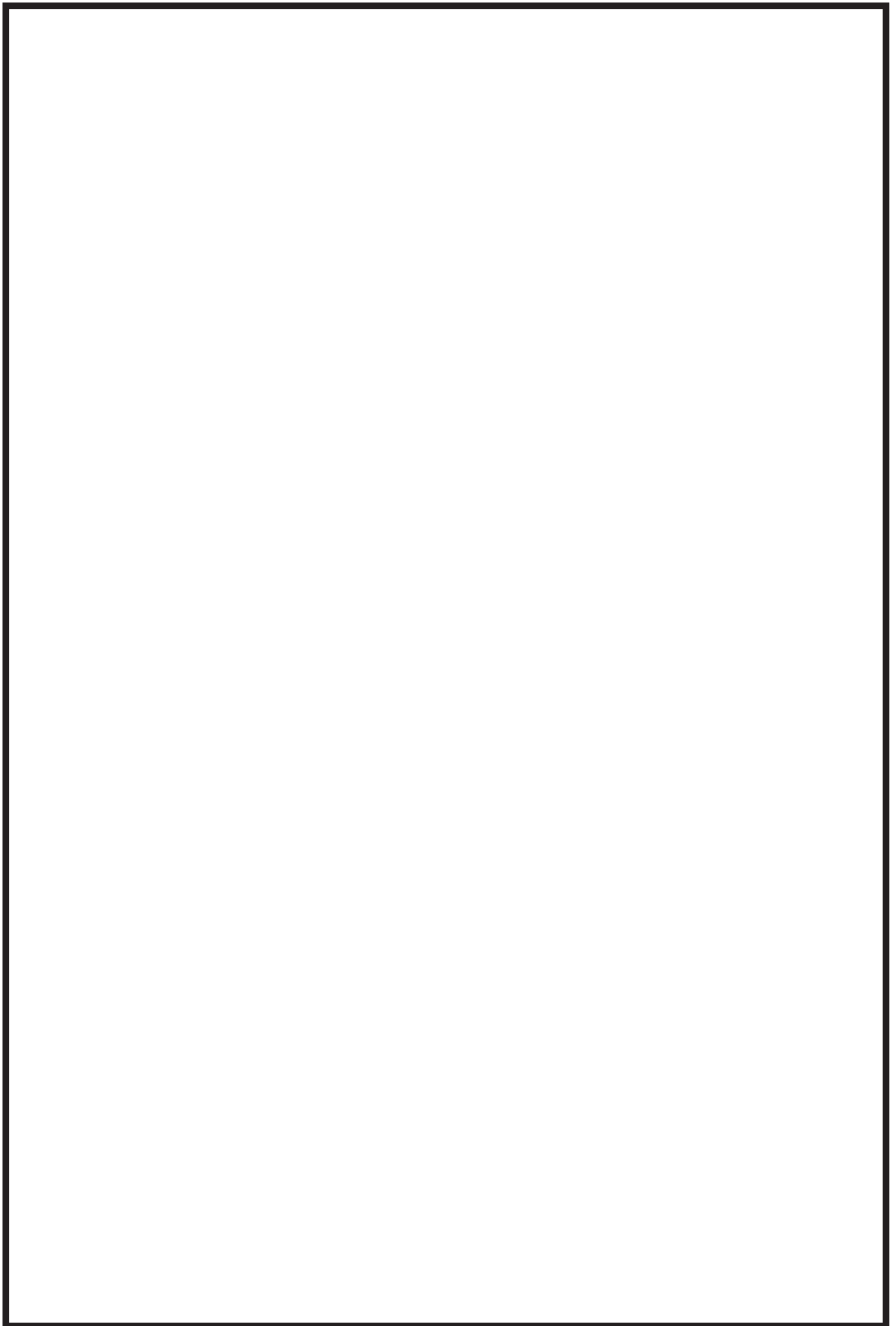
	४.६	जिल्लाको साक्षरताको स्थिती	२७
५		स्वास्थ्य र सरसफाई	२९
	५.१	स्वास्थ्य सम्बन्धी विवरण	२९
	५.२	नीजि क्षेत्र	२७
	५.३	प्रमुख रोगहरु	२७
	५.४	आयुर्वेद सम्बन्धी विवरण	२८
	५.५	खानेपानी तथा सरसफाई	२८
६		महिला बालबालिका	३०
	६.१	महिलाहरुको स्थायी सम्पत्तिमा पहुँच	३०
	६.२	महिला तथा बालबालिका विरुद्ध हुने भेदभाव	३०
	६.३	बालबालिकाको आश्रित अवस्था सम्बन्धि विवरण	३०
	६.४	सामाजिक सुरक्षा	३१
७		कृषि तथा पशु विकास	३२
	७.१	कृषि चलनको संख्या तथा क्षेत्रफल	३२
	७.२	कृषि जग्गाको विवरण	३३
	७.३	कृषि उत्पादन सम्बन्धि विवरण	३३
	७.४	कृषि सम्बन्धि विवरण	३३
८		वन तथा भू-संरक्षण	३५
	८.१	वन क्षेत्रको विवरण	३५
	८.२	वनको वर्गिकरण	३५
	८.३	गैह्रकाष्ठ वन पैदावारहरुको विवरण	३५
	८.४	भू-संरक्षण	३६
९		सडक तथा यातायात	३७
	९.१	सडक सम्बन्धि विवरण	३७
१०		विद्युत तथा उर्जा	३८
	१०.१	विद्युतीकरण	३८
	१०.२	वैकल्पिक उर्जा तथा लघु जलविद्युत	३८
११		सञ्चार	३९
	११.१	दुरसञ्चार	३९
	११.२	हुलाक सेवा	३९
	११.३	पत्र-पत्रिका तथा रेडियो	३९
१२		उद्योग व्यापार तथा वाणिज्य	४१
	१२.१	उद्योग तथा वाणिज्य	४१
	१२.२	वित्तिय सेवा प्रदायक निकायहरु	४१
	१२.३	शहकारी संघ संस्थाहरु सम्बन्धि विवरण	४२
१३		न्याय कानून तथा अपराध	४३
	१३.१	जिल्ला प्रहरी कार्यालय म्याग्दीमा दर्ता भएका मुद्दाहरु	४३
	१३.२	जिल्ला अदालत म्याग्दीमा दर्ता भएका मुद्दाहरु	४३

	१३.३	सवारी दुर्घटना	४३
	१३.४	बार एसोसियसनमा आवद्ध कानून व्यवसायीहरुको विवरण	४४
१४		गैर सरकारी संस्थाहरुको विवरण	४५
१५		जिल्लामा सक्रिय राजनीतिक दलहरु	४६
	१५.१	जिल्लामा सक्रिय राजनीतिक दलहरुको विवरण	४६
	१५.२	आ.व. २०७३/०७४ सम्म म्याग्दी जिल्लाका मतदाता विवरण	४६
१६		म्याग्दी जिल्लास्थित विभिन्न कार्यालयहरु एवम् संघ संस्था	४७
१७		स्थानीय तह नगरपालिका तथा गाँउपालिका सम्बन्धि विवरण	४९
	१७.१	वेनी नगरपालिका सम्बन्धि विवरण	५०
	१७.२	अन्नपुर्ण गाँउपालिका सम्बन्धि विवरण	६२
	१७.३	धौलागिरी गाँउपालिका सम्बन्धि विवरण	७१
	१७.४	मंगला गाँउपालिका सम्बन्धि विवरण	८२
	१७.५	मालिकागाँउपालिका सम्बन्धि विवरण	९०
	१७.६	रघुगंगा गाँउपालिका सम्बन्धि विवरण	९९
		अनुसूचीहरु	१०६
	१	तथ्याङ्क कार्यालय बागलुङ सम्बन्धि विवरण	१०६
	२	स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ : निर्वाचित पदाधिकारीहरुको विवरण	१०९
	३	विभिन्न श्रोतको खानेपानीको प्रयोग सम्बन्धि विवरण	१२१
	४	वृत्ति वाल्न प्रयोग गरिने विभिन्न श्रोत सम्बन्धि विवरण	१२२
	५	खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धनको श्रोत सम्बन्धि विवरण	१२३
	६	अनुपस्थित घरपरिवार संख्या तथा जनसंख्या सम्बन्धि विवरण	१२४
	७	साक्षर जनसंख्या सम्बन्धि विवरण	१२६
	८	जातजाती अनुसारको विवरण	१३१
		सन्दर्भ सामाग्रीहरु	१४२

❧तालिका-सूचि❧

तालिका नं.	विवरण	पेज नं.
१.१	भौगोलिक अवस्थिति	३
१.२	भू उपयोगको अवस्था	५
१.३	उच्च हिमसिखरहरु	५
१.४	महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलहरु	६
२.१	जनसांख्यिक विवरण	१०
२.२	जनसंख्या र जनघनत्व	११
२.३	खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण	१२
२.४	वृत्ति वाल्म प्रयोग गरिने इन्धनको श्रोत अनुसार परिवार संख्या	१२
२.५	उमेर समुह अनुसार जिल्लाको जनसंख्या	१३
२.६	जातजाती अनुसार जिल्लाको जनसंख्या	१४
२.७	मातृभाषा अनुसार जिल्लाको जनसंख्या	१६
२.८	धर्म अनुसार जिल्लाको जनसंख्या	१७
२.९	जन्मस्थानको आधारमा जिल्लाको जनसंख्या	१८
२.१०	बसाइसरी आउनुका मुख्य कारणहरु	१८
२.११	आपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको विवरण	१९
२.१२	UNDP को प्रतिवेदन	२०
३.१	आर्थिक रुपले सक्रिय र निष्क्रिय जनसंख्या	२१
३.२	आर्थिक रुपले सक्रिय नहुनुको प्रमुख कारण अनुसारको जनसंख्या	२१
३.३	मुख्य पेशा	२२
३.४	आर्थिक काम गर्दाको हैसियत	२२
३.५	आर्थिक तथा गैर आर्थिक क्रियाकलाप	२३
४.१	शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण	२४
४.२	शिक्षक दरबन्दी संख्या	२५
४.३	विद्यार्थी संख्या	२५
४.४	शिक्षक दरबन्दी विवरण	२५
५.१	जिल्ला स्वास्थ्य सेवाको पूर्वाधार सम्बन्धि विवरण	२७
५.२	आयुर्वेद विवरण	२८
५.३	खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धि विवरण	२८
६.१	महिला तथा बालबालिका हराएका संख्या	३०
६.२	१६ वर्ष मुनिका बालबालिकाको आश्रित अवस्था	३०
६.३	सामाजिक सुरक्षा भत्ताको विवरण	३०
७.१	कृषिचलनको संख्या र क्षेत्रफल	३२
७.२	स्वामित्व अनुसार जग्गाको क्षेत्रफल	३२
७.३	कृषि उपजको अपर्याप्तता तथा अपर्याप्तता पूर्ति गर्ने माध्यम	३३
७.४	जिल्लामा वालीले ढाकेको क्षेत्रफल	३३
७.५	पशुपंक्षजन्य उत्पादन सम्बन्धि विवरण	३४

८.१	वनको वर्गीकरण	३५
९.१	जिल्लाका सडकहरु	३७
१०.१	विद्युतको उपयोगको विवरण	३८
११.१	टेलिफोन सेवा सम्बन्धि विवरण	३९
११.२	पत्र पत्रिका अनलाईन तथा रेडियो	४०
१२.१	म्याग्दी जिल्लामा उद्योगको अवस्था	४१
१२.२	औधोगिक गरणा २०६९ को विवरण	४१
१२.३	वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकका सम्पर्क नम्बरहरु	४१
१२.४	शहकारी संघ संस्थाहरु सम्बन्धि विवरण	४२
१३.१	दर्ता भएका मुद्दा सम्बन्धी विवरण	४३
१३.२	जिल्ला अदालतमा परेका मुद्दा सम्बन्धि विवरण	४३
१३.३	सडक दुर्घटनाको अवस्था	४४
१३.४	कानून व्यवसायीहरुको विवरण	४४
१४.१	गैर सरकारी संस्था सम्बन्धी विवरण	४५
१५.१	राजनैतिक दलहरुको विवरण	४६
१५.२	मतदाताहरुको विवरण	४६
१६.१	सरकारी कार्यालयहरुको विवरण	४७
१६.२	संघ संस्थाहरुको विवरण	४८
१७.१	गा.पा./न.पा. सम्बन्धी विवरण	४९
१७.१.१	वे.न.पा. मा चाडपर्व र मेला सम्बन्धी विवरण	५२
१७.१.२	पर्यटकीय स्थलहरु	५२
१७.१.३	वन सम्बन्धी विवरण	५४
१७.१.४	वडा अनुसार जनसंख्या विवरण	५४
१७.१.५,६,७	मातृभाषा धर्म र जातीयता सम्बन्धी विवरण	५५
१७.१.८	खानेपानी सम्बन्धी विवरण	५६
१७.१.९	खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धी विवरण	५६
१७.१.१०	बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धी विवरण	५६
१७.१.११	शौचालय प्रयोगको अवस्था	५६
१७.१.१२	शैक्षिक संस्था	५७
१७.१.१३	क्याम्पस सम्बन्धी विवरण	५७
१७.१.१४	साक्षरता सम्बन्धी विवरण	५८
१७.१.१५	स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विवरण	५८
१७.१.१६	महिला हिंसा सम्बन्धी विवरण	५८
१७.१.१७	कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र	५८
१७.१.१८	हुलाक सेवा	५९
१७.१.१९	बैंक तथा वित्तीय संस्था	५९
१७.१.२०	सडक सञ्जालको विवरण	५९
१७.१.२१	व्यापारीक केन्द्रहरुको विवरण	६०

जिल्ला परिचय

१.१ संक्षिप्त परिचय

म्याग्दी जिल्ला पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत धौलागिरी अञ्चलमा रहेको छ । यो जिल्ला समुद्री सतहबाट ७९२ मिटर (साविक रत्नेचौर गा.वि.स.) देखि ८१६७ मिटर (धौलागिरी हिमाल) सम्म अग्लो पहाडी तथा हिमाली भागमा अवस्थित छ । यो जिल्ला २८°२०" देखि २८° ४७" उत्तरी अक्षांस तथा ८३°०८" देखि ८३°५३" पूर्व देशान्तर बीच फैलिएको छ । यस जिल्लाको सीमाना पूर्वमा कास्की र पर्वत जिल्ला, पश्चिममा बागलुङ, डोल्पा र रुकुम, उत्तरमा मुस्ताङ र डोल्पा तथा दक्षिणमा बागलुङ-सँग जोडिएको छ । यस जिल्लाको क्षेत्रफल २२९७.०६ बर्ग कि.मी. (२,२९,७०६ हेक्टर) रहेको छ । यस जिल्लामा बेसी समथर क्षेत्र ८ प्रतिशत, उच्च पहाडी क्षेत्र ५६ प्रतिशत तथा हिमाली क्षेत्र ३६ प्रतिशत रहेको छ । जिल्लाको सदरमुकाम बेनीबजार संघीय राजधानी काठमाडौँबाट २८० कि.मी. उत्तर पश्चिम दुरीमा अवस्थित छ ।

१.२ जिल्लाको नामाकरण

इतिहासमा प्रसिद्ध पर्वत राज्य अन्तर्गत पर्ने यस म्याग्दी जिल्लाको नामाकरण २०१८ सालको जिल्ला विभाजनमा प्रथम पटक भएको पाइन्छ । प्रसिद्ध हिमशिखर, तालतलैया, नदीनाला र धार्मिक स्थलको नाउँबाट अञ्चल तथा जिल्लाको नामाकरण गर्ने शिलशिलामा त्यतिबेलाको जिल्ला विभाजन अनुसार ऋण्डै सिंगो जिल्लाभरी नै फैलिएको नदी “म्याग्दी”को नामबाट यस जिल्लाको नामाकरण गरिनु स्वाभाविक र युक्तिसंगत नै देखिन्छ । जिल्लाको पश्चिमदेखि दक्षिणपूर्व बग्ने नदीको नाम म्याग्दी रहनुमा निम्नलिखित कारणहरू उल्लेख गरिएका छन् ।

- क) एक थरीको विचारमा दुर्गा सप्तसतीमा वर्णित जयन्ती, मंगला, काली, भद्रकाली, कपालिनी भन्ने पद्यांशको देवी भगवतिको सय नाम मध्ये एक मंगला नामबाट नै नदिको नाम रहेको र कालान्तरमा अपभ्रंश भई म्याग्दी रहन गएको हो ।
- ख) अर्को थरीको विचारमा नदीको पुरानो नाम माया नदी रहेको र यसको अपभ्रंश हुन गई म्याग्दी हुँदै म्याग्दी भएको हो ।
- ग) समालवंशी मल्ल राजाहरूले पर्वत राज्यको एकिकरण गर्नुपूर्व यो नदीको उद्गमस्थलदेखि कालिगण्डकीमा विलय हुँदासम्मको सम्पूर्ण भूभाग (ताकम, पुलाचौर र ज्यामरुककोट) मा थापा मगरहरूको राज्य थियो त्यसैले यस नदीको नामाकरण मगर भाषाबाट भएको हुनुपर्दछ । वंशावली अनुसार ती थापाहरू मेड उपथरका मगर थिए जसले गर्दा यस नदीको नाम थापा नदी – मेड भनेको थापा र दी भनेको नदी रहन गयो । मगर जातिको जनजिब्रोमा अझैपनि म्याग्दी नदीलाई मेडदी भनेर भनिन्छ र यहि मेडदी नै पछि गएर म्याग्दी रहन गएको हो ।

१.३ ऐतिहासिक पृष्ठभूमी

ऋषि जडभरतले राजा रहुगुणलाई ज्ञानोपदेश दिएको कुरा पुराणहरूमा वर्णन गरिएको पाइन्छ । जडभरत गुफा हाल गलेश्वरमा रहेको छ । रघुगंगा गलेश्वर छेउबाट नै बग्दछ । त्यसैले वर्तमानमा राखु नामले प्रचलित गाउँ नै राजा रहुगुणाको राजधानी हुनुपर्छ । अर्का पुराण प्रसिद्ध ऋषि पुलत्स्यको आश्रम पुला (पक्षै) पनि वर्तमान पुलाचौर गाविसमा रहेको छ । मुनिवर पुलत्स्यका छोरा विश्वका छोरा लंकाका प्रतापी राजा रावणको जन्मभूमी यहि क्षेत्र रहेको अनुमान गरिन्छ ।

इशापूर्व ३१०० मा मंगोलिया देखि पामीर पठार भित्रको भुभागमा भीषण भौगर्भिक प्रलय भएकोले मंगोलहरू बसाई सरेर हिमालय देखि दक्षिणतर्फ लागेको र वर्तमान म्याग्दी जिल्लाको दक्षिण पश्चिममा प्राचिनकालमा थापाहरूको राज्य रहेको विभिन्न ग्रन्थहरूमा उल्लेख भएको पाइन्छ । तिब्बती भाषामा थापा शब्दले मंगोल वा मंगोलियाई अर्थात मंगोलियाका बासिन्दा भन्ने जनाउँछ । अर्थात मंगोलियाबाट बसाई सरेर आएका मंगोलहरू नै प्राचिन मगरहरूका पुर्खा हुन् र यो क्षेत्रमा मंगोलमूलका मगरहरूको राज्य कायम भएको थियो भन्ने कुरा प्रमाणित हुन्छ ।

विक्रम सम्वत् १२४६ तिर प्रथम थापा राजा कालु थापाले ताकम राज्यको स्थापना गरेका थिए । चारहजार पर्वत भनिने यो थापा राज्यमा थापाहरूले ३०० वर्षसम्म शासन गरेका थिए । वि.सं. १५४५ मा कर्णाली प्रदेशका मल्ल राजा आनन्दबम मल्लका नाति डिम्बबम मल्लले थापाहरूलाई हराई ताकम राज्यलाई आफ्नो राज्यमा गाभी वर्तमान धौलागिरी अञ्चलका सबै जिल्लाहरू समेटिएको तत्कालिन विशाल पर्वत राज्यको स्थापना गरेका थिए र वर्तमान म्याग्दी जिल्ला पर्वत राज्यको एक भागको रूपमा रहन पुग्यो । इतिहासकारहरूले पर्वतमा मल्लराजाका चौध पुस्ताले शासन गरेको बताएपनि अन्तिम मल्ल राजा कीर्तिबम मल्लले पुलामी बानियाँहरूको नाममा वि.सं. १८३६ मा गरिदिएको ताम्रपत्रमा राजा ९ स्पष्ट रूपमा अंकित भएको हुँदा मल्ल वंशका ९ वटा राजाले मात्र तत्कालिन पर्वत राज्य सम्हालेको देखिन्छ । साथै कीर्तिबम मल्लले वर्तमान म्याग्दीमा पर्ने ढोलठानामा दरबार खडा गरी बसेको र बेनीमा ठाना राखेका थिए भनिन्छ । रणबहादुर शाहको राज्यकालमा बहादुर शाहले पात्पाली राजाको सहयोगमा सैनिकको घेरामा पारी पर्वतका राजालाई आत्मसमर्पण गर्न लगाई शक्तिशाली पर्वत राज्यलाई नेपालमा गाभेका थिए । एकिकरण पछि र राणा शासनकालमा यो जिल्ला पात्पा प्रशासन अन्तर्गत रहेको थियो । वि.सं. १९८५ मा बागलुङमा छोटी गौँडा स्थापना भएपछि प्रशासनिक तथा न्यायिक काम त्यसैबाट हुँदै आएकोमा वि.सं. २०१८ सालको जिल्ला विभाजनबाट म्याग्दी जिल्लाको नाममा अलग अस्तित्व कायम गरियो । वि.सं. २०१५ सालको महानिर्वाचनमा ७ नं. क्षेत्रमा रहेको यो जिल्ला वि.सं. २०१८ मा २१ वटा गाउँ पञ्चायत सहित म्याग्दी जिल्लाको रूपमा स्थापित हुन पुग्यो । वि.सं. २०३२ सालमा पर्वत र मुस्ताङ जिल्लाबाट २० वटा गाउँ पञ्चायतहरू गाभिन आएपछि यस जिल्लालाई ४० गाउँ पञ्चायत र ९ वटा इलाकामा विभाजन गरिएको थियो । वि.सं. २०४८ सालपछि यो जिल्ला ४० गा.वि.स., ११ इलाका र २ वटा निर्वाचन क्षेत्रमा विभाजन भएकोमा वि.सं. २०४८ को जनगणनालाई आधार मानि वि.सं. २०५१ सालमा यो जिल्लालाई एउटा मात्र

निर्वाचन क्षेत्रमा कायम गरियो । वि.सं २०५८ सालमा शिख गा.वि.स.लाई शिख र घर गा.वि.स.मा विभाजन गरी ४१ गा.वि.स. कायम भएकोमा वि.सं. २०७१ सालमा अर्थुगे, पुलाचौर, सिंगा, घतान, रत्नेचौर र ज्यामरुककोट छ गा.वि.स. लाई बेनी नगरपालिका घोषणा गरी ३५ गा.वि.स. र एक नगरपालिका रहेका छन् ।नेपाल सरकारको मिति २०७३।११।२७ गतेको राजपत्रमा प्रकाशित विवरण अनुसार म्याग्दी जिल्लामा १ न.पा. तथा ५ गा.पा.मा जम्मा ४४ वडाहरू गरी स्थानीय तहहरू कायम गरिएका छन् ।

१.४ भौगोलिक अवस्थिती

क्र.सं.	विवरण	मन
१	अक्षांस	२८°२०"उत्तर देखि २८°४७" उत्तर सम्म
२	देशान्तर	८३°०८"पूर्व देखि ८३°५३" पूर्व सम्म
३	सिमाना	पूर्वमा मनाङ, काश्की र पर्व, पश्चिममा बागलुङ र रुकुम, उत्तरमा डोल्पा र मुस्ताङ र दक्षिणमा बागलुङ ।
४	क्षेत्रफल	२२९७.०६ बर्ग कि.मी. (२,२९,७०६ हेक्टर)
५	औषत लम्बाई	६३ कि.मी.
६	औषत चौडाई	३६.५ कि.मी
७	भौगोलिक विभाजन	पहाड
८	उचाई	७९० मिटर (वेनी न.पा.वडा नं. १ रत्नेचौरको कालीगण्डकी र ढोडेनी खोलाको दोभानपानी सतह) देखि ८१६७ मिटर (धौलागिरी प्रथम हिमाल) सम्मको भूभाग
९	तमक्रम	अधिकतम ३६ डि.से.देखि न्यूनतम ३ डि.से.सम्म
१०	वर्षा	अधिकतम २९६० मि.मि. न्यूनतम ४०७ मि.मि. सरदर वार्षिक

तालिका : १.१ भौगोलिक अवस्थिती

विश्वका ८००० मी. भन्दा अग्लो तथा नेपालको छैठौं अग्लो धौलागिरी प्रथम हिमाल (८,१६७ मीटर) हिमाल यस जिल्लाको मुदी गा.वि.स.मा अवस्थित छ । यसको साथै धौलागिरी दोस्रो (७,७५१ मीटर), धौलागिरी पाँचौं (७,६१८ मीटर) र गुर्जा हिमाल (७,१९३ मीटर) पनि म्याग्दी जिल्लामा नै पर्दछन् ।

१.५ जिल्लाका प्रमुख आकर्षणहरू

नदी

१. कालीगण्डकी
सहायक नदीहरू : कागखोला, बोक्सी खोला, मिस्त्री खोला, रघुगंगा, बेगखोला, घरखोला ।
२. म्याग्दी खोला (उद्गम स्थल: धौलागिरी हिमाल)
३. रघुगंगा
४. कुण्डहरू : भू-तातोपानी, सिंगा तातोपानी, दग्नाम तातोपानी

५. भरना : मालिका धुरी, रिखार धुरी, घोरेपानी धुरी
६. गल्छी : अन्ध गल्छी ६९६७ मि. गहिरो (विश्वकै सबैभन्दा गहिरो)
७. हिमाल : धौलागिरी हिमान, गुर्जा हिमाल
८. खनिज : तामा, सिलाजित, अभ्रख, छाउने ढुङ्गा, खरी ढुङ्गा र कालीगण्डकी नदी किनारमा सुन ।

१.६ जलवायु

यो जिल्ला नदिका खोंच हुँदै सामान्य पहाडदेखि उच्च पहाड र हिमाली श्रृंखलासम्म फैलिएको हुनाले यहाँको हावापानीमा पनि विविधता रहेको छ । यहाँ कालिगण्डकी तथा म्याग्दी नदिको तल्लो भेगका १००० मिटर भन्दा कम उचाइ भएका नदी किनाराका भूभागमा समशितोष्ण र २००० मिटर देखि ५००० मिटर सम्मको उचाइका अग्ला पर्वतीय भागहरूमा ठण्डा हावापानी पाइन्छ । बाह्रैमास हिउँले ढाकिने हिमरेखा (५००० मीटर) भन्दा माथिका हिमाली भागमा अल्पाइन हावापानी पाइन्छ । प्राकृतिक बनोट तथा उचाइको विविधताको कारणले यस जिल्लाको हावापानी तथा वर्षामा ठूलो अन्तर पाइन्छ । म्याग्दी जिल्लाको हावापानीलाई निम्न चार प्रकारमा विभाजन गरिएको छ ।

- क) उपोष्ण (Sub-tropical): काली गण्डकी तथा म्याग्दी नदीका तल्लो भेगका किनारामा १००० मीटर भन्दा कम उचाइका क्षेत्रहरूमा यसप्रकारको हावापानी पाईन्छ ।
- ख) समशितोष्ण (Lower-temperate): १००० देखि २००० मीटर सम्मका मध्यपहाडी क्षेत्रहरूमा ।
- ग) शितोष्ण (Temperate): २००० देखि ५००० मिटर सम्मका अग्ला पर्वतीय भागहरूमा ।
- घ) अल्पाइन (Alpine): वर्षैभरी हिउँले ढाकिएका ५००० मीटरभन्दा माथिका क्षेत्रहरूमा ।

१.७ भू-स्थिति, भू-बनौट र भू-उपयोग

१.७.१ भू-स्थिति

यस जिल्लाको भु बनोट पत्र चट्टान, परिवर्तित चट्टान तथा आग्नेय चट्टानले बनेको छ । माटो मध्यम बनोटको छ, जसमा खस्रो बालुवाको मात्रा बढी छ । यहाँको अधिकांश माटो अम्लिय छ । यहाँको माटो नरमा र भिरालो भु बनोट बढी भएकोले वर्षाको पानीले सजिलैसँग बगाएर लैजान सक्छ । म्याग्दी जिल्लाको ९७ प्रतिशत भुभाग कालिगण्डकी जलाधार क्षेत्र (म्याग्दी नदी जलाधार क्षेत्र समेत) भित्र पर्दछ । जिल्लाको सम्पूर्ण क्षेत्रफल मध्ये कालिगण्डकीको ३० प्रतिशत, म्याग्दी नदीको ५५ प्रतिशत र रघुगंगाको १२ प्रतिशत जलाधार क्षेत्र रहेको छ ।

१.७.२ भू-बनौट

भू-बनौटका हिसावले यस जिल्लालाई मुख्यतया तीन भागमा विभाजन गरिएको छ ।

- क) हिमाली क्षेत्र : यस क्षेत्रले करीब ३६ प्रतिशत क्षेत्र ओगटेको छ । छ महिनादेखि १२ महिनासम्म हिउँले ढाकिएको हुँदा यस क्षेत्रमा बसोबास तथा खेतिपाती छैन ।

ख) पहाडी तथा उच्च पहाडी क्षेत्र : कुल क्षेत्रफलको ५६ प्रतिशत भूभाग उच्च पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ भने बाँकी भूभाग हिमाली क्षेत्रमा पर्दछ । यस क्षेत्रमा ग्रामीण समुदायको बसोबास तथा खेतिपाती र पशुपालन पाइन्छ ।

ग) बेसी क्षेत्र : कालीगण्डकी र म्याग्दी खोलाको बगर किनार क्षेत्र यस अन्तरगत पर्दछ । कुल क्षेत्रको ८ प्रतिशत हिस्सा ओगटेको देखिन्छ । यस क्षेत्रमा मानव वस्ती अन्य क्षेत्रको तुलनामा बाक्लो रहेको पाइन्छ ।

१.७.३ भू-उपयोग

सि.नं.	जमिनको स्थिति	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	प्रतिशत
१	जिल्लाको कुल क्षेत्रफल	२,२९,७०६	१००.००
२	खेती योग्य जमिन	३०,८५६	१३.४३
२.१	खेती गरिएको जमिन	१९,४९८	८.४८
२.१.१	खेत	३,८९५	२०.०० (कुल खेती गरिएको जमिनको)
२.१.२	पाखो	१५,६०३	८०.०० (कुल खेती गरिएको जमिनको)
२.२	चरन र खेती नगरिएको जमिन	११,३५८	४.९५
३	बन, जंगलले ढाकिएको जमिन	८४,४५२	३६.७७
४	अन्य (भिरपहरा, खोलानाला, हिमक्षेत्र, चट्टान, सडक, बस्ती आदी)	१,१४,३८८	४९.८०

तालिका १.२ भू-उपयोगको अवस्था

१.८ जलसम्पदा र हिमालहरु

यस जिल्लाका कालीगण्डकी, म्याग्दी, रघुगंगा प्रमुख नदीहरु हुन् । यी नदीहरु हिमालबाट उत्पत्ति भई बगेका छन् । यसबाट प्रचुर मात्रामा जलविद्युत उत्पादन गर्न सकिने राम्रो सम्भावना रहेको छ । अर्जेखोला, दुखुखोला, रिठुङ खोला, दर खोला, बेगखोला, मिरिष्ती खोला आदि यी नदीहरुमा मिसिने मुख्य खोलाहरु हुन् ।

यस जिल्लाका प्रमुख तालहरुमा बराहताल (रुम), भाले बास्ने ताल (दरबाङ्ग), खैरबराह ताल (नारच्याङ्ग) र भुते रहर दह (बरङ्गजा) गा.वि.स.मा रहेका छन् । अन्य ससाना कुण्डहरुमा सिंगा, भूरुङ्ग तातोपानी, दगनाम गा.वि.स.हरुमा रहेका छन् । बेनी जोमसोम सडक किनारामा रहेको रुप्से भ्ररना र संसारकै सबभन्दा गहिरो गल्छी अन्ध गल्छी पनि यसै जिल्लामा पर्दछन् ।

सि.नं.	हिमालको नाम	उचाइ (मी.)	सि.नं.	हिमालको नाम	उचाइ (मी.)
१	धौलागिरी प्रथम	८१६७	८	गुर्जा हिमाल	७१९३
२	धौलागिरी दोस्रो	७७५१	९	कोनवान चुचुरो	६५७०
३	धौलागिरी तेस्रो	७७१५	१०	मुकुट हिमाल	६६३९

४	धौलागिरी चौथो	७६६१	११	सिता चुचुरो	६६११
५	धौलागिरी पाँचौं	७६१८	१२	त्सौवाराड चुचुरो	६३९५
६	धौलागिरी छैटौं	७२६८	१३	म्यागुमथ चुचुरो	६२७३
७	निलगिरी	७०६१			

तालिका १.३ उच्च हिम शिखरहरु

१.९ धार्मिक, सास्कृतिक एवं पर्यटकीय दृष्टिले म्याग्दी जिल्ला

म्याग्दी जिल्ला ऐतिहासिक रूपले प्रख्यात जिल्ला हो । धार्मिक दृष्टिकोणले यो भूमी अति पुण्य रहेको छ । दुर्गा सप्तसतीमा देवी भगवतीको स्तुती गर्दा जयन्ती, मंगला, भद्रकाली भनेको म्याग्दी नदी हो भन्ने भनाई रहेको छ । पुराणमा वर्णित ऋषि जडभरत यहाँको गलेश्वरको गुफामा बस्ने गरेको र यहाँका राजा रहुगुणलाई उपदेश दिएको भनिन्छ । लंकाका प्रतापी अनार्य राजा 'रावण' को जन्मभूमि पनि यहि हो भनिन्छ । प्रसिद्ध ऋषि पुलत्स्यको आश्रम पुला (पक्षै) पनि वर्तमान पुलाचौर गा.वि.स.मा रहेको छ । यहाँको गलेश्वर महादेव, पौलत्स्य आश्रम, रिखार, वेनी शिवालय आदि प्रमुख तिर्थस्थलहरु हुन् । धौलागिरी हिमाल, गुर्जा हिमाल, कालीगण्डकी, घोडेपानी, अन्धगल्छी, रुप्से भरना, धौलागिरी बेसक्याम्प, ढोरपाटन आदि यहाँका पर्यटकिय स्थलहरु हुन् । यस जिल्लाको धार्मिक तथा पर्यटकिय दृष्टिले महत्वपूर्ण स्थान तालिकामा दिइएको छ ।

सि.नं.	स्थान	साविक गा.वि.स.	प्रख्यात रहनाका कारण
१.	शिवालय पौवा	अर्थुङ्गे	ऐतिहासिक बम मल्लको राज्यकाल - वि.सं. १७०० मा निर्मित
२.	महारानीस्थान	''	कीर्तिबमकी रानीले आत्महत्या गरेको स्थान
३.	गलेश्वर महादेव	घतान	शिव ज्योतिर्लिङ्ग
४.	पौलत्स्य आश्रम	पुलाचौर	पुलत्स्य ऋषिको आश्रम
५.	रिखार, मण्डली थपना	कुइनेमंगले	प्राचिन तिर्थस्थल
६.	जगन्नाथ मन्दिर	पुलाचौर	डिम्ब महाराजद्वारा (१५५० तिर) निर्मित
७.	मालिका मन्दिर	बिम	
८.	गिद्वेश्वर मन्दिर	हिस्तानमण्डली	
९.	पेरी बराह ताल	''	
१०.	ताकमकोट	ताकम	थापा राज्यकालमा स्थापित - वि.सं. १५०० पूर्व)
११.	भगवती	राखु भगवती	
१२.	खयर बराह ताल	शिख	अन्नपूर्ण हिमालको काखमा रहेको, मनोकांक्षा पुरा हुने विश्वास
१३.	गोसाइ ताल	''	
१४.	पुन हिल	''	धौलागिरी, अन्नपूर्ण, माछापुच्छ्रे लगायतका हिमालहरु देखिने ठाउँ
१५.	घोडेपानी	''	विश्वको सबभन्दा ठुलो लालिगुराँस बन क्षेत्र
१६.	रुप्से भरना	दाना	जोमसोम जाने बाटोमा पर्ने मनमोहक भरना

१७.	अन्ध गल्छी	”	संसारको सबभन्दा गहिरो गल्छी
१८.	तातोपानी कुण्ड	भुरुडतातोपानी	जोमसोम जाने बाटोमा पर्ने प्राकृतिक उपचार हुने तातोपानी कुण्ड
१९.	तातोपानी कुण्ड	दगनाम	प्राकृतिक उपचार हुने तातोपानी कुण्ड
२०.	फल्लीखेत तातोपानी कुण्ड	मुदी	प्राकृतिक उपचार हुने तातोपानी कुण्ड
२१.	गोगर तातोपानी कुण्ड	”	प्राकृतिक उपचार हुने तातोपानी कुण्ड
२२.	तातोपानी कुण्ड	सिंगा	प्राकृतिक उपचार हुने तातोपानी कुण्ड
२३.	तातोपानी कुण्ड	दोवा	प्राकृतिक उपचार हुने तातोपानी कुण्ड
२४.	ढोरपाटन आरक्ष	गुर्जा	नेपालको एकमात्र शिकार आरक्ष
२५.	गुर्जा हिमाल	”	
२६.	धौलागिरी हिमाल	मुदी	
२७.	नौमुखे ढुङ्गे	राम्चे	मगरहरुको कुलदेवताको कर्मथलो
२८.	भाले बास्ने ताल	नारच्याङ्ग	
२९.	ढोलठान दरबार	घतान	कीर्तिबम मल्लको दरबार
३०.	टोङ्के क्षेत्र	पुलाचौर, कुहुँ, भिँ	पर्यटकीय स्थल
३१.	धौलेश्वर शिव मन्दिर	बेगखोला	महत्वपूर्ण धार्मिक स्थल
३२.	खरिबराह	शिख	धार्मिक तिर्थस्थल

तालिका १.४ महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलहरु

१.१० प्रमुख बजार र व्यापारिक केन्द्रहरु

बजार	सेवा पुग्ने साविकका गा.वि.स.हरु
दरवाड	विम, देविस्थान, गुर्जा, लुलाड, मल्कवाड, मराड, मुदी, मुना, निस्कोट, ओखरवोट, रुम, ताकम
बाबियाचौर	अर्मन, बाबियाचौर, कुँहु, बरँजा
सिंगा	सिंगा
बेनी	अर्थुङ्गे, भकिम्ली, पुलाचौर, ज्यामरुककोट, राम्चे
गलेश्वर	बेगखोला, चिमखोला, दगनाम, हिस्तान, घतान, भिँ, कुङ्गेमङ्गले, पाखापानी, पात्लेखेल, भगवती, पिप्ले
तिप्ल्याड	वेगखोला, दोभा, हिस्तान, घर, शिख
बैसरी	भगवती, हिस्तान, राम्चे
पाखापानी	पाखापानी, भिँ, कुङ्गेमङ्गले, मल्कवाड
तातोपानी	दाना, दोवा, नारच्याङ्ग, शिख, भुरुड तातोपानी
बागलुङ	रत्नेचौर, ज्यामरुककोट

१.११ राजनैतिक विभाजन

प्रदेश	गण्डकी
अञ्चल	धौलागिरी
सदरमुकाम	बेनी
निर्वाचन क्षेत्र	१
न.पा.	१
गा.पा.	५
वडा संख्या	४४
सिमान	पूर्वमा : मनाङ, काश्की र पर्वत पश्चिममा : बागलुङ र रुकुम उत्तरमा : डोल्पा र मुस्ताङ दक्षिणमा : बागलुङ

१.१२ सडक यातायात र वित्तिय संस्था

१.१२.१ सडक यातायात

जिल्लामा धेरै क्षेत्रमा छोटो दुरीका कच्ची सडक निर्माण भएतापनि लामो दुरीका सडकहरू विस्तार तथा निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका छन् । पक्की सडकको रूपमा बेनी बजार भित्रको २ कि.मी. सडक मात्र रहेको छ भने ग्राभेल सडक करीब ११ कि.मी. मात्र रहेको छ । जिल्लाभित्रका अधिकांश कच्ची सडकहरू ९ महिना चल्ने र वर्षातका कारणले ३ महिना बन्द हुने गर्दछन् । उक्त सडकहरूको कुल लम्बाई करिब ६०० कि.मि. रहेकोमा यातायात चल्ने करिब ३१८ कि.मी. मात्र रहेको छ ।

१.१२.२ वित्तिय संस्था

नेपाल बैंक लिमिटेड, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, कृषि विकास बैंक, माछापुच्छ्रे, सिटीजन, बैंक अफ काठमाडौं, ग्लोबल आइएमइ, प्रभु लगायतका वाणिज्य बैंक, काष्ठमण्डप, निलगिरी, ग्रीन, मेट्रो डेभलपमण्ट लगायतका विकास बैंक तथा फाइनान्स कम्पनि हरुले सदरमुकाम बेनीमा कार्यालय खडा गरेर बैंकिङ सेवा प्रदान गरेका छन् भने सहकारीहरूले जिल्लाका विभिन्न गा.वि.स.हरूमा वित्तिय सेवा प्रदान गरिरहेका छन् ।

खण्ड २

आधारभूत जनसांख्यिक वितरण

२.१ जिल्लाको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

जनसंख्याका आधारभूत तथ्याङ्कहरूको विवरण यस खण्डमा राखिएको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का प्रकाशित तथा बेभसाइट मार्फत सार्वजनिक गरिएका तथ्याङ्कहरूलाई गणना एवं प्रशोधन गरेर केही सूचकहरू तयार गरिएको छ । जिल्लाको कोरा जन्मदर, कुल प्रजनन दर, बाल मृत्युदर, शिशु मृत्युदर, औषत आयु र मातृ मृत्युदर जनसांख्यिक गणना भएता पनि स्वास्थ्य सम्बन्धी महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा लिइन्छ । जिल्ला स्तरमा बाल मृत्युदर तथा मातृमृत्यु दरको गणना भएको छैन । जनसांख्यिक गणनाहरू जिल्लास्तरमा हरेक ५/५ बर्षमा सर्वेक्षण वा अनुमान गर्नु पर्ने भएता पनि हालसम्म यस्तो योजना तथा नीतिहरू बनेको देखिदैनन् । १०/१० बर्षमा हुने जनगणनामा मात्र भरपर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ । यस खण्डमा जिल्लास्तरका आधारभूत जनसांख्यिक विवरण, एकल उमेर अनुसार जनसंख्या, जातजाति, मातृभाषा, धर्म, अपाङ्गता लगायतका तथ्याङ्कहरू समावेश गरिएको छ । साविकका गा.वि.स. स्तरको जनसंख्या विवरणहरू विस्तृतरूपमा अनुसूचीहरूमा उल्लेख गरिएको छ ।

साविक गा.वि.स./ न.पा.	क्षेत्रफल बर्ग कि.मी.	परिवार संख्या	कुल जनसंख्या	पुरुष	महिला	२०५८ सालको जनसंख्या
म्याग्दी जिल्ला	२२९७.०६	२७,७६२	११३,६४१	५१,३९५	६२,२४६	११४४४७
अर्मन	२६.७८	९४८	४,१८९	१,७८३	२,४०६	४,४४३
अर्थुङ्गे	५.१२	३,१८२	११,७३८	५,५७३	६,१६५	७,४००
बाबियाचौर	८.५९	८१९	३,४०२	१,५०८	१,८९४	३,१४७
बेगखोला	२५.५९	४०२	१,५२२	६७८	८४४	२,०६८
बरडजा	३१.१०	१,१३८	४,९७७	२,१८५	२,७९२	५,२४०
भकिम्ली	१६.७०	७३९	३,२३४	१,३५७	१,८७७	३,५१८
बीम	१६.०७	४१९	१,८५६	८४२	१,०१४	१,९१७
चिमखोला	५७.९७	३६०	१,३१७	५८१	७३६	१,६०७
दगनाम	१९.५४	२८९	१,०८९	४७३	६१६	१,२८०
दाना	५८.६०	४८४	१,८७३	८८५	९८८	२,०३८
दरबाड	१८.९१	९०४	३,५९५	१,६४५	१,९५०	३,३५९
देविस्थान	३०.४०	७५१	३,५३७	१,५६१	१,९७६	३,६६७
घतान	११.५७	१,१३७	४,३२७	१,९०३	२,४२४	४,१८९
दोवा	२५.८२	२९४	१,०६३	४७२	५९१	१,२२८

साविक गा.वि.स./ न.पा.	क्षेत्रफल बर्ग कि.मी.	परिवार संख्या	कुल जनसंख्या	पुरुष	महिला	२०१८ सालको जनसंख्या
गुर्जाखानी	२८४.८९	२०८	९६४	४४३	५२१	१,०५३
हिस्तान	२८.०३	४९२	१,६७५	७३८	९३७	२,१३७
भिं	७.९५	२८८	१,१३१	४६३	६६८	१,२९३
ज्यामरुककोट	९.६९	८८४	३,५४९	१,५६६	१,९८३	३,३३२
कुँहुँ	२०.२४	८४३	३,३८१	१,४७३	१,९०८	३,५९५
कुड्नेमंगले	२३५.१६	२३९	१,१४४	५४५	५९९	१,४३६
लुलाङ्ग	१२५.२१	३२१	१,४८४	६७३	८११	१,३७८
मल्कवाङ्ग	३७.४८	२९४	१,२६७	५८२	६८५	१,६१७
मराड	१४.६५	४१६	१,७८७	७९९	९८८	१,९४६
मुदी	५०१.५६	५४९	२,५०३	१,१७४	१,३२९	२,४८४
मुना	२६.७७	५६३	२,३४५	१,०२३	१,३२२	२,२७१
नारच्याड	३१४.३७	४५६	१,६२६	७५८	८६८	१,८९६
निस्कोट	१६.७७	४६८	२,२०१	९९४	१,२०७	२,२०६
ओखरबोट	२९.६१	५०४	२,३३६	१,०२०	१,३१६	२,३५१
पाखापानी	३९.५४	५७३	२,२५८	९६१	१,२९७	२,८३३
पात्लेखेत	६.७८	४५८	१,७५३	७५३	१,०००	१,७८६
पुलाचौर	११.८१	८४६	३,३१८	१,४२८	१,८९०	३,६१७
राखु भगवती	१०.९५	९३२	३,३५६	१,४६१	१,८९५	३,४९४
राखु पिप्ले	१०.१६	१,०१५	३,९३६	१,७१९	२,२१७	१,९७३
राम्बे	२८.६७	४६०	१,६००	७०८	८९२	२,१३५
रत्नेचौर	६.३९	६२२	२,३३३	९८६	१,३४७	२,४८२
रुम	३८.१२	१,२५४	५,९३३	२,७०८	३,२२५	५,६९४
शिख	५२.००	६२१	२,२१२	१,०४३	१,१६९	५,७७३
सिंगा	८.१९	७८४	३,२४६	१,४३६	१,८१०	३,३१८
ताकम	१७.८१	८७८	३,७५४	१,६४०	२,११४	४,००५
भुरुङ्ग तातोपानी	११.२०	२१६	७९५	४०९	३८६	८७९
घार	५०.३१	६७७	२,४७१	१,०८५	१,३८६	शिखमा उल्लेखित
संस्थागत	--	३५	१,५६४	१,३६१	२०३	३६२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.१ : जनसंख्या विवरण

२.२ जनसंख्या र जनघनत्व

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार यस जिल्लाको कुल घरधुरी संख्या बढेको देखिएता पनि जिल्लाको कुल जनसंख्या अधिल्लो जनगणना भन्दा घटेको देखिन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार म्याग्दी जिल्लाको कुल जनसंख्या १,१३,६४१ रहेको छ, जसमध्ये पुरुष ४५,२३३ प्रतिशत (५१,३९५) र महिला ५४.७७ प्रतिशत (६२,२४६) रहेका छन् । गत २०५८ सालको जनगणनामा जिल्लाको कुल जनसंख्या १,१४,४४७ रहेको थियो जसमध्ये पुरुष ५३,१७८ र महिला ६१,२६९ जना रहेका थिए ।

समग्रमा जिल्लाको कुल जनसंख्या बृद्धिदर -०.०१ प्रतिशत अर्थात नकारात्मक रहेको छ । यस बाहेक लैङ्गिक अनुपात तथा औषत परिवार संख्या पनि २०५८ को राष्ट्रिय जनगणना भन्दा घटेको छ जसको मान क्रमशः ८७ बाट ८२.६ र ४.६८ बाट ४.०९ मा झरेको छ ।

गा.वि.स. अनुसार हेर्दा धेरै लैङ्गिक अनुपात हुनेमा भुरुङ तातोपानी (१०५.९६), कुइनेमंगले (९१.००) र अर्थुङ्गे गा.वि.स. (९०.३०) छन् भने कम हुनेमा भिं गा.वि.स. (६९.३१) र भकिम्ली (७२.३०) पर्दछन् ।

जिल्लाको जनघनत्व (प्रति वर्गकिलोमिटरमा बसोबास गर्ने जनसंख्या) ५० जना प्रति व.कि.मी. बाट ४९ जना प्रति व.कि.मी. घटेको छ । जिल्लाको समग्र जनसंख्या घटेको देखिएतापनि अर्थुङ्गे गा. वि. स. मा उल्लेखनिय रुपमा र अन्य ८ गा.वि.स. मा थोरै मात्रामा विगतको तुलनामा बढेको छ । अन्य बाँकी ३२ गा. वि.स. हरूमा २०५८ को तुलनामा जनसंख्या घटेको छ ।

विवरण	२०४८	२०५८		२०६८	
	जनसंख्या	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
कुल जनसंख्या	१,००,५५२	१,१४,४४७	१००	१,१३,६४१	१००
पुरुष	४७,७३४	५३,१७८	४६.४६	५१,३९५	४५.२३
महिला	५२,८१८	६१,२६९	५३.५४	६२,२४६	५४.७७
कुल घरधुरी		२४,४३५		२७,७६२	
औषत परिवार संख्या		४.६८		४.०९	
लैङ्गिक अनुपात	९०	८७		८२.६	
जनघनत्व	४४	५०		४९	
जनसंख्या बृद्धिदर			१.२९		(-०.०७)

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.२ : जनसंख्या र जनघनत्व

२.३ परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा देशभित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य स्रोत सम्बन्धी विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । सो गणनाको नतिजाअनुसार म्याग्दी जिल्लाका कुल २७ हजार ७२७ परिवार मध्ये ८७.४२ प्रतिशत परिवारले धारा/पाइपबाट र २.३९ प्रतिशतले इनार/कुवा पिउने पानी

मुख्यरूपमा आपूर्ति गर्ने गरेको पाइएको छ । मूल धारा, नदी/खोला र अन्य स्रोतबाट पिउने पानी आपूर्ति गर्ने परिवारहरू कुल परिवारको क्रमशः ८.१७, १.४८ र ०.२९ प्रतिशत रहेका छन् ।

गाविस र नगरपालिका अनुसार पिउनेपानीको सुविधा अनुसार घरधुरीहरू अनुसुचिमा दिईएको छ

२.४ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले जिल्लाका कुल परिवार मध्ये अधिकांश परिवारले खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखाएको छ । कुल परिवारको ८६.५५ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ । दश वर्षअघिको जनगणनामा यो प्रतिशत ९०.३५ प्रतिशत थियो । विगत जनगणनामा एल.पि. ग्याँस प्रयोग गर्ने परिवारहरू ३.१९ प्रतिशत रहेकोमा यस जनगणनामा १२.१२ प्रतिशत पुगेको छ । २०५८ सालको जनगणनामा मट्टितेल प्रयोग गर्ने परिवार संख्या ४.२२ प्रतिशत रहेकोमा हाल उल्लेख्य घटेर ०.२९ प्रतिशत रहेको छ ।

जम्मा घरपरिवार संख्या	खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन							
	काठ दाउरा	मट्टितेल	एल पि ग्यास	गुईठा	गोबर ग्याँस	बिजुली	अन्य	नखुलेको
२७,७२७	२३,९९९	८१	३३६०	१२	१९०	८	५	७२
१००.००	८६.५५	०.२९	१२.१२	०.०४	०.६९	०.०३	०.०२	०.२६

स्रोत:राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन २०६८

तालिका २.३ : खाना पकाउन प्रयोग इन्धन अनुसार परिवार संख्या, २०६८

शहरी क्षेत्रमा खाना पकाउन अक्सर एल.पि.ग्याँस प्रयोग गर्ने परिवारहरूको बाहुल्यता रहेको छ भने ग्रामीण क्षेत्रमा काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने परिवारको बाहुल्यता रहेको देखिन्छ । गा.वि.स.गत रुपमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धी विवरण अनुसुचिमा दिईएको छ ।

२.५ परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने साधन

प्राप्त नतिजामा जिल्लाका धेरैजसो घरपरिवारहरूले आफू बसोबास गरेको घर/आवासीय इकाइमा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । गत२०५८ सालको जनगणनामा बिजुली प्रयोग गर्ने परिवार २५.७१ प्रतिशत रहेकोमा २०६८ मा ६८.६३ प्रतिशत पुगेको छ । गत जनगणनामा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर मट्टितेल प्रयोग गर्ने परिवार ७०.३७ प्रतिशत रहेकोमा हाल घटेर १३.३५ प्रतिशत मात्र देखिएको छ । बत्ती बाल्नका लागि अक्सर सोलार र अन्य इन्धन प्रयोग गर्ने परिवार क्रमशः ११.३१ र ६.२९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

जम्मा परिवार संख्या	बती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन					
	बिद्युत	मट्टितेल	बायोग्यांस	सोतर	अन्य	नखुलेको
२७,७२७	१९,०२८	३,७०१	४६	३१३५	१,७४४	७३
१००.००	६८.६३	१३.३५	०.१७	११.३१	६.२९	०.२६

स्रोत:राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.४ : बती बाल्न प्रयोग गर्ने स्रोत अनुसार परिवार संख्या, २०६८

२.६ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको सुविधा

म्याग्दी जिल्लालाई २०७० सालमा खुला दिशामुक्त घोषणा गरिएको छ । यद्यपी २०६८ सालको जनगणनामा जिल्लाका १८.५७ प्रतिशत परिवारहरूसँग आफू बस्ने घरमा अझै पनि शौचालयको सुविधा नभएको तथ्याङ्क देखिएको छ जुन संख्या विगतको जनगणनामा ४७.३५ प्रतिशत थियो । हाल ६४.२७ प्रतिशत परिवारहरूले सेप्टिक ट्याङ्कमा जोडिएको फ्लस भएको शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ जुन विगतको जनगणनामा ३८.२८ प्रतिशत मात्र थियो । त्यसैगरी साधारण शौचालय प्रयोग गर्ने परिवारहरूको संख्या ३५.४४ प्रतिशत देखिएको छ जुन विगतमा ५८.५० प्रतिशत थियो ।

२.७ उमेर समूह अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

जनसङ्ख्याको उमेरगत संरचनालाई ५ वर्षको उमेर समूहमा विभाजन गरी अध्ययन गर्दा १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहमा कुल जनसङ्ख्याको सर्वाधिक अंश रहेको देखिन्छ । यो उमेर समूहमा कुल जनसङ्ख्याको १२.९१ प्रतिशत हिस्सा रहेको देखिन्छ । यसलाई ११.६४ प्रतिशत जनसङ्ख्यासहित ५ देखि ९ वर्ष उमेर समूहले पछ्याएको छ । पुरुषको हकमा कुल पुरुष जनसङ्ख्याको सबैभन्दा धेरै र महिलातर्फ पनि कुल महिलाको सबैभन्दा धेरै १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहकै व्यक्तिहरू रहेको देखिन्छ । उमेर समूह वढ्दै जाँदा जनसङ्ख्याको प्रतिशत पनि कम हुँदै गएको देखिन्छ । नब्बे वर्ष भन्दा माथिल्लो उमेर समूहमा सबै भन्दा कम जनसंख्या रहेको देखिन्छ जसमा १७५ जना छन् । गा.वि.स. गत उमेर समूहको जनसंख्या अनुसुचीमा दिईएको छ ।

उमेर समूह	०-४	५-९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-४४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
कुल										
जनसंख्या	११,८४८	१३,२२४	१४,६६६	१२,४२२	९,०९८	७,६८६	६,२११	५,७६७	५,४७९	११,८४८
प्रतिशत	१०.४३	११.६४	१२.९१	१०.९३	८.०१	६.७६	५.४७	५.०७	४.८२	१०.४३
पुरुष	६,०२३	६,६७३	७,३३६	५,७९२	३,४६६	२,८३५	२,२७९	२,२०६	२,२३९	६,०२३
महिला	५,८२५	६,५५१	७,३३०	६,६३०	५,६३२	४,८५१	३,९३२	३,५६१	३,२४०	५,८२५
उमेर समूह	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५-७९	८०-८४	८४-८९	९०-९४	९५+
जम्मा	४,७३९	४,२६४	४,१९३	३,०६८	२,५११	१,७०६	९७२	३६२	१२६	४९

प्रतिशत	४.१७	३.७५	३.६९	२.७०	२.२१	१.५०	०.८६	०.३२	०.११	०.०४
पुरुष	२,१६०	२,०८४	१,८६९	१,४३६	१,१६९	८४९	४७७	१७७	४७	१६
महिला	२,५७९	२,१८०	२,३२४	१,६३२	१,३४२	८५७	४९५	१८५	७९	३३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.५ : उमेर समुह अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

२.८ जातजाति अनुसार जनसंख्याको संरचना

वि.सं.२०६८ को राष्ट्रिय जनगणना अनुसार जिल्लामा बसोवास गर्दै आएका जातजातीहरूमध्ये क्षेत्री, कामी, ब्राम्हण तथा दमाई जातिको जनसंख्या विगत १० वर्षमा बढेको देखिन्छ भने मगर, गुरुंग तथा थकाली लगायत केही जातजातिको प्रतिशत घटेको देखिन्छ। यसैगरी २०६८ सालको जनगणना अनुसार केही नयाँ जातजाति यस जिल्लामा देखिएको छ। यस जिल्लामा १०० भन्दा कम संख्यामा देखिएका जातजातिहरू १८ रहेका छन्। जिल्लाको विस्तृत जातजातिको तुलनात्मक तथ्याङ्क तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ र गा.वि.स. अनुसार जातिगत जनसंख्या अनुसूचीमा दिईएको छ।

क्र.सं.	जातजाति	२०६८		२०५८	
		जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
१	मगर	४४,८४६	३९.४६	४७८२०	४१.७८
२	क्षेत्री	१९,५१६	१७.१७	१८८४६	१६.४७
३	कामी	१७,३९३	१५.३१	१५२७३	१३.३५
४	ब्राम्हण-पहाडी	९,१४२	८.०४	८९४५	७.८२
५	दमाई ढोली	६,५४२	५.७६	५१८०	४.५३
६	छन्त्याल	३,९१७	३.४५	४४६२	३.९०
७	सार्की	३,७८५	३.३३	३२२२	२.८२
८	ठकुरी	२,३२९	२.०५	२२८९	२.००
९	नेवार	१,५६४	१.३८	१५५६	१.३६
१०	गुरुङ	१,१२०	०.९९	११४४	१.००
११	थकाली	९९८	०.८८	१३९७	१.२२
१२	किसान	६१७	०.५४	५१८	०.४५
१३	तामाङ	२६६	०.२३	९६	०.०८
१४	सन्यासी/दशनामी	२६२	०.२३	४१८	०.३७
१५	मुसलमान	१८०	०.१६	१६३	०.१४
१६	राई	१४०	०.१२	८७	०.०८
१७	थारु	१२६	०.११	३३	०.०३
१८	बादी	१२२	०.११	१७	०.०१

क्र.सं.	जातजाति	२०६८		२०५८	
		जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
१९	तेली	५४	०.०५	१४९	०.१३
२०	हलुवाई	३९	०.०३	३	०.००
२१	कोइरी/कुशवाहा	३८	०.०३	१५	०.०१
२२	घर्ती / भुजेल	३१	०.०३	९१	०.०८
२३	लिम्बु	२९	०.०३	८	०.०१
२४	शेर्पा	२८	०.०२	१८	०.०२
२५	माभी	२८	०.०२	७	०.०१
२६	कुमाल	२५	०.०२	१०	०.०१
२७	यादव	२३	०.०२	३८	०.०३
२८	बातर/सरदार	२०	०.०२	१	०.००
२९	पत्थरकट्टा	१८	०.०२	०	०.००
३०	कठबानीया	१७	०.०१	१०२	०.०९
३१	हजाम ठाकुर	१७	०.०१	८	०.०१
३२	लोहार	१७	०.०१	०	०.००
३३	गाइने	१६	०.०१	०	०.००
३४	सुढी	१४	०.०१	३	०.००
३५	ब्राम्हण-तराई	१२	०.०१	४	०.००
३६	कलवार	११	०.०१	६	०.०१
	दलित अन्य	१५९	०.१४	१,४७८	१.२९
	अन्य	१२१	०.११	६०६	०.५३
	तराई अन्य	५९	०.०५	४३४	०.३८
	कुल	११३,६४१	१००.००	१,१४,४४७	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन, २०५८ र २०६८

तालिका २.६ : जातजाति अनुसार जनसंख्या

२.९ मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको संरचना

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ ले जिल्लाभित्र अक्सर बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूले बोल्ने मातृभाषाको संख्या जम्माजम्मी १६ वटा रहेको देखाएको छ । विगतको जनगणनामा २४ वटा मातृभाषाको संख्या प्राप्त भएको थियो । गत २०५८ सालको जनगणनामा जस्तै यस पटकको जनगणनाको नतिजाले पनि मातृभाषा नेपाली हुने व्यक्तिहरूको सर्वोच्च हिस्सा रहेको देखाएको छ । यसअनुसार नेपाली भाषा मातृभाषा हुनेहरू विगत २०५८ सालको ७९.३९ प्रतिशतबाट ९४.२४ प्रतिशतमा बढेको देखिन्छन् । नेपाली पछि मगर मातृभाषा

हुनेहरू २.२१ प्रतिशत हिस्सासहित दोस्रो बाहुल्यतामा छन् जुन २०५८ सालमा १४.८५ प्रतिशत थियो । हाल मगर भाषा सँगै अर्को खाम भाषा पनि १.०१ प्रतिशत देखिएको छ । मगर भाषा सहित अन्य भाषाहरू छन्त्याल, नेवारी भाषा बोल्नेहरू २०५८ को तुलनामा केही घटेको देखिन्छ । २०६८ सालको जनगणना अनुसार यस जिल्लामा देखिएका नयाँ मातृभाषामा खाम र राई रहेका छन् । मातृभाषाको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा दिईएको छ ।

क्र.सं.	मातृभाषा	२०६८		२०५८	
		जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
१	नेपाली	१०७,०९१	९४.२४	९०,८६४	७९.३९
२	मगर	२,५१६	२.२१	१६,९९७	१४.८५
३	खम	१,१४७	१.०१	०	०.००
४	छन्त्याल	१,०६९	०.९४	३,९५३	३.४५
५	नेवार	७०६	०.६२	१००५	०.८८
६	भोजपुरी	१५७	०.१४	५८	०.०५
७	सांकेतिक भाषा	१५७	०.१४	१४५	०.१३
८	गुरुङ्ग	१२५	०.११	१७५	०.१५
९	मैथिली	१२२	०.११	५०	०.०४
१०	थकाली	१०९	०.१०	३७१	०.३२
११	थारु	८१	०.०७	१०	०.०१
१२	तामाङ	७९	०.०७	६०	०.०५
१३	हिन्दी	७५	०.०७	६२	०.०५
१४	संस्कृत	७१	०.०६	२	०.००
१५	राई	२८	०.०२	०	०.००
१६	उर्दु	१६	०.०१	५	०.००
	अन्य	५९	०.०५	५९	०.०५
	उल्लेख नभएको	३३	०.०३	६३१	०.५५
	जम्मा	११३,६४१	१००.००	१,१४,४४७	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन २०५८ र २०६८

तालिका २.७: मातृभाषा अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

२.१० धर्म अनुसारको जनसंख्या

वि.सं.२०६८ को राष्ट्रिय जनगणना अनुसार जिल्लाभित्र विभिन्न ९ वटा धर्म मान्ने व्यक्तिहरू रहेको देखाएको छ । यसअनुसार हिन्दु धर्माबलम्बी ८९.२७ प्रतिशत पुगेको छ । बौद्ध धर्मावलम्बीहरू कुल जनसङ्ख्याको ८.७४ प्रतिशत रहेका छन् । यस जनगणनामा नयाँ प्रकृति धर्माबलम्बी पनि देखिएको छ

जसको प्रतिशत ०.६७ देखिन्छ भने अन्य धर्माबलम्बीहरू नगन्य रहेका छन् । गत जनगणनामा यस जिल्लाभित्र हिन्दु ८३.२९, बौद्ध १५.५३ प्रतिशत धर्माबलम्बी देखिएका थिए । जसअनुसार बौद्ध धर्माबलम्बी ६.८ प्रतिशतले घटेको पाईएको छ भने हिन्दु ५.९८ प्रतिशत र क्रिश्चियन धर्माबलम्बी ०.१० बाट बढेर ०.६३ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ ।

धर्म	हिन्दु	बौद्ध	इस्लाम	किराँत	क्रिश्चियन	प्रकृति	बोन	अन्य	जम्मा
२०६८	९९,०४७	११,७३९	१८०	२०	१,५१३	८८५	१९	२३८	११३,६४१
प्रतिशत	८७.१६	१०.३३	०.१६	०.०२	१.३३	०.७८	०.०२	०.२१	१००.०१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन २०६८

तालिका २.८ : धर्म अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

२.११ जन्म, मृत्यु, बसाईसराईको अवस्था

बिभिन्न देशहरूले आफ्ना सामाजिक अवस्था र आवश्यकतालाई विचार गरी उल्लेखित घटनाहरूलाई कानूनी रूपमा दर्ता गर्ने गरेको पाईन्छ । नेपालमा जन्म, मृत्यु तथा अन्य व्यक्तिगत घटना (दर्ता गर्ने) ऐन २०३३ (सन १९७६) र जन्म, मृत्यु तथा अन्य व्यक्तिगत घटना (दर्ता गर्ने) नियमावली, २०३४ (सन १९७७) अनुसार जन्म, मृत्यु, बिबाह, बसाई सराई र सम्बन्ध विच्छेद गरी ५ वटा घटनाहरू कानूनी रूपमा दर्ता गरी प्रमाणपत्र दिने व्यवस्था भएको छ । जसले गर्दा जनसंख्या, नागरिकता, बसाई सराई, सामाजिक सुरक्षा तथा अंशवण्डा आदि विषयहरूमा उत्पन्न हुने समस्या समाधानमा सरलता आउन थालेको महशुस भएको छ । जन्म, मृत्यु र बसाईसराई जस्ता व्यक्तिगत घटनाको दर्ता गर्ने व्यवस्था न.पा. तथा गा.वि.स. हरूमा रहेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को लगत २ को नतिजाअनुसार म्याग्दी जिल्लामा बसोवास गर्ने मध्ये स्वदेशमा जन्मेका ९८.९९ प्रतिशत र विदेशमा जन्मेका ०.६० प्रतिशत देखिन्छ । स्वदेशमा जन्मेका मध्ये म्याग्दी जिल्लामा जन्मेका ९३.८९ प्रतिशत र अन्य जिल्लामा जन्म भई यस जिल्लामा बसोबास गरेका ५.१० प्रतिशत देखिएको छ । लैङ्गिकरूपमा हेर्दा अर्को जिल्लाबाट जन्म भई यस जिल्लामा बसाई सरी आउनेमा महिला ६.२८ र पुरुष ३.६५ प्रतिशत देखिन्छ ।

यसरी अन्य जिल्लाबाट बसाई सरी आउनुको प्रमुख कारणमा विवाह, नोकरी र अध्ययनमा क्रमशः ४५.६२, १४.७४, ९.१३ प्रतिशत रहेको छ । मुख्यत महिलाको बसाईसराई विवाहको कारणबाट ६६.१७ प्रतिशत रहेको छ भने पुरुषको नोकरीको कारणले ४०.५७, व्यापार/व्यवसाय गर्न १५.४६ तथा अध्ययनका लागि १४.४७ प्रतिशत देखिन्छ ।

जन्मस्थान	दुवै	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
स्वदेश	११०,९४५	९८.९९	४९,४१७	९८.७७	६१,५२८	९९.१७
उही जिल्ला	१०५,२२६	९३.८९	४७,५९३	९५.१२	५७,६३२	९२.८९
अर्को जिल्ला	५,७१९	५.१०	१,८२४	३.६५	३,८९६	६.२८
विदेश	६७८	०.६०	३८६	०.७७	२९३	०.४७
नखुलेको	४५४	०.४१	२३१	०.४६	२२२	०.३६
जम्मा	११२,०७७	१००.००	५०,०३४	१००.००	६२,०४३	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.९ : जन्मस्थानको आधारमा जनसंख्या

बसाई सर्नुको कारण	कृषि	व्यापार/व्यावसाय	नोकरी	अध्ययन	विवाह	आश्रित	दुन्द	अन्य	उल्लेख नभएको	जम्मा
कुल	२५४	४७०	८४३	५२२	२,६०९	४११	०	२१४	३९६	५,७१९
प्रतिशत	४.४४	८.२२	१४.७४	९.१३	४५.६२	७.१९	०.००	३.७४	६.९२	१००.००
पुरुष	१२७	२८२	७४०	२६४	३१	१६५	०	११२	१०३	१,८२४
प्रतिशत	६.९६	१५.४६	४०.५७	१४.४७	१.७०	९.०५	०.००	६.१४	५.६५	१००.००
महिला	१२७	१८९	१०३	२५९	२,५७८	२४६	०	१०३	२९३	३,८९६
प्रतिशत	३.२६	४.८५	२.६४	६.६५	६६.१७	६.३१	०.००	२.६४	७.५२	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका २.१० : हालको जिल्लामा बसाई सरी आउनुको मुख्य कारण अनुसार जनसंख्या

२.१२ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण

जिल्लाका कुल जनसङ्ख्याको ५.३९ प्रतिशत हिस्सामा कुनै एक वा वढी प्रकारको अपाङ्गता रहेको देखिएको छ । विगत २०५८ सालको जनगणनामा अपाङ्गता रहेका व्यक्तिहरू १२२३(१.०७प्रतिशत) थिए । २०६८ सालको जनगणना अनुसार शारीरिक तथा मानसिक अपाङ्गता भएका कुलव्यक्तिहरू मध्ये ३,११९ (५०.९५ प्रतिशत) पुरुष र बाँकी ३,००३ (४९.०५ प्रतिशत) महिला रहेको देखिन्छ ।

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूमध्ये २८.३६ प्रतिशतमा सुनाइसम्बन्धी अपाङ्गता, २६.०० प्रतिशतमा शारीरिक अपाङ्गता, १३.४६ प्रतिशतमा दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता, १२.२०प्रतिशतमा स्वर बोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता, ४.०३ प्रतिशतमा मानसिक अपाङ्गता, ३.२२ प्रतिशतमा बौद्धिक अपाङ्गता, १.५५ प्रतिशतमा श्रवण दृष्टिबिहिनता र ११.१७ प्रतिशतमा बहुअपाङ्गता भएको पाइएको छ ।

अपाङ्गताको प्रकार	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
सुनाइ सम्बन्धी अपाङ्गता	१,७३६	२८.३६	८४६	२७.१२	८९०	२९.६४
शारीरीक	१,५९२	२६.००	८९२	२८.६०	७००	२३.३१
दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता	८२४	१३.४६	३८५	१२.३४	४३९	१४.६२
स्वर बोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता	७४७	१२.२०	३६९	११.८३	३७८	१२.५९
मानसिक	२४७	४.०३	११४	३.६६	१३३	४.४३
बौद्धिक अपाङ्गता	१९७	३.२२	९८	३.१४	९९	३.३०
श्रवण दृष्टिबिहिनता	९५	१.५५	४१	१.३१	५४	१.८०
बहु अपाङ्गता	६८४	११.१७	३७४	११.९९	३१०	१०.३२
जम्मा	६,१२२	१००.००	३,११९	१००.००	३,००३	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन २०६८

तालिका २.११ : अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण

२.१३ जनसंख्या बृद्धिदर

सालाखाला वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर (Average annual exponential population growth rate)-०.०७ प्रतिशत रहेको छ, जुन २०५८ सालको जनगणना अनुसार वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १.२९ प्रतिशत थियो । जिल्लाका ४१ गाविस मध्ये ३२ गाविसहरूमा जनसंख्या वृद्धिदर नकारात्मक रहेको छ भने ९ गा.वि.स.मा जनसंख्या बृद्धि दर सकारात्मक रहेको छ ।

२.१४ अनुपस्थित जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसारजिल्लामा अनुपस्थित (विदेशमा बसोबास गर्ने) जनसंख्या १४हजार ३१४ जना रहेको देखिन्छ जसमा पुरुषको संख्या १३,२९९ र महिलाको संख्या १,०१५रहेको छ ।म्याग्दी जिल्लाको कुल परिवार संख्या २७,७२७ मध्ये ११,४३९ (४१.२६ प्रतिशत)घरपरिवार बाट कम्तिमा १ जना विदेश गएको देखिन्छ ।दश वर्षअघि अर्थात २०५८ सालमा अनुपस्थित (विदेशमा बसोबास गर्ने) संख्या ९ हजार १४८ जना मात्र थियो । विदेशमा गएका देशहरू, जानुपर्ने कारण र गएको उमेर र विदेशमा बसोबास गरेको अवधि जस्ता सूचकहरू अनुसूचीमा दिइएको छ ।

२.१५ UNDP कोHDI Report अनुसार म्याग्दी जिल्लाका केहि महत्वपूर्ण सूचकहरु

क्र.सं.	विवरण	एकाइ	म्याग्दी जिल्लाको मान (२०६८)	नेपालको मान (२०६८)
१	औसत आयु (दुबै)	वर्ष	७०.०५	६८.८०
२	प्रौढ साक्षरता	प्रतिशत	६५.१६	५९.५७
३	Mean year of Schooling	वर्ष	३.७५	
४	Per capita Income	PPP (\$)	१०२८	११६०
५	HDI (Arithmetic Mean)	मान	०.५५२	०.५४१
६	HDI (Geometric Mean)	मान	०.४९८	०.४९०
७	Per capita Income	\$	६३६	
८	Per capita Income	Rs. at market Price	४५,९८६	
९	Labour Productivity	(in Rs.)	८७,२०४.६	
१०	GDP (Value Added)	Rs. in million	४८७९	
११	GDP at market Price	Rs. in million	५१७०	
१२	GNI	Rs. in million	५२२६	
१३	असुरक्षित खानेपानी प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	१२.५६	१७.०९
१४	प्रौढ निरक्षर	प्रतिशत	३४.८४	४०.४३
१५	५ वर्ष मुनिका कुपोषित बच्चाहरुको संख्या	प्रतिशत	४७.५०	४०.५०
१६	आर्थिक सुविधाबाट वन्चित जनसंख्या	प्रतिशत	३०.०३	२८.८०
१७	HPI (Human Poverty Index)	मान	२८.५४	३१.१२

स्रोत : रा. यो. आयागको सचिवालय तथा युएन डि पी

तालिका नं. २.१५HDI Report अनुसार म्याग्दी जिल्लाका केहि महत्वपूर्ण सूचकहरु

आर्थिक तथा रोजगारी

३.१ आर्थिक रूपमा सक्रिय र निष्क्रिय जनसङ्ख्या

जिल्लामा दश वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल जनसंख्या ८७,२०८ जनामध्ये आर्थिक रूपमा सक्रिय ५७.११ प्रतिशत देखिन्छ जसमा पुरुष २४.३८ प्रतिशत र महिला ३२.७३ प्रतिशत रहेका छन् । आर्थिक रूपले निष्क्रिय रहेको जनसंख्या ३६.४८ प्रतिशत देखिन्छ । आर्थिक रूपले निष्क्रिय रहनुको मुख्य कारणहरूमा अध्ययन, घरधन्दा, बृद्धावस्था र पेन्सन मुख्य देखिन्छ जसको प्रतिशत क्रमशः ६८.९८, १२.६३, ८.४२ र २.५० रहेको छ ।

उमेर समूह अनुसार आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्यामा २० देखि ३० वर्ष देखिन्छ भने आर्थिक रूपले सक्रिय पुरुषको उमेर २५ देखि ३५ र महिलाको उमेर २० देखि ३० वर्ष नै रहेको छ ।

विवरण	१० वा सो भन्दा माथिको कुल जनसंख्या	आर्थिक रूपले सक्रिय				आर्थिक रूपले निष्क्रिय	आर्थिक रूपले निष्क्रिय प्रतिशत	उल्लेख नभएको
		अक्सर सक्रिय			अक्सर निष्क्रिय			
		रोजगार	प्रतिशत	बेरोजगार				
कुल	८७,२०८	४९,८०५	५७.११	८७१	४,३३३	३१,८११	३६.४८	३८८
पुरुष	३७,४७३	२१,२६०	५६.७३	७२६	१,२६५	१४,०६१	३७.५२	१६१
महिला	४९,७३५	२८,५४५	५७.३९	१४५	३,०६८	१७,७५०	३५.६९	२२७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन, २०६८

तालिका ३.१ : जिल्लाको आर्थिक रूपले सक्रिय र निष्क्रिय जनसंख्या, २०६८

३.२ आर्थिक रूपले सक्रिय नहुनुको प्रमुख कारण अनुसार जनसंख्या (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेरका)

सक्रिय नहुनुको कारण	१० वर्ष वा माथिल्लो उमेरको जनसङ्ख्या					
	कुल	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
अध्ययन	२४,९३१	६८.९८	१२,१५०	७९.२८	१२,७८१	६९.३९
घरधन्दा	४,५६४	१२.६३	४३७	२.८५	४,१२७	१९.८२
वृद्धावस्था	३,०४४	८.४२	१,०५८	६.९०	१,९८६	९.५४
पेन्सन/आयस्ता	९०५	२.५०	६५७	४.२९	२४८	१.१९
अपाङ्गता	७३३	२.०३	२८४	१.८५	४४९	२.१६
जीर्ण रोगी	६७२	१.८६	३१०	२.०२	३६२	१.७४
अन्य	७४९	२.०७	२७२	१.७७	४७८	२.३०

सक्रिय नहुनुको कारण	१० वर्ष वा माथिल्लो उमेरको जनसङ्ख्या					
	कुल	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
उल्लेख नभएको	५४६	१.५१	१५८	१.०४	३८७	१.८६
कुल जम्मा	३६,१४४	१००.००	१५,३२६	१००.०१	२०,८१८	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका ३.२: आर्थिकरूपमा सक्रिय नहुनुको कारणअनुसार जनसंख्या

३.३ पेशाअनुसार रोजगारीको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार सबै भन्दा कृषि क्षेत्रका दक्ष तथा अर्ध दक्ष जनशक्तिहरूको संख्या ७३.८९ प्रतिशत, औजार र सम्बन्धित सामानका बिक्री कामदार ६.२९ प्रतिशत, सेवा तथा विक्री कामदार ५.१९ प्रतिशत र प्राथमिक पेशाकर्मी ५.६५ प्रतिशत रहेको छ। कार्यालय सहायक देखि उच्च वर्गका पदाधिकारीहरूको संख्या कम देखिन्छ।

मुख्य पेशा	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
सशस्त्र सैनिक	१६	०.०३	१६	०.०७	०	०.००
व्यवस्थापक	६४०	१.२७	२६४	१.२२	३७६	१.३१
पेशाविद्	२,२०६	४.३९	१,३९७	६.४६	८०९	२.८३
प्राविधिक र सहायक पेशाविद्	६७७	१.३५	५२९	२.४५	१४७	०.५१
कार्यालय सहायक	४९९	०.९९	३१८	१.४७	१८१	०.६३
सेवा र बिक्री कामदार	२,४०९	४.८०	१,२१८	५.६४	१,१९०	४.१६
कृषि, वन र माछापालन सम्बन्धी कामदार	३७,०९९	७३.८७	१३,०४१	६०.३५	२४,०५८	८४.०९
औजार र सम्बन्धित सामानका बिक्री कामदार	३,१८७	६.३५	२,८१८	१३.०४	३६९	१.२९
यन्त्र र मेशिन सञ्चालक तथा एसेम्ब्लर्स	३२३	०.६४	२८४	१.३१	३९	०.१४
प्राथमिक पेशाकर्मी	२,६४४	५.२६	१,४१५	६.५५	१,२२९	४.३०
उल्लेख नभएको	५१९	१.०४	३०८	१.४३	२११	०.७४
जम्मा	५०,२१९	१००.००	२१,६०८	१००.०	२८,६१०	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका ३.३ : मुख्य पेशाअनुसारको जनसंख्या

३.४ आर्थिक काम गर्दाको हैसियत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजा अनुसार आर्थिक काम गर्दाको हैसियतले हेर्दा सबैभन्दा बढी आफ्नै निजी काम गर्ने ७६.४८ प्रतिशत र त्यसपछिको अंश अरुको काम गर्ने १८.५८ प्रतिशत देखिएको छ। यसैगरी अरुलाई काममा लगाउने ०.९५ प्रतिशत र काम सघाउने ०.६३ प्रतिशत रहेका छन्।

काम गर्दाको हैसियत	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
अरुलाई काम लगाउने	५२७	१.०५	२९७	१.३७	२३०	०.८०
अरुको काम गर्ने	९,१६२	१८.२४	६,३५०	२९.३८	२,८१२	९.८३
निजी काम गर्ने	३८,६९८	७७.०६	१४,२१९	६५.८०	२४,४७९	८५.५६

काम गर्दाको हैसियत	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
काम सघाउने मात्र	५४१	१.०८	१९१	०.८८	३५०	१.२२
उल्लेख नभएको	१,२९२	२.५७	५५४	२.५६	७३८	२.५८
जम्मा	५०,२१९	१००.००	२१,६१०	१००.००	२८,६०९	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका ३.४ : आर्थिक काम गर्दाको हैसियत १० वर्ष माथिको जनसंख्या

३.५ आर्थिक तथा गैरआर्थिक क्रियाकलाप :

क्रियाकलाप	जम्मा	पुरुष	महिला
कृषि/आफ्नै खेतिपाती	४३,६१९	१६,३४७	२७,२७२
तलव/ज्याला	१४,६४५	९,७६९	४,८७५
आफ्नै गैरकृषि ब्यावसाय	१२,१८७	५,१८२	७,००५
विस्तारित आर्थिक काम	१६,६८८	५,६२६	११,०६२
कामको खोजी	४,१२९	३,०१०	१,११९
घरधन्दा	३६,८०१	८,८७२	२७,९२९
अध्ययन	२५,०४५	१२,२३०	१२,८१५
कुनै काम नगरेको	१२,६५१	५,९६९	६,६८३
उल्लेख नभएको	३८८	१६१	२२७
जम्मा	८७,२०८	३७,४७३	४९,७३५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन: २०६८

तालिका ३.५ : १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका ब्यक्तिले विगत १२ महिनामा गरेको क्रियाकलाप

शिक्षा सम्बन्धी विवरण

४.१ जिल्लाको शैक्षिक विवरण

शिक्षा विकासको मुहान हो । शिक्षा व्यक्ति एवं समाज विकासको लागि मेरुदण्ड हो । शिक्षित जनशक्ति विना देश विकासको कल्पना पनि गर्न सकिदैन । व्यक्तिलाई सामाजिकीकरण गर्न शिक्षाले ठूलो सहयोग पुऱ्याएको हुन्छ । आज शिक्षा हासिल गर्न विद्यालयमा अध्ययन गर्न जाने बालबालिकाहरु नै भोलिको देशको कर्णधार हुने हुँदा पनि शिक्षालाई यति धेरै महत्व दिनुपरेको स्पष्ट हुन्छ । भनिन्छ, शिक्षा नै सामाजिक परिवर्तनका बाहक हुन् । त्यसैले यो पनि बिर्सनु हुँदैन कि सम्पूर्ण शैक्षिक प्रक्रियाको केन्द्र विद्यार्थी हुन् ।

मुलुकको सामाजिक साँस्कृतिक र राजनैतिक परिवर्तनसँगै शिक्षा क्षेत्रको विस्तार र सुधार भैरहेको छ । द्रुत गतिमा भैरहेको शैक्षिक विकास, विस्तार, शैक्षिक नीति, योजना र कार्यक्रमलाई जिल्लाव्यापी रूपमा उपयुक्त ढंगबाट कार्यान्वयन, अनुगमन र रिपोर्टिङ गर्ने निकायको रूपमा राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजना अनुसार जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्याग्दीको स्थापना भएको हो । विद्यालय शिक्षाको विद्यमान शैक्षिक प्रणाली र सांगठनिक संरचनामा समयानुकूल सुधार ल्याई विद्यालयको व्यवस्थापनमा सुधार गरी गुणस्तरीय शिक्षाको विकास गर्न स्थापना भएको यस जिल्लामा १ न.पा. तथा ५ गा.पा. अन्तर्गत ५ विद्यालय निरीक्षण क्षेत्र र १२ स्रोतकेन्द्र रहेका छन् भने २३५ बालविकास केन्द्र, २३ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र, २३९ सामुदायिक विद्यालय, २५ संस्थागत विद्यालय, २ प्राविधिक शिक्षालय, उच्च शिक्षा दिने क्याम्पस लगायतका शैक्षिक संस्था रहेका छन् ।

४.२. विद्यालय विवरण

क्र.सं.	विवरण	वर्तमान स्थिति
१	प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र संख्या (सामुदायिक)	२३५
२	कुल विद्यालय संख्या	२५८
२.१	सामुदायिक विद्यालय संख्या	२३३
२.२	संस्थागत विद्यालय संख्या	२५
३	प्राविधिक शिक्षालय	१
४	क्याम्पस संख्या	३
५	सामुदायिक अध्ययन केन्द्र संख्या	२३
६	स्रोत केन्द्र संख्या	१२
७	विद्यालय निरीक्षण केन्द्र संख्या	५
८	मदरसा	१

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, म्याग्दी

तालिका ४.१ : शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण

४.३. शिक्षक विवरण

तह/प्रकार	प्राथमिक तह	निम्न माध्यमिक	माध्यमिक	उच्च माध्यमिक	जम्मा
स्वीकृत दरबन्दी	६९२	१७५	११५	१९	९९५
स्थायी	३०१	८८	४७	-	४३६
अस्थायी	३९१	८७	६८	१९	५४६
राहत अनुदान कोटा	१३३	७१	५०	२०	२८३

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, म्याग्दी

तालिका ४.२ : शिक्षक दरबन्दी संख्या

४.४ स्थानीय तहमा विद्यालय, विद्यार्थी संख्या तथा शिक्षक विवरण - २०७४

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	जम्मा विद्यालय संख्या			सबै तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी विवरण (१-१२)			शिक्षक दरवन्दी (१-१०)		
		सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	स्विकृत	राहत	जम्मा
१	अन्नपूर्ण गा.पा.	३८	२	४०	२०२१	१७७८	३७९९	१५९	२५७	१२४६
२	धौलागिरी गा.पा.	२८	३	३१	६५३६	६०५६	१२५९२			
३	बेनी न.पा.	६०	१३	७३	२११८	१९९९	४११७			
४	मंगला गा.पा.	४३	४	४७	२२३६	२१०८	४३४४			
५	मालिका गा.पा.	३४	५	३९	२१६८	१९५६	४१२४			
६	रघुगंगा गा.पा.	३३	३	३६	१५८०	१३९१	२९७१			
जम्मा		२३६	३०	२६६	१६६५९	१५२८८	३१९४७			

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, म्याग्दी

तालिका ४.३ : जिल्लाको विद्यार्थी विवरण

४.५. शिक्षक दरवन्दी विवरण

स्विकृत दरवन्दी			राहत दरवन्दी		
प्राथमिक	निम्न माध्यामिक	माध्यामिक	प्राथमिक	निम्न माध्यामिक	माध्यामिक
६९९	१७५	११५	१३६	७१	५०

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, म्याग्दी

तालिका ४.४ : जिल्लाको शिक्षकविवरण

४.६. जिल्लाको साक्षरता स्थिति

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको शैक्षिक अवस्था सम्बन्धी विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । यस गणनाका नतिजामा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका लेखन पढ्न जान्ने व्यक्तिलाई साक्षर मानी साक्षरता दर निकालिएको छ । विगतको जनगणनामा ६ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको मात्र साक्षरता दर गणना गरिन्थ्यो । यसपटकको नतिजाले जिल्लाका ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल १,०१,७९३ जनसङ्ख्यामा ७३,१६० जना पढ्न लेख्न जान्ने देखाएको छ । यसप्रकार समग्र साक्षरता दर ७१.८७ प्रतिशत कायम हुन आएको देखिन्छ । पुरुषको साक्षरता दर ८१.०७ प्रतिशत छ भने महिलाको साक्षरता दर ६४.४८ प्रतिशत रहेको छ ।

गा.वि.स. अनुसार सबैभन्दा बढी साक्षरता भएका गा.वि.स.हरूमा अर्थुङ्गे (८७.०५%), दरवाङ्ग (७८.९४%), रत्नेचौर (७७.२५%), कुइनेमंगले (७६.७४%) रहेका छन् भने कम साक्षरता भएका गा.वि.स. हरुमा मल्कवाङ्ग (५४.५६%), मुदी (६०.०६%), गुर्जाखानी (६१.०५%) र निस्कोट (६१.६७%) रहेका छन् । अन्य गा.वि.स. हरुको साक्षरता स्थिति अनुसूचीमा दिइएको छ ।

स्वास्थ्य र सरसफाई

५.१ स्वास्थ्य

म्याग्दी जिल्लामा स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न १जिल्ला अस्पताल र जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय अन्तर्गत १ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, ३९ स्वास्थ्य चौकीगरी सरकारी तवरबाट ४१ स्वास्थ्य संस्थामार्फत प्रतिकारात्मक, प्रवर्द्धनात्मक र उपचारात्मक सेवा प्रदान गरिदै आएको छ ।म्याग्दी जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयबाट खोप कार्यक्रम, पोषण कार्यक्रम, एकिकृत बालरोग व्यवस्थापन कार्यक्रम, नव शिशु स्याहार कार्यक्रम, सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम, परिवार नियोजन कार्यक्रम, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक कार्यक्रम, गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम, औलो रोग नियन्त्रण कार्यक्रम, क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम, कुष्ठरोग निवारण कार्यक्रम, हात्तिपाईले रोग निवारण कार्यक्रम, एच.आई.भि.एड्स तथा यौन जन्य रोग नियन्त्रण कार्यक्रम, दैनिक विरामी जाँच तथा निःशुल्क स्वास्थ्यसेवा, शहरी स्वास्थ्य सेवा, आपूर्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम आदि प्रकारका सेवा संचालन हुदै आईरहेको छ ।

यस जिल्लामा निजी क्षेत्रवाट संचालित निजी अस्पताल तथा पोलिक्लिनिक बाट पनि उपचारात्मक साथै जनस्वास्थ्यका कार्यक्रम खोप, सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन लगायतका सेवा प्रदान गर्दै आएका छन् । जिल्लाका प्रमुख स्वास्थ्यक्षेत्रका सूचकहरू निम्न अनुसार रहेको छ

क्र.सं.	सूचकहरू	मान
१.१	जिल्ला अस्पताल	१
१.२	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र संख्या	१
१.३	स्वास्थ्य चौकी संख्या	३९
१.४	प्रसुति केन्द्र संख्या	२४
१.५	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका संख्या	३७०
१.६	आयुर्वेद केन्द्र	३
१.७	डाक्टर दरबन्दी संख्या प्रा.स्वा. के. समेत	३
१.८	निजी अस्पताल	१

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, म्याग्दी

तालिका ५.१ : जिल्लाका स्वास्थ्य पूर्वाधारहरू र उपलब्ध जनशक्तिको अवस्था

५.२ निजी क्षेत्र

यस जिल्लामा निजी क्षेत्रद्वारा सञ्चालनमा आएको अस्पताल वेनी अस्पताल तथा नर्सिङ होम नामको जन्मा एउटा रहेको छ । यस बाहेक जिल्लाका शहरी तथा ग्रामिण क्षेत्रमा निजी क्लिनिक तथा फार्मसीहरूबाट समेत गाउँ गाउँमा सामान्य स्वास्थ्य सेवा प्रदान भईरहेको छ ।

५.३ प्रमुख रोगहरू

जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको तथ्याङ्क अनुसार प्रमुख रोगहरूमा स्वासप्रश्वास, टाउको दुख्ने, ग्यास्ट्राइटिस, कन्जक्टिभाईटिस, पखाला, टन्सिलाइटिस, आउँ घाउ चोटपटक प्रमुख रहेका छन् । उक्त

रोगहरू मध्ये शरीरको माथिल्लो भागमा हुने स्वास प्रश्वास सम्बन्धी संक्रमण बढी मात्रामा पाइएको देखिन्छ ।

५.४ जिल्लाको आयुर्वेद स्वास्थ्य सम्बन्धी विवरण

जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र अन्तर्गत महेन्द्र राखु आयुर्वेद औषधालय, राखु भगवति र थाकदाना आयुर्वेद औषधालय दाना रहेका छन् ।

क्र.सं.	विवरण	इकाई	मान
१	आयुर्वेद औषधालय	संख्या	३
२	आयुर्वेद चिकित्सक	संख्या	१
३	कविराज	संख्या	३
४	वैद्य	संख्या	४
५	आ.व. २०७३/०७४को विरामी संख्या	संख्या	१५,२६९
६	जिल्लामा देखिएका प्रमुख रोगहरू(आयुर्वेद)	उदर, वात, अम्लपित्त(ग्यास्ट्रिक), कामला, श्वासप्रश्वास आदी	
७	हाल प्रयोगमा आएका प्रमुख औषधिय जडिवुटीहरू	हर्रो, बर्रो, अमला, वासा, कट्फल, विल्व, घातकी, दालचिनी आदि	

स्रोत : आयुर्वेद औषधालय, बेनी, म्याग्दी

तालिका ५.२ जिल्लाको आयुर्वेद स्वास्थ्य सम्बन्धी विवरण

५.५ खानेपानी तथा सरसफाई

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जिल्लाका ८७.४२ प्रतिशत परिवारले पाइप/धारा को खानेपानी प्रयोग गर्दै आइरहेका छन् । २.३९ प्रतिशतले कुवाको पानी र १.४८ प्रतिशतले नदि वा खोलाको पानी पिउने देखिएको छ । म्याग्दी जिल्लालाई २०६१/०६/२३ मा खुला दिशामुक्त क्षेत्र घोषण गरिसकिएको छ । दाना र राम्चे गा.वि.स. लाई पूर्ण सरसफाईयुक्त गा.वि.स. घोषणा गरिएको छ ।

जिल्लाका विभिन्न खानेपानी आयोजनामा खानेपानी सुरक्षा योजना लागु भएको छ । विभिन्न खानेपानी आयोजनाको मुहान संरक्षण गर्ने कार्य भएको छ । पूर्ण सरसफाई अभियान अन्तर्गत विभिन्न स्थानमा सार्वजनिक शौचालय बनाइएको छ । खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय म्याग्दीका अनुसार यस जिल्लामा खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी विवरणहरू र संचालनमा रहेका आयोजनाहरू तल तालिकामा दिइएको छ ।

क्र. सं.	विवरण	वर्गीकरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	व्यवस्थित प्रणाली प्रयोग	सम्पन्न पाइप प्रणाली	२१,७६७	९०.२
		सार्वजनिक धारा	१६,७०४	६९.२
		निजी धारा	१,६२०	६.७१

क्र. सं.	विवरण	वर्गीकरण	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
		सुरक्षित मूल/ ढुंगे धारा	३,३८०	१४.०
		सुरक्षित इनार	६३	०.२६
२	असुरक्षित परम्परागत श्रोत प्रयोग	जम्मा असुरक्षित परम्परागत श्रोत प्रयोग	२,३७७	९.८
		मुल	१,८७७	७.७७
		कुवा, इनार	६७	०.२८
		खोला, कुलो	४३३	१.७९
३	भावी योजना	नयाँ	२१०	०.८७
		सेवा बृद्धि / पुनर्स्थापना	६९१६	
४	जिल्लामा वर्तमान घरपरिवार संख्या		२४,१४४	१००.००
५	व्यवस्थित चर्पी भएका घरपरिवार संख्या	व्यवस्थित चर्पी संख्या	२२,९९९	९५.२६
		अन्य चर्पी संख्या	११४५	४.७४

स्रोत: खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, म्याग्दी

तालिका ५.३ : खानेपानी तथा व्यवस्थित शौचालयको संख्या

खण्ड ६

महिला तथा बालवालिका

६.१ महिलाहरूको स्थायी सम्पत्तिमा पहुँच

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का अनुसार जिल्लाका कुल घरधुरी मध्ये महिलाहरूकै नाममा घर र जग्गा भएका घरधुरीहरूको संख्या ५,०७६ (८.२६%) रहेको छ। त्यस्तै जग्गामात्रै भएका घरधुरीहरू ३,७१६ (६.०४%) रहेको छ। त्यस्तै महिला घरमुली भएका घरधुरी संख्या २५,७८५ (४१.९१ प्रतिशत) रहेको छ।

६.२ महिला तथा बालवालिका विरुद्ध हुने सबै प्रकारको भेदभाव र हिंसा

जिल्ला प्रहरी कार्यालय, महिला तथा बालवालिका सेवा केन्द्रका अनुसार विभिन्न वर्षहरूमा दर्ता भएका घटना र फर्छोट भएका संख्या सम्बन्धि विवरण तल दिइएको छ।

क्र.सं.	अपराध शिर्षक	२०७२/०७३			२०७३/०७४			२०७४/०७५		
		दर्ता	फर्छोट	बाँकी	दर्ता	फर्छोट	बाँकी	दर्ता	फर्छोट	बाँकी
१	मानव वेचविखन तथा ओसार पसार	०	०	०	१	०	१	०	०	०
२	बहु विवाह	२	२	०	४	४	०	३	३	०
३	वाल विवाह	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४	जवरजस्ती करणी	७	७	०	३	३	०	१०	९	१
५	जवरजस्ती करणी उद्योग	३	३	०	३	३	०	३	३	०
६	अप्राकृतिक मैथुन	०	०	०	०	०	०	०	०	०
७	वोक्स्को आरोप	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८	घरेलु हिंसा	०	०	०	०	०	०	०	०	०

स्रोत : महिला तथा बालवालिका सेवा केन्द्र, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, म्याग्दी तालिका ६.१ : महिला तथा बालवालिकाहरू हराएको घटनाहरू

६.३ बालवालिकाको आश्रित अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार १६ वर्ष मुनिका बालवालिकाको आश्रित अवस्था अनुसार यस जिल्लामा कुल १६ वर्ष मुनिका १,०३,०२९ उमेरका बालवालिका मध्ये ७६,९७९ जना अर्थात् ७४.७२ प्रतिशत आफ्नै आमाबुवासँग बसेको देखिन्छ भने आमासँग मात्र २०.९६ प्रतिशत, बुवासँग मात्र ०.६१ प्रतिशत, बुवा तथा सौतेनी आमासँग ३०० जना, आमा तथा सौतेनी बुवासँग १०२ जना, अन्य नातेदार सँग ४६९ जना र काम लगाउने व्यक्तिकहाँ २३ जना बसेको देखिन्छ।

आश्रित अवस्था	जम्मा	प्रतिशत	बलक	प्रतिशत	बालिका	प्रतिशत
आमाबुवा	३१,२४९	७४.२५	१५,६३३	७४.१८	१५,६१६	७४.३२
आमा	८,५९४	२०.४२	४,२८४	२०.३३	४,३१०	२०.५१
बुवा	२९१	०.६९	१८१	०.८६	११०	०.५२
बुवा र सौतेनी आमा	२४४	०.५८	१४९	०.७१	९४	०.४५
आमा र सौतेनी बुवा	५५	०.१३	२४	०.११	३१	०.१५
अन्य नातेदार	३३९	०.८१	१५८	०.७५	१८१	०.८६

काम लगाउने व्यक्ति	८	०.०२	८	०.०४	०	०.००
अन्य	१,०२९	२.४५	५११	२.४२	५१८	२.४७
नखुलेको	२७६	०.६६	१२६	०.६०	१५१	०.७२
कुल जम्मा	४२,०८४	१००.००	२१,०७३	१००.००	२१,०११	१००.००

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना प्रतिवेदन २०६८

तालिका ६.२ : बालबालिकाको आश्रित अवस्था १६ वर्ष मुनिका

६.४ सामाजिक सुरक्षा

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ मा उल्लेख भए अनुसार समाजका जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, विधवा, दलितवर्ग, लोपोन्मुख आदिवासी/जनजाति, अशक्त अपाङ्गता भएका नागरिकहरु एवं बालबालिकाहरुको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी मौलिक हकको संरक्षण गर्न तथा नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी महासन्धीहरुमा अभिव्यक्त गरेको प्रतिवद्धता तथा समय समयमा नेपाल सरकारले सम्बोधन गरेका नीति, कार्यक्रम तथा बजेटले सम्बोधन गरे अनुरूप सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम लागु गरेको छ । यस अनुरूप यस जिल्लामा ७ प्रकारका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरु लागु गरिएका छन् । उक्त कार्यक्रमवाट आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा ३४,८७४ व्यक्तिहरु लाभान्वित भएका छन् । सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमले समेटेका बालबालिकाहरु, महिला र पुरुषहरु तथा तिनीहरुले सामाजिक सुरक्षा बापत प्राप्त गरेको रकम निम्न अनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.सं.	सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउनेहरुको विवरण	संख्या
१	जेष्ठ नागरिक (दलित)	२७५५
२	जेष्ठ नागरिक (अन्य)	५९२५
३	एकल महिला	१,९८५
४	विधवा	१,६६४
५	पूर्ण असक्त अपाङ्गता भएका व्यक्ति	१४३
६	आंशिक असक्त अपाङ्गता भएका व्यक्ति	१३२
७	बालबालिका	३,७९६
	कुल जम्मा	१६४००

स्रोत: जिल्ला विकास समिति, म.तथा वा.का.तालिका ६.३ : जिल्ला विकास समितिले उपलब्ध गराउँदै आएको सामाजिक सुरक्षा भत्ताको विवरण

खण्ड ७

कृषि तथा पशु विकास

७.१ कृषिचलन को संख्या तथा क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार म्याग्दी जिल्लामा कुल कृषिचलन २२,४८० देखिएको छ जसमा जग्गा भएका कृषिचलन २२,४४५ र पशुपंक्षीमात्र पालेका ३५ छन् । २०५८ सालमा जम्मा कृषिचलन २१,५३७ थियो जसमध्ये जग्गा भएका २१,५०७ र पशुपंक्षीमात्र भएका ३० मात्र थिए । यसैगरी यस जिल्लामा कुल कृषिचलनको क्षेत्रफल मध्ये खेत ३८०४.९ हेक्टर र पारखो ८५५३.७ हेक्टर गरी जम्मा १२,३५८.५ हेक्टर रहेको छ जुन गत कृषिगणनामा १३,१८८.८ हेक्टर थियो जसमा खेत ३७३५.५ हेक्टर र पारखो ९४५३.३ हेक्टर रहेको थियो ।

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
कृषिचलन संख्या		
कृषिचलन (जग्गा भएका)	२१,५०७	२२,४४५
कृषिचलन (पशुपंक्षी मात्र भएका)	३०	३५
जम्मा	२१,५३७	२२,४८०
कृषिचलनको क्षेत्रफल (हे.)		
खेत	३,७३५.५	३,८०४.९
पारखो	९,४५३.३	८,५५३.७
जम्मा	१३,१८८.८	१२,३५८.५

स्रोत : रा.कृषि गणना २०५८ र २०६८

तालिका ७.१ : कृषिचलनको संख्या र क्षेत्रफल

७.२ स्वामित्व अनुसार जग्गाको क्षेत्रफल

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार स्वामित्वको आधारमा एकल स्वामित्वमा आफ्नै (जग्गा र पशुपंक्षीको आधारमा) कृषि चलन संख्या १८,४४६, भाडामा लिएको कृषि चलन संख्या २६२ रहेको छ भने एक भन्दा बढी स्वामित्वको आधारमा ३,७१८ वटा कृषिचलन रहेको छ । क्षेत्रफल अनुसार एकल स्वामित्वको आफ्नै १०,१५७.४ हेक्टर, भाडामा लिएको १०९ हेक्टर तथा एक भन्दा बढी स्वामित्वको आफ्नै १,२७५.८ हेक्टर, भाडामा लिएको ८००.२ हेक्टर र अन्य १६.५ हेक्टर देखिएको छ ।

कृषि चलन आकार (कृषि चलन)	एकल स्वामित्व						एकभन्दा बढी स्वामित्व			
	आफ्नै		भाडामा लिएको		अन्य		कृषि चलन संख्या	आफ्नै क्षेत्रफल (हे.)	भाडामा लिएको क्षेत्रफल (हे.)	अन्य क्षेत्रफल (हे.)
	कृषि चलन संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	कृषि चलन संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	कृषि चलन संख्या	क्षेत्रफल (हे.)				
कृषिचलन (जग्गा भएका)	१८,४६६	१०,१५७.००	२६२	१०९			३,७१८	१,२७५.८	८००.२	१६.५
कृषिचलन (पशुपंक्षी मात्र भएका)	३५	०.४								
जम्मा कृषि चलन	१८,५०१	१०,१५७.४०	२६२	१०९			३,७१८	१,२७५.८	८००.२	१६.५

स्रोत : रा.कृषि गणना २०५८ र २०६८

तालिका ७.२ : स्वामित्व अनुसार जग्गाको क्षेत्रफल

७.३ कृषि उपजको अपर्याप्तता तथा अपर्याप्तता पूर्ति गर्ने माध्यम

राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ का अनुसार आफ्नो उत्पादनले खान पुग्ने परिवार २९.१ प्रतिशत छन् भने ७१.९ प्रतिशत परिवारलाई आफ्नो उत्पादनले वर्षभरी खान पुग्दैन । आफैले खेती गरेर ४ देखि ६ महिना खान नपुग्ने कृषक परिवारहरू ४३.५ प्रतिशत, १ देखि ३ महिना खान नपुग्ने २०.०२ प्रतिशत, ७ देखि ९ महिना खान नपुग्ने २९.११ प्रतिशत रहेका छन् भने १० देखि १२ महिना नै खान नपुग्ने ७.५८ प्रतिशत देखिएको छ । यसरी बर्षभरी खान नपुगेको अवस्थामा खाद्यन्न अपर्याप्तताको आपूर्ति सबैभन्दा बढी आफ्नै जिल्ला भित्र ज्वाला मजदुरी गरी आय आर्जन गर्ने ५८.९६ प्रतिशत कृषकहरू रहेका छन् । त्यस्तै नेपाल बाहिरको आयबाट २७.५४ प्रतिशत, पेन्सनबाट ४.५४ प्रतिशत, आफ्नै गैरकृषि व्यवसायबाट ३.०३ प्रतिशत, सापटी लिएर २.८१ प्रतिशत, आफ्नो जिल्ला बाहिरको आयबाट १.८४ प्रतिशत कृषकहरूले खाद्य अपर्याप्तताको परिपूर्ति गरिरहेका छन् ।

सि.नं.	अपर्याप्तताको अवधि	कृषक परिवार संख्या	प्रतिशत	सि.नं.	अपर्याप्तता पूर्तिगर्ने माध्यम	कृषक परिवार संख्या	प्रतिशत
१	१-३ महिना	३,२२९	२०.०२	१	आफ्नै गैरकृषि व्यावसाय	४८९	३.०३
२	४-६ महिना	७,०१६	४३.५०	२	आफ्नो जिल्ला भित्रको आय	९,५२९	५८.९६
३	७-९ महिना	४,६९५	२९.११	३	आफ्नो जिल्ला बाहिरको आय	२९७	१.८४
४	१०-१२ महिना	१,२२२	७.५८	४	नेपाल बाहिरको	४,४५१	२७.५४
	जम्मा	१६,१६२	१००.००	५	पेन्सन	७३३	४.५४
६				सापटी	४५४	२.८१	
७				अन्य आय	२०९	१.२९	

स्रोत : रा.कृषि गणना २०५८ र २०६८

तालिका ७.३: कृषि उपजको अपर्याप्तता तथा अपर्याप्तता पूर्ति गर्ने माध्यम

७.४ कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको प्रतिवेदन, २०७० अनुसार पनि आ.व.२०६८/६९ र २०६९/७० मा जिल्लामा सबैभन्दा वढी जग्गामा मकै लगाएको देखिन्छ भने त्यसपछि क्रमशः कोदो, गहुँ, र धान लगाइएको थियो भने उत्पादनका हिसाबले बढी उत्पादन हुनेमा मकै, कोदो, धान र गहुँ पर्दछन् ।

क्र. सं	विवरण	२०७१/०७२		२०७२/७३		२०७३/७४	
		क्षेत्रफल हे.	उत्पादन (मि. टन)	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन (मि. टन)	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन (मि. टन)
१	खाद्यान्न तथा अन्य वाली						
१.१	धान	३,८९५	११,४८६	३,८९५	१२,०६०	३,८९५	१२,४६४
१.२	मकै	९,७९१	२९,३८४	९,८७२	२८,६००	९,८७२	२९,४१३
१.३	गहुँ	३,०४५	६,०९०	३,०६०	६,२००	३,०५८	६,४२२
१.४	कोदो	२,७४३	३,३८६	२,७४३	३,३९०	२,७४०	३,४२५
१.५	जौ	३०६	३९८	३०४	३९५	३०४	३९५
१.६	आलु	१,५८५	१६,६२३	१,५९७	१६,३२१	१,६०५	१६,४५१
२.	दलहन वाली	८८२	९११	९०३	९४९	९२४	९७९

क्र. सं	विवरण	२०७१/०७२		२०७२/७३		२०७३/७४	
		क्षेत्रफल हे.	उत्पादन (मि. टन)	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन (मि. टन)	क्षेत्रफल हे.	उत्पादन (मि. टन)
३.	तेलहन वाली	२३८	२०९	२४२.५	२५०	२४३	२५०.३
४	तरकारी	८४८	९,३३६	८६८	९,३३६	९८१	१०,३१२
५	फलफूल वाली						
५.१	सुन्तला	२३०	१,२८५	२४५	१,७९५	२६५	१,९४४
५.२	केरा	१२३	१,०८२	२५	२२५	३३	२९७
५.३	लिची	६	३०	७	३५	७.२५	३६
६	मसला वाली	१२२	८३२	१२६.५	८३४	१३७	९१०
७	कफी	७	३.५	८	४.१०	१०	५.१३

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको प्रतिवेदन, , २०७३/७४ तालिका ७.४ : प्रमुख कृषि वालीहरूको उत्पादन तथा ढाकेको क्षेत्रफल

७.५ पशुपंक्षीजन्य उत्पादन सम्बन्धी विवरण

म्याग्दीजिल्ला पशुपंक्षी उत्पादन हिसाबले प्रशस्त सम्भावना रहेको जिल्ला हो । विगत केही वर्षदेखि यस जिल्लामा व्यवसायिक रूपमा गाईपालन, बाख्रापालन, बंगुरपालन तथा पोल्ट्री फर्महरू स्थापना भएका छन् । जिल्लाका पशुजन्य उत्पादनका लागि प्रमुख क्षेत्रहरूलाई गाई, भैंसी, बाख्रा, बंगुर, कुखुरापालनको हिसाबले पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिदै लगेएको छ ।

क्र.सं.	उन्नत पशुपंक्षीको किसिम	उत्पादन एकाइ	आर्थिक वर्ष २०७३/०७४
१	दुध उत्पादन	मे.टन	५२६३.६५
२	मासु उत्पादन		
२.१	बाख्रा/खसी/वोका	मासु मे.ट.	३२२.०७
२.२	रांगा/भैंसी	मासु मे.ट.	९८९.५
२.३	कुखुरा	मासु मे.ट.	३९७.३
२.४	बंगुर/सुंगुर	मासु मे.ट.	२३.४
२.५	हाँस	मासु मे.ट.	०.६१
३	फुल उत्पादन		
३.१	कुखुरा/ हाँस	फुल गोटा	३०,२१,७६७
४	ऊन	के.जी.	३८५८
५	छाला	गोटा	५५८२

स्रोत: जिल्ला पशुसेवा कार्यालय,म्याग्दी

तालिका ७.५ : पशुपंक्षीजन्य उत्पादन सम्बन्धी विवरण

खण्ड ८ वन तथा भू-संरक्षण

८.१ वन क्षेत्रको विवरण

म्याग्दी जिल्लाको कुल क्षेत्रफल २,२९,७०६ हेक्टर मध्ये जिल्लाको कुल वन क्षेत्र ८४,४५२ हेक्टर (३६.७६%) रहेको छ । जिल्ला वन कार्यालयले व्यवस्थापन गर्ने वन क्षेत्र ७९,४३९ हेक्टर रहेको छ । म्याग्दी जिल्ला भित्र संरक्षित क्षेत्रको रूपमा ढोरपाटन शिकार आरक्षमा पर्ने वन क्षेत्र १,२६० हेक्टर र अन्नपूर्ण संरक्षित क्षेत्रमा पर्ने ३,७५३ हेक्टर गरी जम्मा ५,०९३ हेक्टर रहेको छ ।

८.२ वनको वर्गिकरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संलग्न गा.वि.स.	लाभान्वित घरधुरी	कैफियत
१	सरकारबाट व्यवस्थित वन		५५,५१९	४१		
२	सामुदायिक	३०१	२३,८०९	३९	३४,६३०	दोहोरिएका समेत
३	कबुलियति	१	०.९८	१	५	
४	साभेदारी	-	-	-	-	
५	निजी वन	१०	४.४५	-	-	
६	धार्मिक वन	१	१०.३५	१	१५८	
	जम्मा	३१३	७९,३४४	४१	३४,७९३	दोहोरिएका समेत

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, म्याग्दी

तालिका ८.१ : वनको वर्गिकरण

८.३ गैह्रकाष्ठ वन पैदावारहरुको विवरण

यस जिल्लामा पाईने गैह्रकाष्ठ वन पैदावारहरुको नाम यस प्रकार छ : चिराइतो, सतुवा, धुपीको पात, सोमलता, विष जरा, पदमचाल, विषमा, नागबेली पाउडर, साधारण च्याउ, करारचुल्हे, जटामसी, अतिस जरा, अल्लो, मजिठो, सुगन्धवाल, लोक्ता, बोभो, कुट्की आदि ।

८.४ भू संरक्षण

उप-जलाधार क्षेत्रको संरक्षण तथा सम्वर्धन गरी वाढी, पहिरो, भू-क्षय जस्ता प्राकृतिक प्रकोपको चाप कम गर्दै पारिस्थितिक सन्तुलन कायम राख्न सघाउ पुऱ्याउन, भू-क्षय कम गरी जमिनको उर्वराशक्ति कायम राख्नुको साथै विकासका पुर्वाधारहरुको संरक्षणमा सघाउ पुऱ्याउन तथा वातावरण तथा भू-संरक्षण सम्वन्धि कार्यक्रमहरुको वारेमा प्रचार प्रसार गरि जन-चेतना अभिवृद्धि गराउने उद्देश्यले भू संरक्षण कार्यालय म्याग्दीको स्थापना भएको हो ।

भू क्षयको अवस्था : जिल्लाको २२९७.०६ वर्ग कि.मी क्षेत्रफलबाट मात्र ३७,४५,६९० घन मीटर मलिलो माटो प्रति वर्ष वगने गरेको र ग्रामिण सडकका कारण थप ठूलो परिमाणमा भू क्षय र पहिरो गई माटो बग्ने क्रम तीब्र भएको ।

भू क्षय पहिरोका हिसावले संवेदनशील क्षेत्रहरु : गुर्जा, मुदी, लुलाङ्ग,वेग खोला, निस्कोट, पात्लेखेत, भु. तातोपानी,, नारच्याङ्ग, कुईनेमंगले, पुलाचौर, पाखापानी, हिस्तान, दोवा, घार, भकिम्ली।

मुख्य उपजलाधारहरुको संख्या : २० गोटा

प्राथमिकताकम अनुसारका उपजलाधारहरु क्षेत्र : तल्लो म्याग्दी, अर्मन खोला, दुखु खोला, अर्जे खोला, मराङ्ग खोला, मिरिस्त्री खोला, रुप्से खोला, थार खोला, लुलाङ्ग खोला, राहुघाट खोला, वगरखोला, भखु खोला, ढोला खोला, संसारे खोला, रिथुम खोला, वेगर खोला, तेरेजा खोला, उपल्लो म्याग्दी खोला, डागा खोला र ठूलो खोला ।

खण्ड ५
सडक तथा यातायात

९.१ सडक सम्बन्धी विवरण

जिल्लामा धेरै क्षेत्रमा छोटो दुरीका कच्ची सडक निर्माण भएतापनि लामो दुरीका सडकहरू विस्तार तथा निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका छन् । पक्की सडकको रूपमा बेनी बजार भित्रको २ कि.मी. सडक मात्र रहेको छ भने ग्राभेल सडक करीब ११ कि.मी. मात्र रहेको छ । जिल्लाभित्रका अधिकांश कच्ची सडकहरू ९ महिना चल्ने र वर्षातका कारणले ३ महिना बन्द हुने गर्दछन् । उक्त सडकहरूको कुल लम्बाई करिब ६०० कि.मि. रहेकोमा यातायात चल्ने करिब ३१८ कि.मी. मात्र रहेको छ ।

मुख्य सडकहरूको सूची

क्र. सं.	सडकको नाम	कुल लम्बाई कि.मी.	सवारी साधन चल्ने लम्बाइ कि.मी.	कैफियत
१	बागलुङ-बेनी-जोमसोम सडक	८६	८६	
२	बेनी-दरवाङ- बिम- धारापानी - मुना- लुलाङ सडक	३६.०	३६.०	
३	बेनी - पाखापानी - ठाडाखानी सडक	२८.९	२८.९	
४	अर्थुङ्गे- पुलाचौर - कुहुँ सडक	२३.०	२३.०	
५	रत्नेचौर - भकुण्डे - भकिम्ली सडक	२३.०	२३.०	
६	घुमाउनेताल -भगवती - बेग - चिमखोला सडक	१४.०	१४.०	
७	फ्लामेडाँडा - नागी - राम्चे हिस्तान सडक	१८.०	१८.०	
८	पोखरेबगर - घर -खिवाङ शिख घोरेपानी सडक	१७.६	१७.६	
९	फुलवारी -रुम सडक	१९	१९	
१०	थाङ्नेबगर - ढोडेनी सडक	८.०	८.०	

स्रोत : जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, म्याग्दी

तालिका ९.१ : जिल्लाका सडकहरू

खण्ड १० विद्युत तथा उर्जा

१०.१ केन्द्रीय विद्युतिकरण

यस जिल्लाका साविकका ३५ गाविसहरू र १ नगरपालिका मध्ये ३० गाविसहरू र १ नगरपालिकामा केन्द्रीय प्रसारण लाइन अन्तर्गत विद्युतीकरण भएको छ जसमध्ये १ नगरपालिका र २१ गा.वि.स.का अधिकांश भागहरूमा केन्द्रीय प्रसारण लाईन अन्तर्गत विद्युतिकरण भैसकेको छ । बाँकी गा.वि.स.मा केन्द्रीय प्रसारण लाईन अन्तर्गत विद्युतिकरण भएको छैन तर सामुदायिक तथा साना जलविद्युत आयोजनाबाट विद्युत पुगेको देखिन्छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस जिल्लाका २७,७२७ घरपरिवार मध्ये १९,०२८ परिवार (६८.३३%) ले अक्सर बत्ति बाल्नको लागि बिजुली प्रयोग गरेको देखिन्छ । ३,१३५ परिवारले सोलारबाट र ४६ परिवारले बायोग्याँसबाट बत्ति बालेको पाइन्छ ।

क्र.सं.	ग्राहक वर्गिकरण	ग्राहक संख्या	विद्युत खपतयुनिट (मासिक)	विद्युत खपत प्रतिशत
१	गार्हस्थ	१३,४९०	५,१०,५९५	८०.०
२	व्यापारीक	५४	२९,७५५	४.७
३	गैह्र व्यापारीक	१२४	२४,४७६	३.८
४	औधोगिक	१९६	४७,६९६	७.५
५	मठ, मन्दिर	३६	३,८२२	०.६
६	सामुदायिक	९	१९,६९८	३.१
७	आन्तरिक खपत	४	२,६५०	०.४
	जम्मा	१५,५४५	६,३८,६९२	१००.००

क्र.सं.	विवरण	मान	कैफियत
१	विद्युत सेवा पुगेको न.पा.	१	
२	विद्युत सेवा पुगेको गा.पा.	५	

श्रोत: नेपाल विद्युत प्राधिकरण, म्याग्दी वितरण केन्द्र

तालिका १०.१ विद्युत उपयोग सम्बन्धि विवरण

१०.२ बैकल्पिक उर्जा तथा लघुजलविद्युत

हाल सम्म यस जिल्लामा ३२२ किलोवाट बिजुली उत्पादन गरी ३,३०५ घरधुरीहरूमा वितरण गरिएको छ । जिल्लाको कुल घरधुरीको अनुपातमा लघु जलविद्युतबाट विजुली उपभोग गर्ने घरधुरीहरूको संख्या १२ प्रतिशत रहेको छ । यस जिल्लामा चालु लघुजलविद्युतहरूको विवरण निम्न अनुसार रहेको छ । वैकल्पिक उर्जा अन्तर्गत केन्द्रीय विद्युत प्रणाली नपुगेका स्थानहरूमा नेपाल सरकारको अनुदान प्राप्त सोलार प्रणाली जडित घरधुरीहरू ३,१३५ रहेको छ । उल्लेखित तथ्याङ्कमा अनुदान नलिई सोलार प्रणाली जडान भएका घरधुरीहरूको गणना गरिएको छैन । त्यस्तै यस जिल्लाका अधिकांश गाविसहरूमा बायोग्याँस जडान भएको पाइन्छ । जिल्लाका ४६ घरधुरीहरूले वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन केन्द्रबाट अनुदान प्राप्त बायोग्याँस जडान गरेका छन् ।

खण्ड ११ सञ्चार

११.१ दुरसञ्चार

जिल्लामा दुरसञ्चारसम्बन्धी उपलब्ध मुख्य सेवाहरूमा तार सहितको टेलिफोन सेवा, जि.एस.एम. मोवाईल सेवा, सि.डि.एम.ए. र इन्टरनेट सेवा मुख्य रहेका छन् । जिल्लामा मुख्य सेवा प्रदायक कम्पनीको रूपमा नेपाल टेलिकम रहेको छ र अन्य सेवा प्रदायकहरूमा एन सेल रहेको छन् ।

टेलिफोन सेवा

क्र.सं.	सेवा	प्रयोगकर्ता
१	PSTN Land Line	१४७८
२	ADSL	६६१
३	पोष्टपेड मोवाइल	१९१०
४	प्री पेड मोवाइल	७१०८१
५	सि.डि.एम.ए.	१६२७६
६	VSat तथा अन्य	५२
	जम्मा	९१४५८

स्रोत: नेपाल टेलिकम, म्याग्दी

तालिका ११.१ : नेपाल टेलिकम, म्याग्दी बाट वितरित टेलिफोन सेवा सम्बन्धी विवरण

११.२ हुलाक सेवा

हुलाक तथा डाँक सेवा उपलब्ध गराउने मुख्य निकायको रूपमा जिल्ला हुलाक कार्यालय र यस मातहतका निकायहरू क्रियाशिल रहेका छन् । जिल्लामा एक जिल्ला हुलाक कार्यालय, १० इलाका हुलाक कार्यालयहरू र २९ अतिरिक्त हुलाक कार्यालयहरू मार्फत सेवा उपलब्ध रहेको छ । साथै टेलिसेन्टरबाट सेवा प्रदान गर्ने इलाका हुलाक कार्यालयहरूमा ताकम, दरवाङ्ग, बावियाचौर, गलेश्वर, राखुर शिख र दाना रहेका छन् ।

११.३ पत्रपत्रिका तथा रेडियो

जिल्लामा हाल राष्ट्रिय स्तरका प्रिन्ट मिडिया, टेलिभिजन, स्थानीय स्तरमा खोलिएका एफ.एम.हरू, अनलाईन मिडिया एजेन्सीहरू, मानव अधिकारसम्बन्धी मिडिया संस्था र जिल्ला स्तरबाट दैनिक तथा साप्ताहिक रूपमा प्रकाशन हुने स्थानीय पत्र पत्रिकाहरू क्रियाशिल रहेका छन् ।

जिल्लामा राष्ट्रिय स्तरबाट प्रकाशन हुने दैनिक पत्रपत्रिकाहरू गोरखापत्र, कान्तिपुर, नागरिक, रिपब्लिका, अन्नपूर्ण पोष्ट, नेपाल समाचार पत्र, द हिमालय टाइम्स, राजधानी, नयाँ पत्रिकालगायत पत्रपत्रिकाहरूका स्थानीय संवाददाताहरू रहेका छन् । त्यस्तै, टेलिभिजन तर्फ पनि नेपाल टेलिभिजन, कान्तिपुर, हिमालय, माउन्टेन, एभिन्जुज, इमेज, सगरमाथा, एबिसी लगायत टेलिभिजन नेटवर्कहरूका

स्थानीय संवाददाताहरू रहेका छन् । जिल्लामा अनलाईन समाचार समेत प्रसारण भइरहेका छन्। हाल यस जिल्लाका दुईवटा स्थानीय एफ एम रेडियोहरू स्थापना भई सञ्चालनमा आएका छन् ।

पत्र पत्रिका, प्रसारण हुने एफ.एम. केवल तथा प्रेश सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	टि.भि./एफ.एम./पत्रपत्रिका/अनलाईन नाम	फोन नं./ठेगाना	ईमेल
१	रुप्से दैनिक, बेनी बजार	०६९-५२०७६६	rupsedainik@gmail.com
२	रिखार दैनिक, बेनी बजार	०६९-५२१२४२	rikhar.daily2016@g mail.com
३	म्याग्दी संचार साप्ताहिक, बेनी बजार	०६९-५२०४०६	shrestha.dpt@gmail.com
४	नव विकल्प साप्ताहिक, बेनी बजार	०६९-५२०९९५	bikalpanews@gmail.com
५	समृद्ध साप्ताहिक, बेनी बजार	०६९-५२१११६	samriddanews@gmail.com
६	बेनी साप्ताहिक, बेनी बजार	०६९-५२१२०३	dhurbasagar@gmail.com
७	रेडियो म्याग्दी, बेनी बजार	०६९-५२०९८६	radiomgd@hotmail.com
८	म्याग्दीकाली एफ.एम., बेनी बजार	०६९-५२०९९६	myagdikali.news@gmail.com
९	बेनी अनलाईन, बेनी बजार	९८५७६२४५५९	hari@benionline.cnm.np
१०	म्याग्दी अनलाईन, बेनी बजार	०६९-५२१११६	kamal.journal4@gmail.com
११	विकल्प न्यूज डट कम, बेनी बजार	०६९-५२०९९५	hotnews.myagdi@gmail.com

स्रोत : जिल्ला हुलाक कार्यालय म्याग्दी तालिका ११.२ : जिल्लावाट प्रकाशित/प्रसारण हुने पत्रपत्रिका अनलाईन खबर र टेलिभिजन हरुको विवरण

खण्ड १२:

उद्योग, व्यापार र वाणिज्य

१२.१ उद्योग तथा वाणिज्य

नेपाल सरकार उद्योग विभागमा म्याग्दी जिल्लामा सञ्चालन गर्ने गरी हालसम्म ७ वटा, गत आ.व.मा ५ वटा तथा विदेशी लगानी गर्ने गरी १ वटा उद्योगहरू दर्ता भएका छन् ।

विवरण	उद्योगको संख्या	कुल पूंजी (रु.दश लाखमा)	स्थिर पूंजी	चालू पूंजी	रोजगारी
गत आ.व.मा दर्ता	५	१०२६०	१०१२१.८६	१३८.१४	२०६
हालसम्म दर्ता	७	१५८६४.६०	१५५९९.३०	२६५.३०	२९७
विदेशी लगानी	१	१५	११.८	१५	५९

स्रोत : उद्योग विभागको वार्षिक प्रतिवेदन: २०७३

तालिका १२.१ ठूला उद्योगहरूको दर्ता संख्या

राष्ट्रिय औद्योगिक गणना २०६९ अनुसार म्याग्दी जिल्लामा जम्मा ६ वटा ठूला उद्योगहरू रहेका छन् । यि उद्योगहरूमा संलग्न मानिसहरू, तलबी कर्मचारीहरू, लगानी तथा उत्पादन तलको तालिकामा दिइएको छ । उत्पादन, खर्च तथा सम्पत्ति र मूल्य रु. हजारमा उल्लेख गरिएको छ ।

उद्योगहरूको संख्या	जम्मा संलग्न मानिसहरू	कर्मचारी को संख्या	तलब, भता तथा अन्य सुविधामा खर्च रु हजारमा	पूँजिगत सम्पत्तिमा थप रु हजारमा	कुल पूँजिगत सम्पत्ति रु हजारमा	उत्पादन को मूल्य रु हजारमा	साधनहरू को मूल्य रु हजारमा	कुल मूल्यमा थप रु हजारमा
६	११४	९४	१४०३९	६१७	४४१३२	५५०१४	२७७८१	२७२३३

स्रोत : देशी औद्योगिक गणनाको प्रतिवेदन, २०७१ तालिका १२.२ : औद्योगिक गणना २०६९ अनुसार म्याग्दी जिल्लामा उद्योगको अवस्था

१२.२ वित्तिय सेवा प्रदायक निकायहरू

म्याग्दी जिल्लामा हाल विभिन्न बाणिज्य बैंक, विकास बैंक, लघुवित्त, वित्तिय सहकारी र इन्स्योरेन्स कम्पनी सहितका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूले वित्तिय सेवाहरू प्रदान गर्दै आईरहेका छन् । जिल्लामा कार्यक्षेत्र रहेका मुख्य बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूको नाम र सम्पर्क नं तलको तालिकामा दिइएको छ ।

क्र.स.	वित्तिय संस्थाको विवरण	सम्पर्क नं.	क्र.स.	वित्तिय संस्थाको विवरण	सम्पर्क नं.
क.	बाणिज्य बैंकहरू		ख	विकास बैंकहरू	
१	नेपाल बैंक लि.	५२०१५५/०५५	१	काष्ठमण्डप डेभलपमेन्ट बैंक	५२०९६२
२	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	५२०३३५	२	निलगिरी विकास बैंक	५२०९५५
३	कृषि विकास बैंक	५२०१६६/४६६	३	मेट्रो डेभलपमेन्ट बैंक	
४	बैंक अफ काठमाडौं	५२१०२९	४	ग्रीन डेभलपमेन्ट बैंक	
५	ग्लोबल आइ एम इ बैंक	५२१००४			
६	माछापुच्छ्रे बैंक	५२०९६४/६५			
७	सिटिजन बैंक	५२१०१९			
८	प्रभु बैंक	५२१०५२/५३			

स्रोत : स्थलगत तथ्याङ्क संकलन

तालिका १२.३ : जिल्लामा क्रियाशिल वाणिज्य बैंक तथा विकास बैंकहरू

१२.३ सहकारी संस्थाहरूको विवरण

यस जिल्लामा आ.व. २०७३/०७४ सम्म दर्ता भएका जम्मा सहकारी संस्थाहरू २१५ रहेका छन् । उक्त तथ्याङ्क मध्ये बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाहरूको संख्या सबैभन्दा बढी (६९) रहेको छ । जिल्लामा स्थापना भएका सहकारीहरूको संख्या निम्न अनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	सहकारी संस्थाहरू	संख्या
१	बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाहरू	६९
२	बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू	६३
३	व्यवसायिक कृषि सहकारी संस्थाहरू	४१
४	महिला सहकारी	३७
५	उपभोक्ता / खाद्य सहकारी संस्थाहरू	१८
६	दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्थाहरू	७
७	संचार / प्रकाशन सहकारी संस्थाहरू	५
८	जडिबुटी सहकारी संस्थाहरू	३
९	कफी सहकारी संस्था	१
१०	संघहरू	४
११	विद्युत	३
१२	जिल्ला संघ	१
	जम्मा	२१५

स्रोत : डिभिजन सहकारी कार्यालय, बागलुङ

तालिका १२.४ : सहकारीका प्रकारहरू

खण्ड १३

न्याय, कानून तथा अपराध

१३.१ जिल्ला प्रहरी कार्यालय, म्याग्दीमा दर्ता भएका मुद्धाहरुको विवरण

क्र.सं.	मुद्धाको शिर्षक	आ.व.०७२।७३	आ.व. ०७३।७४	आ.व. ०७४।७५
१	ज्यान सम्बन्धि	३०	४०	१६
२	आत्महत्या सम्बन्धि	२५	२१	२५
३	चोरि सम्बन्धि	८	१२	१
४	संगठित तथा आर्थिक अपराध सम्बन्धि	१५	२	१७
५	समाजिक अपराध	२६	२९	५२
६	महिला तथा बालबालिका सम्बन्धि	१२	११	१६
७	सवारी सम्बन्धि	४	६	८
८	विविध	२	५०	०
	कुल जम्मा	१२२	१७१	१३५

श्रोत: जिल्ला प्रहरी कार्यालय, म्याग्दी तालिका १३.१ जि.प्र.का. म्याग्दीमा दर्ता भएको मुद्धाहरुको विवरण

१३.२. जिल्ला अदालत म्याग्दीमा दर्ता भएका मुद्धाहरुको विवरण

मुद्धाको प्रकार	जिम्मेवारी सरिआएका	नयाँ दर्ता	जम्मा	फर्छोट	वाँकी
देवानी	३१	७१	१०२	६१	४१
दुनियावादी फौजदारी	२३	१४२	१६५	१३७	२८
सरकारवादी फौजदारी	१२	४३	५५	३७	१८
रिट	-	१	१	-	१
जम्मा	६६	२५७	३२३	२३५	८८

श्रोत: जिल्ला अदालत, म्याग्दी तालिका १३.२ जिल्ला अदालत म्याग्दीमा दर्ता भएको मुद्धाहरुको विवरण

१३.३ सवारी दुर्घटना

यस जिल्लामा ३ वर्षमा ३३ जनाको सडक दुर्घटनामा मृत्यु भयो । ३ वर्षको समयमा यस जिल्लामा भएका दुर्घटनामा ११५ जना घाइते भएका थिए । ग्रामिण सडकहरुको बिग्रदो अवस्था सडक सवारी दुर्घटनाको मुख्य कारण देखिन्छ । विशेषगरी यातायातका साधनहरु बढीजसो ठक्कर दिएर, पल्टिएर र खसेर मृत्यु भएको देखिन्छ । विगत तीन आर्थिक वर्षको सडक दुर्घटनाको अवस्था निम्न अनुसार रहेको छ ।

आर्थिक वर्ष	ट्रक	बस	जिप,कार,भेन	ट्रेक्टर	मोटरसाईकल	अन्य	जम्मा
२०७१/०७२	१	४	२	३	२	२	१४
२०७२/०७३	-	५	२	-	१		
२०७३/०७४	२	२	१	६	३	-	१४

स्रोत : जिल्ला ट्राफिक कार्यालय, म्याग्दी

तालिका १३.३:सडक दुर्घटनाको स्थिति

क्र.सं	विवरण	आ.व.०७१/७२	आ.व.०७२/७३	आ.व.०७३/७४	आ.व.०७४/७५चैत्रसम्म	जम्मा
१	दुर्घटना संख्या	१४	८	१४	१०	४६
२	मृत्यु संख्या	२५	२	६	१६	४९
३	घाइते संख्या	४६	३०	३९	२१	१३६

स्रोत : जिल्ला ट्राफिक कार्यालय, म्याग्दी

तालिका १३.४ : जिल्लामा घटेका सवारी दुर्घटना सम्बन्धी विवरण

१३.४ जिल्लामा वार एसोसियसनमा आवद्ध कानून व्यवसायीहरूको संख्या

क्र.सं.	विवरण	संख्या
१	जम्मा अधिवक्ताको संख्या	५५
२	जम्मा अभिवक्ताको संख्या	४
३	जम्मा अभिकर्ताको संख्या	३
४	जम्मा कानून व्यवसायीको संख्या	६२
५	जम्मा लेखापढी कानून व्यवसायीहरूको संख्या	४५

स्रोत : नेपाल वार एसोसियसन, जिल्ला वार एकाई, म्याग्दीतालिका १३.५ : जिल्लामा वार एसोसियसनमा आवद्ध कानून व्यवसायीहरूको संख्या

खण्ड १४

गैरसरकारी संस्था सम्बन्धी वितरण

म्याग्दी जिल्लाको विकासमा यहाँ कार्यरत गैरसरकारी संस्थाहरुको पनि उल्लेख्य भूमिका रहेको पाइन्छ । म्याग्दी जिल्लालाई कार्यक्षेत्र बनाएर काम गर्ने विभिन्न गैरसरकारी संस्थाहरु र संचालित कार्यक्रमहरु निम्न रहेका छन् ।

सि.न.	संस्थाको नाम	ठेगाना	सञ्चालित कार्यक्रम	अध्यक्ष/ सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	कदम म्याग्दी	बेनी न.पा,६	सामुदायिक विकास, स्वास्थ्य, आयआर्जन, युवा साभेदारी	हरिप्रसाद पौडेल	०६९५२०८९५
२	रिक म्याग्दी	बेनी न.पा,७	वातावरण,गरिवीनिवरण	विमला गौचन	०६९५२००६१
३	HRDCम्याग्दी	बेनी न.पा,६	सामुदायिक विकास	नविन शाहि	
४	मिलन म्याग्दी	बेनी न.पा,६	पोषण,सामुदायिक विकास	जुना गर्वुजा	०६९५२००५०
५	संगम म्याग्दी	बेनी न.पा,६	लघुउद्यमी	दिपक पौडेल	०६९५२०९५९
६	अपांग संघ म्याग्दी	बेनी न.पा,६	आयआर्जन,सामुदायिक विकास	तिर्थ श्रेष्ठ	०६९५२०८७३
७	सेफ नेपाल म्याग्दी	बेनी न.पा,६	महिला विकास,शसक्तिकरण,शिक्षा	मुक्तिप्रसाद ढुंगाना	०६९५२०००१
८	सहमति	नवलपरासी	महिला सहकारिता	शिव सुवेदि	९८५५०५४११०
९	असलछिमेकी	काठमाडौं	शिक्षा,स्वास्थ्य,	रोहित जोशि	०६९५२१०६३
१०	सोडेक नेपाल,	पर्वत	सामुदायिक विकास	सविता शर्मा	
११	लघुउद्यमी संघ	बेनी न.पा,६	आयआर्जन,स्वरोजगार	धनवहादुर खाती	०६९५२०५४१
१२	लि.वर्ड म्याग्दी	बेनी न.पा,७	वन,वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन	इन्द्रेश्वर मण्डल	
१३	नेस्डो नेपाल	पर्वत	लघुवित्त		
१४	ग्रामिण विकास तथा प्रविधिक प्रस्तिष्ठान	बेनी न.पा.,७	युवा साभेदारी, कृषि, स्वास्थ्य,आयआर्जन,सिपविकास तथा हस्तान्तरण	वालवहादुर महत	९८५७६२३०५४
१५	लाल युवा क्लव	बेनी न.पा,७	सामाजिक विकास	टेकवहादुर रामजाली	

स्रोत : गैरसरकारी संस्था महासंघ, म्याग्दी

तालिका १४.१ : म्याग्दी जिल्लामा काम गर्ने गैरसरकारी संघसंस्थाहरु

खण्ड १५

जिल्लामा सक्रिय राजनैतिक दलहरू

१५.१ जिल्लामा क्रियाशिल राजनैतिक दलहरूको विवरण

यस जिल्लामा हाल ८ राजनैतिक दलहरू क्रियाशिल रहेका छन् । उक्त राजनीतिक पार्टी र जिल्ला प्रमुखहरूको नामावली निम्न अनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	राजनैतिक दलहरू	प्रमुख	प्रमुखको नाम	फोन नं.	मोवाइल नं.
१	नेपाली कांग्रेस	सभापति	खम्बीर गर्वुजा	०६९-५२०११३	९८४७६५१३४५
२	नेकपा एमाले	अध्यक्ष	हरिकृष्ण श्रेष्ठ	०६९-५२०१२६	९८५७६०००६
३	नेकपाएकिकृत माओवादी	इन्चार्ज	चन्द्रबहादुर घिमिरे		९८४७६२३१८७
४	राप्रपा नेपाल	अध्यक्ष	श्री पहलबहादुर खत्री		९८४७७३१४६५
५	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	अध्यक्ष	श्री एकेन्द्रबहादुर रावल		९८४७६२७०२१
६	राष्ट्रिय जनमोर्चा	अध्यक्ष	श्री छवी वि.क.	०६९-५२०९२१	
७	राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी	अध्यक्ष	श्री नरबहादुर थापा		९८४७६३६५८१
८	ने.क.पा.(माओवादी)	सचिव	ध्रुव घिमिरे		९८५७६२०८८३

स्रोत : जिल्ला विकास समितिको प्रतिवेदन, म्याग्दी

तालिका १५.१ : म्याग्दी जिल्लामा क्रियाशिल राजनैतिक दलहरूको विवरण

१५.२ आ.व. २०७३/७४ सम्म म्याग्दी जिल्लाका न.पा./गा.पा.हरूको मतदाता विवरण

क्र.सं.	न.पा./गा.पा.	जम्मा	महिला	पुरुष	तेस्रो लिङ्गी
१	वेनी न.पा.	१९६०५	१०४६८	९१३७	०
२	अन्नपूर्ण गा.पा.	११०१५	५६५७	५३५७	१
३	रघुगंगा गा.पा.	१२३७३	६५३१	५८४२	०
४	धौलागिरी गा.पा.	९६४३	४९६९	४६७४	०
५	मालिका गा.पा.	११३१४	५५९०	५७२४	०
६	मंगला गा.पा.	११५८८	६०८६	५५०२	०
कुल जम्मा		७५५३८	३९४३५	३६१०२	०

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, म्याग्दी

तालिका १५.२ : जिल्लाको न.पा./गा.पा.गत मतदाता विवरण

खण्ड १६

म्याग्दीजिल्ला स्थित कार्यालयहरू एवं संघ संस्था

सि.नं.	कार्यालयको नाम	फोन नं.
१.	म्याग्दी जिल्ला अदालत	०६९-५२०१९५
२.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	०६९-५२०१३३/२३३/५२०३४३
३.	इन्द्रवक्स गण	०६९-५२०५२७/५२०५१८
४.	जिल्ला विकास समिति	०६९-५२०५३०/५२१०३७
५.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	०६९-५२०१०५/५२००८१
६.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	०६९-५२०१९९/५२०२७५
७.	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	०६९-५२०१४३
८.	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	०६९-५२०१३०
९.	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	०६९-५२०११०
१०.	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	०६९-५२०२१६
११.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	०६९-५२०५२५/५२०१८८
१२.	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	०६९-५२०१४०
१३.	जिल्ला वन कार्यालय	०६९-५२०१३५
१४.	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	०६९-५२०१२१
१५.	जिल्ला मालपोत कार्यालय	०६९-५२०१२४
१६.	जिल्ला हुलाक कार्यालय	०६९-५२०२२२
१७.	जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय	०६९-५२०११७
१८.	महिला तथा वालवालिका कार्यालय	०६९-५२०१२५
१९.	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	०६९-५२०१०४
२०.	जिल्ला अस्पताल	०६९-५२०१८८
२१.	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	०६९-५२०२७३
२२.	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	०६९-५२०५२६
२३.	नापी कार्यालय	०६९-५२०३४१
२४.	बेनी नगरपालिका	०६९-५२०१२०
२५.	कारागार कार्यालय	०६९-०६९-५२०२००
२६.	जिल्ला बाल संरक्षण समिति	०६९-०६९-५२०२६१
२७.	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको कार्यालय	०६९-५२०१६२
२८.	स्थानिय शान्ति समितिको कार्यालय	०६९-५२०९९४

सि.नं.	कार्यालयको नाम	फोन नं.
२९.	शैक्षिक तालिम केन्द्र	०६९-५२०१४८
३०.	जिल्ला उर्जा विकास शाखा	०६९-५२०२३७

तालिका १६.१ : म्याग्दी जिल्लाका सरकारी कार्यालयहरूको टेलिफोन नं.

म्याग्दी जिल्ला स्थितसंघ संस्थाहरूको सम्पर्क नम्बरहरू:

सि.नं.	कार्यालयको नाम	फोन नं.
१.	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	०६९-५२०१७७
२.	कृषि विकास बैंक	०६९-५२०१६६/४६६
३.	नेपाल टेलिकम, म्याग्दी	०६९-५२०२४४/१११/१२२/३३३/४४४
४.	नेपाल बैंक लिमिटेड	०६९-५२१५५
५.	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	०६९-५२०३३५
६.	पश्चिमाञ्चल ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	०६९-५२०७८९
७.	उद्योग बाणिज्य संघ	०६९-५२०२४६
८.	नेपाल बाल संगठन	०६९-५२०१५९
९.	म्याग्दी बहुमुखी क्याम्पस	०६९-५२०१०९
१०.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	०६९-५२०१६९
११.	अपांग संघ	०६९-५२०८७३
१२.	पृथ्वी राजमार्ग वस व्यवसायी समिति	०६९-५२०२६१

तालिका १६.२: म्याग्दी जिल्लाका अन्य संघ संस्था तथा कार्यालयहरूको टेलिफोन नं.

खण्ड १७

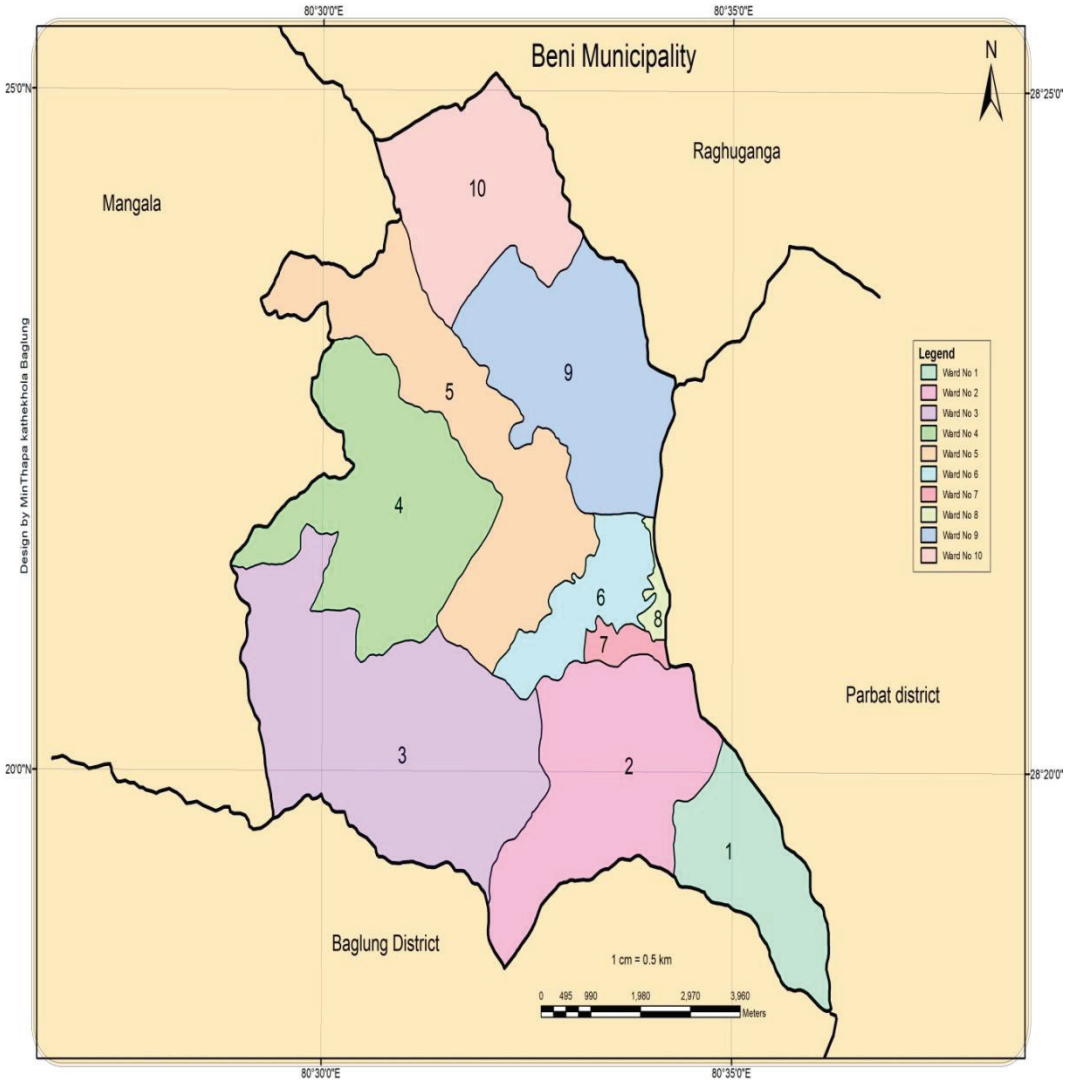
स्थानीय तह नगरपालिका तथा गाउँपालिका सम्बन्धि विवरण

नेपालको संविधानको धारा ५६(१)ले संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी ३ तहको राज्यको मुल संरचना रहेन व्यवस्था गरी सोही धाराको उपधारा ४ र ५ ले स्थानीय तह तर्फ गाउँपालिकार र नगरपालिका रहने व्यवस्था गरे वमोजिम नेपाल सरकारको मिति २०७३/११/२७ मा प्रकासित विवरण अनुसार यस जिल्लामा तपशिल बमोजिमका स्थानीय तहहरु रहने व्यवस्था गरिएको छ ।

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	समावेश गाविस नगरपालिका /	वडा संख्या	जनसंख्या	क्षेत्रफलवर्ग) (.मी.कि	केन्द्र
१	बेनी नगरपालिका	बेनी नगरपालिका, भक्तिम्ली र पात्लेखेत गा.स.वि.	१०	३३४९८	७६५७.	साविक वे. न.पा. को कार्यालय
२	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	नारच्याड, दाना, शिख, घर, दोवा, हिस्तान, राम्चे र भुरूड तातोपानी गा.स.वि.	८	१३३१५	५५६४१.	साविक घर गा को.स.वि. कार्यालय
३	धवलागिरी गाउँपालिका	ताकम, मुना, मुदी, गुर्जा, मल्कवाड, मराड र लुलाड गा.स.वि.	७	१४१०४	१०३७	साविक मुना गाको .स.वि. कार्यालय
४	मंगला गाउँपालिका	बरन्जा, वावियाचौर, अर्मन, कुहुँ र दरवाड.स.वि.गा (४)	५	१६२८६	८९	साविक बाबियाचौर गाको .स.वि. कार्यालय
५	मालिका गाउँपालिका	दरवाड३-१), ५(९-, निस्कोट, ओखरबोट, रूम, विम र देविस्थान गा.स.वि.	७	१९४५८	१४७	साविक दरवाड गाको .स.वि. कार्यालय
६	रघुगंगा गाउँपालिका	बेगखोला, राखु भगवति, राखु पिप्ले, दग्नाम, झीं, पाखापानी, चिमखोला र कुईने मंगले गा.स.वि.	८	१५७५३	३७९	साविक पाखापानी गाको .स.वि. कार्यालय
जम्मा			४५	११२४१४	२२८४९८.	

तालिका १७.१ म्याग्दी जिल्लाका स्थानीय तह सम्बन्धि विवरण

१. वेनी नगरपालिका

१. बेनी नगरपालिकाको परिचय

प्रदेश नं. ४ को पर्यटकीय नगरी पोखराबाट ८१ किलोमिटर पश्चिममा रहेको म्याग्दी जिल्लाको सदरमुकाम बेनीबजारको आसपासमा रहेका तत्कालिन अर्थुङ्गे, रत्नेचौर, ज्यामरुककोट, सिंगा, पुलाचौर र घतान गा. बि. स. लाई तथा भकिम्ली र पात्लेखेत गाबिसलाई थपगरि नेपाल सरकारले २०७१ साल बैशाख २५ गते बेनी नगरपालिकाको घोषणा गरेको हो।

ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, पर्यटकीय हरेक दृष्टिकोणले अथाह सम्भावना बोकेको बेनी नगरपालिका भित्र नेपालकै प्रमुख हिमनदि कालीगण्डकी, म्याग्दी खोला र रघुगंगा खोला रक्तनली झै बगीरहेको छ। जाति, भाषा, संस्कृति तथा धर्मको दृष्टिकोणले साझा फुलवारी जस्तै रहेको यस नगरपालिका भित्र ब्राम्हण, क्षेत्री, नेवार, थकाली, गुरुङ, मगर, विश्वकर्मा, दर्जी किसान, मुसलमान लगायतका जातिको बसोबास रहेको छ। आफ्नो जातिय परम्परा र संस्कृतिलाई अनुशरण गर्दै आएका यहाँका मानिसहरू मातृभाषाको रूपमा नेवारी, गुरुङ, थकाली, मगर भाषा बोल्ने गरेको पाईन्छ, यद्यपी कामकाजी भाषा भने नेपाली भाषा नै हो। साथै हिन्दु धर्म मान्नेहरूको बाहुल्यता रहेपनि बौद्ध, क्रिश्चियन र मुस्लिम धर्माबलम्बीहरू पनि रहेका छन्। धार्मिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिने गलेश्वरधाम क्षेत्र, पुराण तथा धर्मग्रन्थहरूमा उल्लेख भए अनुसार ऋषि जडभरतले राजा रहुगणलाई ज्ञानोपदेश दिएको पुण्यभूमी, पौलस्त्य ऋषिको तपोभूमी पुलस्त्य क्षेत्र यसै नगरपालिका भित्र पर्दछ। औषधी विग्यानलाई नै चुनौती दिने तातोपानी कुण्ड पनि बेनी नगरपालिका भित्र अवस्थित छ।

२. अवस्थिति (सिमाना);

अवस्थिति: अक्षांस: २८ २२"३०' उत्तर

देशान्तर: ८३ ३४"००' पूर्व

सिमाना: पूर्व: कालीगण्डकी नदी र पर्वत जिल्ला

पश्चिम: मंगला गाउँपालिका

उत्तर: रघुगंगा नदी र रघुगंगा गाउँपालिका

दक्षिण: बागलुङ जिल्ला

उचाई: समुन्द्र सतहबाट ८९९ मिटर देखि २३ सय मिटर सम्म

क्षेत्रफल: यस नगरपालिका कुल क्षेत्रफल ७६.५७ वर्ग कि. मी. रहेको छ।

३. स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाहरूको विवरण:

म्याग्दी जिल्ला कला र संस्कृतिको धनि जिल्ला हो। अधिकांश समुदाय स्थानीय रीतिरिवाज, मेलापर्व तथा संस्कृतिले सम्पन्न छ। बेनी नगरपालिका क्षेत्रमा पनि वर्षौं देखि विभिन्न चाडपर्व, जात्रा तथा मेलाहरूले निरन्तरता पाएका छन्। यी मौलिक भिन्न महत्व बोकेका चाडपर्व, जात्रा तथा मेलाहरूलाई निरन्तरता दिन एवम् पुस्ता हस्तान्तरणमा सहयोग गर्ने तथा मेला बढी लाग्ने महिनाहरूमा योजना कार्यान्वयनको प्रभावकारिता न्युन हुने तर्फ ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ।

क्र. सं.	चाडपर्व	मनाईने महिना	मनाउने जातजाती
१	माघे संक्रान्ति	माघ	जनजाती
२	बाला चतुर्दशी	मंसिर	सबै जात जाती
३	चतैदशै	चैत्र	सबै जात जाती
४	जनैपूर्णिमा	साउन भाद्र	ब्राम्हण
५	गाईजात्रा	भाद्र	नेवार
६	तिज	भाद्र	क्षेत्री, ब्राम्हण
७	भूमेमेला	-	मगर, जनजाती
८	फागुपूर्णिमा	फागुन	थकाली, सबै
९	हरेलो	साउन	सबै जात जाती
१०	दशै	असोज कार्तिक	सबै हिन्दुवालम्बी
११	तिहार	कार्तिक	सबै जात जाती
१२	ल्होसार	पुष-माघ	गुरुङ
१३	शिवरात्री	माघ	सबै जात जाती
१४	बुद्ध पूर्णिमा	बैशाख	बुद्धिष्ट
१५	साउने संक्रान्ति	साउन	सबै जात जाती
१६	नव वर्ष	बैशाख	सबै जात जाती
१७	नाग पञ्चमी	भदौ	सबै जात जाती
१८	बिबाह पञ्चमी	चैत्र	सबै जात जाती
१९	छठ	असोज, कार्तिक	मधेसी
२०	कृष्ण जन्माष्टमी	भदौ	सबै जात जाती

तालिका १७.१.१ स्थानीय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाहरूको विवरण

४. धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्विक)

यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र भएका पर्यटकीय गन्तव्यहरू उल्लेखित छन्।

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरूको नाम	वडा नं.	महत्व
१	अर्जम भूमे मन्दिर	१	धार्मिक रूपमा जन विश्वास
२	किम्माको थान	१	धार्मिक आस्थाको केन्द्र
३	अर्जमकोट	१	ऐतिहासिक कोट
४	ज्यामरुककोट (भकुण्डेकोट)	२	ऐतिहासिक कोट
५	लभ्लीहिल	२	बेनी बजार लगायत प्राकृतिक दृश्यावलोकन गर्न सकिने
६	उडाईनो झरना	२	सुन्दर झरना

७	भूमेथान	२	धार्मिक आस्थाको केन्द्र
८	कन्थराथान	२	धार्मिक आस्थाको केन्द्र
९	स्वर्गाश्रम, बेलढुंगा	३	प्राकृतिक दृश्यावलोकन तथा धार्मिक हिसाबले समेत महत्वपूर्ण
१०	मण्डली	३	क्रिश्चियन धर्मावलम्बीहरूको प्राथना स्थल
११	सिंगाकोट	४	ऐतिहासिक कोट
१२	तातोपानी कुण्ड	४	बाथ, हाडजोर्नी, ग्यास्ट्रिक लगायत छाला तथा नशाका रोगहरूको प्राकृतिक उपचार
१३	सोता बगर	४	पिकनिक स्थल
१४	बाँसकुना सुर्केमेला	४	सुन्तलाको लागि पकेट क्षेत्र
१५	जगन्नाथ मन्दिर	५	परापूर्वकाल डिम्ब महाराजा सँग जोडिएको पौराणिक कथामा आधारित स्थल
१६	पौलस्त्य आश्रम	५	पुलस्त्य ऋषिको तपो स्थल र रावणको जन्म भएको ठाँउ भनिएको
१७	ढोल थान दरवार	५	पर्वति राज्यकाल वि.स. १५४५ मा निर्मित
१८	टोड्के क्षेत्र	५	हिमश्रृंखला तथा मनोरम प्राकृतिक दृश्यावलोकन
१९	पुलाकोट	५	ऐतिहासिक कोट
२०	राम मन्दिर	६	धार्मिक हिसाबले महत्व
२१	देउराली	६	प्राकृतिक तथा धार्मिक स्थल
२२	कमल जैसी थान	७	स्थानीय समुदायको आस्थाको धरोहर
२३	बौद्ध बिहार	७	बौद्ध धर्मावलम्बीहरूको चैत्य रहेको
२४	बेनी भगवती मन्दिर	७	कालीगण्डकी र म्याग्दी नदिको संगम स्थलमा रहेको भगवती मन्दिर
२५	शिवलाय थान	७	पुरानो शैलीमा बनेको शिव मन्दिर
२६	लक्ष्मीनारायण मन्दिर	७	लक्ष्मी र नारायणको मन्दिर
२७	महारानी थान	७	परापूर्वकालमा डिम्ब महाराजकी महारानीले डिम्ब महाराजलाई भेट्न आउने क्रममा अलप भएको स्थान
२८	बेनी शिवालय	७	बम मल्लको राज्यकालिन वि.सं. १७०० मा निर्मित
२९	बेनी कोट भण्डार	८	ऐतिहासिक कोट
३०	गलेश्वर धाम क्षेत्र	९	स्कन्द पुराणमा उल्लेख भए बमोजिम

			महादेवले सतिदेवीको मृत शरिरलाई बोकी हिड्दा गला पतन भएको स्थान
३१	जड भरत गुफा	९	ऋषि जड भरतले तपस्या गरेको स्थल
३२	कालीगण्डकी नदि	-	पवित्र शालिग्राम पाईने नदि
३३	घतान कोट	९	ऐतिहासिक कोट
३४	तोरीपानी कोट	९	ऐतिहासिक कोट
३५	वाखेत भंकासे धुरी	१०	प्राकृतिक दृश्य अवलोकन
३६	घार सुन्ना	१०	वन पैदावारहरूको अध्ययन अवलोकन

तालिका १७.१.२ धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

५. वन क्षेत्र सम्बन्धी विवरण:

जनसंख्याको दृष्टिकोणले धेरै ठूलो नभए पनि भूगोलको हिसावमा यस नगरपालिका फैलिएको छ। नगरपालिका भित्र थुप्रै वन जंगलहरू रहेका छन्। बेनी नगरपालिकामा रहेका अधिकांश वनहरू सामुदायिक वन अन्तर्गत रहेका छन्। १० वटा वडामा सामुदायिक वनको संख्या १०१ वटा रहेको छ। धार्मिक वन र कबुलियति वनको संख्या केवल २ वटा मात्र छ।

विवरण	संख्या	क्षेत्रफल(हेक्टरमा)	प्रतिशत	कैफियत
सामुदायिक वन	१०१	३९९१.७२	१६.४९	
कबुलियती वन	१	०.९८	१००	
धार्मिक वन	१	१०.३५	१००	
सरकारी संरक्षित वन	०			नरहेको
अन्य	०			नरहेको
जम्मा	१०३	४००३.०५		

तालिका १७.१.३ वन सम्बन्धि विवरण

६. वडा अनुसारको जनसांख्यिक विवरण:

वडा नं.	घर परिवार संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा	क्षेत्रफल (हेक्टर)	जनघनत्व	महिला पुरुष अनुपात
१	६२२	९८६	१३४७	२३३३	६३९	३.७५	७३.२०
२	८८४	१५६६	१९८३	३५४९	९६९	४.०१	७८.९७
३	७३९	१३५७	१८७७	३२३४	१६७०	४.३८	७२.३०
४	७८४	१४३६	१८१०	३२४६	८१९	४.१४	७९.३४
५	८४६	१४२८	१८९०	३३१८	११८१	३.९२	७५.५६

६	६९१	१२०१	१५१६	२७१७	५१२	३.६९	९०.४०
७	९७६	१७८१	१८११	३५९२	-	-	-
८	१५१५	२५९१	२८३८	५४२९	-	-	-
९	११३७	१९०३	२४२४	४३२७	११५७	३.८१	७८.५१
१०	४५८	७५३	१०००	१७५३	६७८	३.८३	७५.३०
जम्मा	८६५२	१५००२	१८४९६	३३४९८	५२७७	३.४६	७७.९५

तालिका १७.१.४ वडा अनुसार जनसंख्या विवरण

जम्मा ३३४९८ १००

७. मातृभाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण:

८. धर्मको आधारमा जनसंख्याको विवरण:

क्र. सं.	मातृभाषा	जनसंख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	३०८४५	९२.०८
२	नेवारी	६३३	१.८९
३	मगर	१४०६	४.२०
४	छन्त्याल	४५४	१.३५
५	अन्य	१६०	४.४८

क्र.सं.	धर्म	प्रतिशत
१	हिन्दु	९८.२९
२	बौद्ध	१.२१
३	ईस्लाम	०.०९
४	क्रिश्चियन	०.१६
५	अन्य	०.२४

९. जातियताको आधारमा जनसंख्याको विवरण:

क्र.सं.	जातियता	संख्या	प्रतिशत
१	क्षेत्री	९७३१	२९.०५
२	मगर	७२८४	२१.७४
३	ब्राम्हण	४३६६	१३.०३
४	दर्जी	२८२४	८.४३
५	विश्वकर्मा	२६३६	७.८७
६	किसान	२२९२	६.७९
७	नेवार	१२८१	३.८३
८	ठकुरी	८४४	२.५२
९	छन्त्याल	७४४	२.२२
१०	गुरुङ	३५३	१.०५
११	थकाली	३३६	१.००

क्र.सं.	जातियता	संख्या	प्रतिशत
१२	अन्य	२६१	०.७८
१३	सन्ध्यासी	१५८	०.४७
१४	मुस्लिम	१४१	०.४२
१५	राई	६०	०.१८
१६	तामाङ	५१	०.१५
१७	तेली	४३	०.१३
१८	थारु	२६	०.०८
१९	हलुवाई	२४	०.०७
२०	कुशवाहा	१७	०.०५
२१	हजाम	१३	०.०४
२२	घर्ती	१३	०.०४
जम्मा		३३४९८	

तालिका १७.१.५,६,७ मातृभाषा, धर्म र जातीयता सम्बन्धि जनसांख्यिक विवरण

१०. खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवारको विवरणः

सि.नं.	खानेपानीको स्रोतहरू	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	पाईपधारा	७९११	९१.४४
२	ट्युववेल/हेन्डपम्प	३	०.०३
३	ढाकिएको ईनार/कुँवा	२९	०.३४
४	नढाकिएको ईनार/कुँवा	५३	०.६१
५	मुलको पानी	५२२	६.०३
६	खोला नदिको पानी	-	-
७	अन्य	-	-
८	उल्लेख नभएका	१३४	१.५५
जम्मा		८६५२	१००

तालिका १७.१.८ खानेपानी स्रोत सम्बन्धि विवरण

जम्मा	८६५२	
-------	------	--

११. इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरणः

सि.नं.	इन्धनको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	दाउरा	५७१४	६६.०४
२	मट्टितेल	३३	०.३८
३	एल.पि.ग्याँस	२८०७	३२.४४
४	गुईँठा	३	०.०३
५	गोवँर ग्यास	८७	१.०१
६	बिजुली	-	-
७	अन्य	१	०.०१
८	उल्लेख नभएको	७	०.०८

तालिका १७.१.९ इन्धन प्रयोग सम्बन्धि विवरण

१२. बत्ती प्रयोगको आधारमा घरपरिवारको विवरणः

सि.नं.	बत्तीको प्रकार	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	बिजुली	८०३६	९२.८८
२	मट्टितेल	४८०	५.५५
३	बायोग्यास	१५	०.१७
४	सोलार	७४	०.८६
५	अन्य	३६	०.४२
६	उल्लेख नभएको	११	०.१२
जम्मा		८६५२	

तालिका १७.१.१० बत्तिवाल्को लागी इन्धनको प्रयोग सम्बन्धि

१३. शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरणः

सि.नं.	चर्पीको प्रयोग	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	चर्पी नभएको	३२	०.३७
२	फलस भएको	६२१३	७१.८१
३	फलस भएको-सेफ्टीट्याड	१०३३	११.९४
४	साधारण	१३७४	१५.८८
५	उल्लेख नभएका	-	-
जम्मा		८६५२	

तालिका १७.१.११ शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार सम्बन्धि विवरण

१४. शैक्षिक संस्थाहरूको विवरणः

विवरण	सामुदायिक	निजी विद्यालय	कुल
प्रा.वि.	३३	७	४०
नि.मा.वि.	९	२	११
मा.वि।	१४	८	२२
क्याम्पस	१	१	२
संस्कृत पाठशाला	१		१
मदरसा	१		१
जम्मा	५९	१८	७७
अन्य प्राविधिक शिक्षालय	१		१
सीप बिकाश तालिम केन्द्र			
सामुदायिक बाल विकास केन्द्र			
खुला विद्यालय	१		१
उज्यालो वैकल्पिक विद्यालय	१		१

तालिका १७.१.१२ शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण

१५. क्याम्पस/ कलेजहरूः

बेनी नगरपालिकामा क्याम्पस तथा कलेजहरूको संख्या २ वटा मात्र छ। एउटा सामुदायिक र एउटा निजी स्तरबाट संचालित क्याम्पस तथा कलेजहरूमा ९५५ विद्यार्थी अध्ययनरत छन्। समुदाय स्तरबाट संचालित म्याग्दी बहुमुखी क्याम्पसमा यस वर्ष देखी स्नातकोत्तर तहको पढाई शुरुवात भएको छ।

सि.नं.	कलेजको नाम	ठेगाना	संचालित कार्यक्रम तथा तह	विद्यार्थी संख्या
१	म्याग्दी बहुमुखी क्याम्पस	बेनी, म्याग्दी	स्नातकोत्तर (व्यवस्थापन, मानविकी र शिक्षा)	८५४
२	वेष्ट प्वाइन्ट कलेज	बेनी, म्याग्दी	स्नातक	१०१
	जम्मा			९५५

तालिका १७.१.१३ क्याम्पस सम्बन्धि विवरण

१६. वर्ष वा सो भन्दा माथिकाको साक्षरताको आधारमा जनसंख्याको विवरणः

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा ५ वर्ष वा सो उमेर भन्दा माथिल्ला व्यक्तिहरूको शैक्षिक अवस्था सम्बन्धी विवरण संकलन गरी लेखन र पढ्न जान्ने व्यक्तिहरूलाई साक्षर मानि साक्षरता दर निकालिएको छ। बेनी नगरपालिका भित्र ३०१७० व्यक्ति साक्षर देखिएको छ। त्यसै गरि

वडागत रूपमा सबै भन्दा साक्षर वडा नं. ६,७ र ८ मा ८७.०५ प्रतिशत देखिन्छ भने कम वडा नं. ५ मा ६९.९० देखिएको छ।

१७. कुल साक्षरता दरमा महिलाहरूको हिस्सा:

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार बेनी नगरपालिकाको साक्षरता दर ९६.८२ रहेको छ। यसमा महिला साक्षरता दर ९३.३० छ।

कुल साक्षरता दर	पुरुष साक्षरता दर	महिला साक्षरता दर
९६.८२	९६.२०	९३.३०

तालिका १७.१.१४ साक्षरता दर

१८. विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरू:

यस नगरपालिका क्षेत्रमा जनस्वास्थ्य सँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवाहरू	संख्या	बेड संख्या
१	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	१	०
२	बेनी अस्पताल म्याग्दी	१	५०
३	जिल्ला आर्युवेद स्वास्थ्य केन्द्र	१	०
४	आँखा उपचार केन्द्र	१	०
५	स्वास्थ्य चौकी	७	०
६	बर्थिङ सेन्टर	५	

तालिका १७.१.१५ स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि विवरण

१९. महिला हिंसा सम्बन्धी विवरण:

आ.व. २०७३/०७४ को महिला हिंसा सम्बन्धि तथ्याङ्क

सि.नं.	विवरण	संख्या	कैफियत
१	घरेलु हिंसाबाट पिडित	२५	
२	सौता रहेको	१०	
३	श्रीमानबाट पिडित/पिटिएको	६	
४	बलत्कार	२	
जम्मा		४३	

तालिका १७.१.१६ महिला हिंसा सम्बन्धि विवरण

२०. कृषि तथा पशुसेवा केन्द्र

कृषि सेवा केन्द्र	पशुसेवा केन्द्र	कैफियत
१	४	

तालिका १७.१.१७ कृषि सेवा केन्द्र सम्बन्धि विवरण

२२. हुलाक सेवा केन्द्र:

क्र. सं.	नाम	वटा	वडा न.	कैफियत
१	जिल्ला हुलाक कार्यालय	१	७	
२	अतिरिक्त हुलाक	५	१, ३, ४, ५, १०	
३	ईलाका हुलाक	२	२ र ९	

श्रोत: जि.हु.का.वेनी

तालिका १७.१.१८ हुलाक सेवा सम्बन्धि विवरण

२३. तालतलैया र प्राकृतिक पोखरीको नाम:

बुढो पोखरी,पिपलडाँडा पोखरी,उपल्लाचौर पोखरी, नुनथला, सानुलेक, सिम कुना, पात्लेखेत, सुर्केमेला पोखरी, गाँउ पधेरा, थाकन पोखरी, पन्चासे कुवा, लामो पोखरी, निलो ताल

२४. बैंक तथा वित्तीय संस्था:

क्र.सं.	वित्तीय संस्थाको नाम	सम्पर्क नम्बर
१	नेपाल बैंक लिमिटेड	०६९-५२०१५५/०५५
२	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	०६९-५२०२५५
३	कृषि विकाश बैंक	०६९-५२०१६६/४६६
४	बैंक अफ काठमाण्डौ लि.	०६९-५२१०२९
५	ग्लोबल आइएमइ बैंक लि.	०६९-५२१००४
६	माछापुच्छ्रे बैंक लि.	०६९-५२०९६४/९६५
७	सिटिजन्स बैंक	०६९-५२१०१९
८	कुमारी बैंक लि.	०६९-५२०९६२
९	प्रभु बैंक लि.	०६९-५२१०५२/५२१०५१
१०	ग्रीन डेभलपमेन्ट बैंक	०६९-५२१०९३/०९४
११	गरिमा विकाश बैंक	०६९-५२०९५५/९५६
१२	कैलाश विकाश बैंक	०६९-५२१०४८
१३	गण्डकी विकाश बैंक	०६९-५२१२३७
१४	सिद्धार्थ बैंक लि.	०६९-५२१२५७
१५	एनएमबि बैंक लि.	०६९-५२१२८२
१६	एनसिसि बैंक लि.	०६९-५२१३२६

श्रोत: वेनी नगरपालिका

तालिका १७.१.१९ बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धि विवरण

२५. सडक सञ्जालको विद्यमान अवस्था:

सि.नं.	सडकको बर्गिकरण	लम्बाईकि.मी.	सडकको चौडाई (मि.)	सेवा पुगेका वडाहरु
१	राजमार्ग	७	४	१ र २
२	सहायक राजमार्ग	७	४	७, ६, ५ र ४

३	पक्की तथा कालो पत्रे	६	३.५	७ र ८
४	ग्राभेल सडक	३०	३.५	१,२,४,५,६,७,८
५	कच्ची सडक/मौसमी सडक	७३	३	१० वटै वडा
६	मुल बाटो	१५	१.५	१० वटै वडा
७	ढुंगा छापेको बाटो	१५	१	सवै वडा
८	सिंढी तथा खुडकिला/भ्याड	१०	१	सवै वडा
जम्मा		१६३		

श्रोत: बेनी नगरपालिका

तालिका १७.१.२० सडक सञ्चालको विवरण

२६. व्यापारिक केन्द्रहरूको विवरण:

नगर क्षेत्र भित्र बेनी बजार, तातोपानी र गलेश्वर बजार मात्र व्यापारिक केन्द्रको रूपमा विकसित बस्ती हुन। भुगोल र छरिएर रहेको बस्तीका कारण अन्य बजारहरू व्यापारिक केन्द्रको रूपमा विकास हुने सम्भावना कम छ। उद्योग व्यापार सञ्चालन गरिरहेकाहरूलाई करको दायरामा ल्याउने, बजार क्षेत्रमा टागिने गरिएका ठुला साना होडिङ् बोर्ड, तुल ब्यानर, पोष्टर, पम्प्लेट आदिलाई नियन्त्रण गर्न सकिएमा नगर क्षेत्रको सुन्दरतामा बृद्धि हुने तथा नगरपालिकाको आयस्रोत बृद्धि हुने देखिन्छ।

क्र. सं.	व्यापारिक केन्द्रहरूको नाम	मुख्य व्यापारिक वस्तुहरू	कैफियत
१	तातोपानी बजार	दैनिक उपभोग्य वस्तुहरू सवै	वडा नं. ४
२	बेनी बजार		वडा नं. ७ र ८
३	गलेश्वर		वडा नं. ९

श्रोत: बेनी नगरपालिका

तालिका १७.१.२१ व्यापारिक केन्द्रहरूको विवरण

२७. पार्क, वनस्पति तथा उद्यान सम्बन्धी विवरण:

परिवर्तित समाजमा पार्क, उद्यान जस्ता मनोरञ्जनात्मक स्थलहरूको महत्व बढेको छ। बेनी नगरपालिका भित्र व्यवस्थित पार्कहरू रहेका छैनन्। रावणको जन्म स्थललाई समेटेर रामायण पार्क निर्माण, अन्य प्राकृतिक सौन्दर्यतालाई उपयोग गर्दै पार्क, वनस्पति उद्यान, चिडियाखाना वा पिकनिक स्थल आदि बनाउन सकिन्छ।

सि.नं.	पार्क तथा बाल उद्यानको विवरण	स्थान तथा वडा नं.	संचालक	कैफियत
१	गलेश्वर पार्क	गलेश्वर ९	गलेश्वरधाम क्षेत्र विकाश समिति	गलेश्वर मन्दिर परिसर
२	बराह पाखा	बेनी ७	बराह पाखा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	पिकनिक स्थल

श्रोत: बेनी नगरपालिका

तालिका १७.१.२२ पार्क तथा उद्यान

२८. सहकारी संस्थाहरूको विवरण:

क्र.सं.	विवरण	संख्या
१	जिल्ला सहकारी संघ लि.	१
२	बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	२३
३	बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	३२
४	कृषि सहकारी संस्था लि.	२०
५	संचार सहकारी संस्था लि.	४
६	दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था लि.	५
७	उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	५

श्रोत: बेनी नगरपालिका

तालिका १७.१.२३ सहकारी संस्थाहरूको विवरण

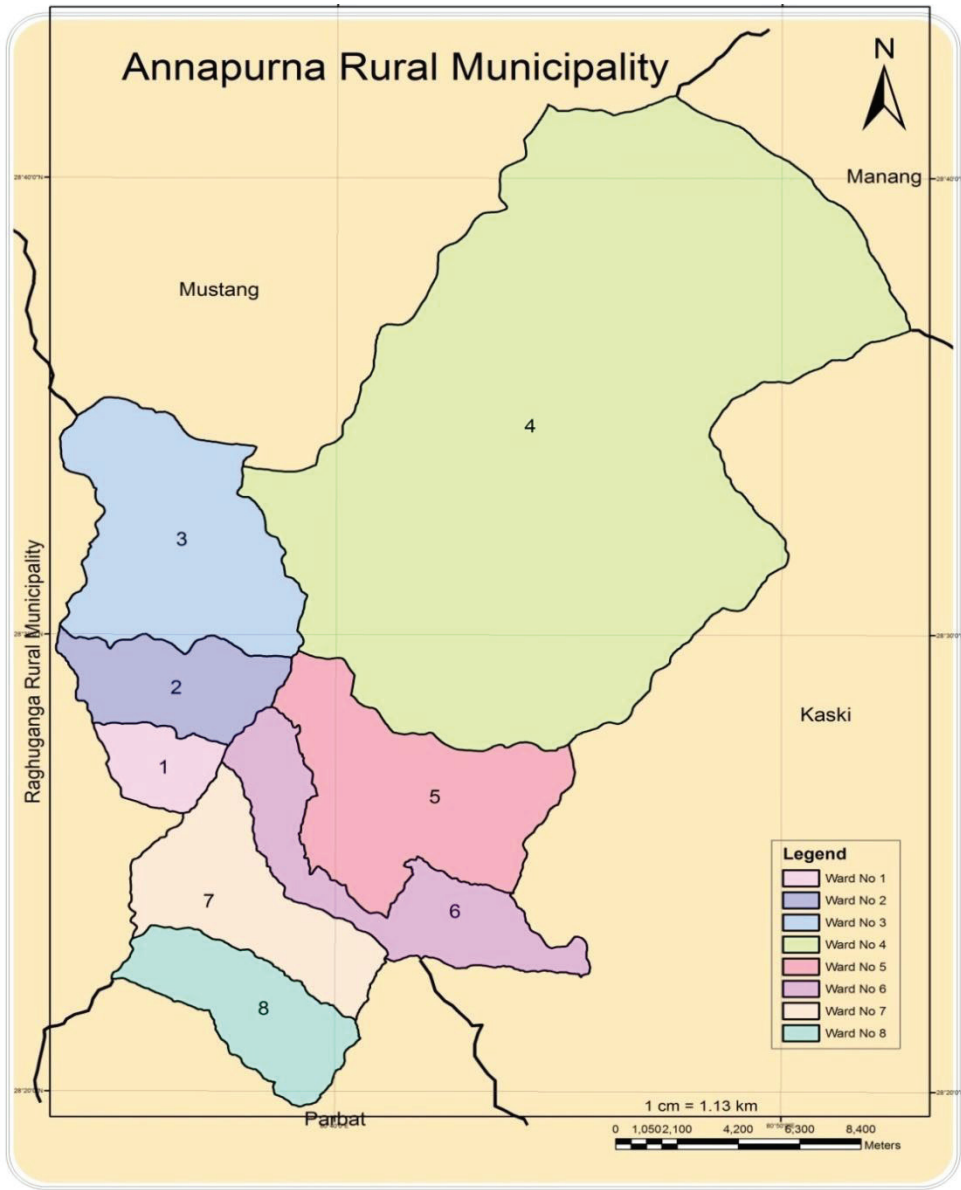
२९. एफ.एम./रेडियो स्टेसनहरू तथा स्थानीय पत्रिकाको विवरण:

एफ.एम. रेडियो	दैनिक पत्रिका	साप्ताहिक पत्रिका	अनलाईन
२	२	४	२

श्रोत: बेनी नगरपालिका

तालिका १७.१.२४ एफ.एम. तथा रेडियो स्टेसन र पत्रपत्रिका

२. अन्नपूर्ण गाउँपालिका

१. अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको परिचय

म्याग्दी जिल्लाको उत्तरी भेगमा अवस्थित अन्नपूर्ण गाउँपालिका जिल्लाको अन्नपूर्ण हिमालको नाम बाट राखिएको हो। यस गाउँपालिकाको संरचना नेपाल सरकार संघीयताको सिदान्त अनुसार साविकका दोवा, भुरुङ तातोपानी, दाना, शिख, घर, हिस्तान, राम्चे र नारच्याङ गा.वि. स. मिलेर यो गाउँपालिका बनेको हो। यसको सदरमुकाम अन्नपूर्ण गाउँपालिका वडा नं. ६ पोखरे बगरमा अवस्थित छ। यस गाउँपालिकाको पूर्वमा कास्की जिल्लाको अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको घान्द्रुक, पश्चिममा रघुगंगा गाउँपालिकाको वडा नं. १ चिम खोला, उत्तरमा मुस्ताङ जिल्लाको थाका गाउँपालिकाको वडा नं. १ घाँसा र दक्षिणमा पर्वत जिल्लाको जलजला गाउँपालिका वडा नं. १ पर्दछ। यस गाउँपालिकाको जम्मा वडा संख्या ८ वटा रहेका छन् भने कुल क्षेत्रफल ५५६.४१ वर्ग किमीमा फैलिएको छ। यस गाउँपालिकामा १६ सदस्यीय कार्यपालिका र ४४ सदस्यीय गाउँ सभाका सदस्यहरू रहि बनेको छ।

२. अवस्थिति (सिमाना)

अवस्थिति: अक्षांश: २८ २० १०" देखि २८ ४२'००" उत्तर

देशान्तर: ८३ ३३'०५" देखि ८३ ५२'३०" पूर्व

अन्नपूर्ण चुचुरोको अवस्थिति- अक्षांश: २८ ३२'०५" उत्तर

देशान्तर: ८४ ०७'३०" पूर्व

सिमाना: पूर्व- कास्की जिल्ला अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको घान्द्रुक

पश्चिम- रघुगंगा गाउँपालिका १ दोवा र ७ चिमखोला

उत्तर: मुस्ताङ जिल्लाको थाका गाउँपालिका १ घासा

दक्षिण: पर्वत जिल्लाको जलजला गाउँपालिका वडा नं. १ बासखर्क

उचाई: समुन्द्र सतह बाट १००० मिटरदेखि ८०९१ (अन्नपूर्ण हिमाल) मिटर सम्म

क्षेत्रफल: यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ५५६.४१ वर्ग किमि रहेको छ।

३. धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण (धार्मिक/ऐतिहासिक/पुरातात्विक)

यस गाउँपालिकाको क्षेत्र भित्र रहेका मुख्य पर्यटकीय गन्तव्य स्थलहरू उल्लेखित छन्।

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरुको नाम	वडा नं.	महत्व	दैनिक औषतमा आउने पर्यटकको संख्या
१	मह आउने छहरा	१	महको गोला हेर्ने	२०
२	मणिबराह मन्दिर	१	अन्नपूर्ण दृश्य हेर्ने	२५
३	तातोपानी कुण्ड	२	प्राकृतिक उपचार	३००
४	मुन्द्रा चढाउने डाँडा	२	दृश्यावलोकन	
५	वराह थान	२	धार्मिक	
६	भुमे थान	२	उत्पादन बढाउन भुमी पुजा	
७	दमाहा छहरा	२	प्राकृतिक स्रोत	
८	रुप्से छहरा	३	विश्व सम्पदा	१५-२०
९	अन्ध गल्छी	३	विश्व सम्पदा	१५-२०
१०	नौमति बाजा ढुंगा	३	बाजा जस्तै बज्ने	
११	मति बराह	४	१०८ पानी मुहान	
१२	अन्नपूर्ण हिमाल	४	अन्तराष्ट्रिय चर्चित	
१३	निलगिरि	४	अन्तराष्ट्रिय चर्चित	
१४	थुम्का डाँडा भ्यू प्वाइन्ट	४		
१५	शिव मन्दीर	४		
१६	धरम ढुंगा ४६५० उचाई	४		
१७	खोप्रा लेक	५	हिमाल, वन्यजन्तु अवलोकन	१५
१८	बयली	५	गुराँस दृश्य	
१९	शिख	५	गुराँस दृश्य	
२०	खयर बराही	५	भनेको पुग्ने	१५०
२१	कान्छी बराही	५	भनेको पुग्ने	५०
२२	ढाँड खर्क	५		
२३	भालखारा	५	गुराँस दृश्य	
२४	गिद्वेश्वर	७	दृश्य अवलोकन	१००
२५	मह भिर छहरा	७	दृश्य अवलोकन	
२६	पेरी बराह	७	दृश्य अवलोकन	१००० प्रति वर्ष
२७	ढाक्की डाँडा	७	हिमाल दृश्यावलोकन	१००० प्रति वर्ष
२८	फुलवारी	७	हिमाल दृश्यावलोकन	
२९	डाँडा खर्क	७	हिमाल दृश्यावलोकन	
३०	टिकोट घराम्दी रिम औल दोसल्ले गाँउ	७	परम्परागत घरहरु तथा दृश्यावलोकन	

३१	हरियाली मुल	७	दृश्यावलोकन	१०
३२	काली बराह	७	भनेको पुग्ने	
३३	नागी सामुदायिक भवन	८	पर्यटकहरुलाई खाना र बासको व्यवस्थापन	१००० प्रति वर्ष
३४	करपाकेली मन्दीर	८	मगर समुदायको कुल देवता	१००० प्रति वर्ष
३५	महरे डाँडा	८	दृश्यावलोकन	१००० प्रति वर्ष
३६	नागी बराही	८	मागेको पुग्ने	१००० प्रति वर्ष
३७	गुम्छा डाँडा	६	मागेको पुग्ने	
३८	भालेवास	४	मागेको पुग्ने	

तालिका १७.२.१ धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण

४. वन क्षेत्र सम्बन्धी विवरण:

जनसंख्याको दृष्टिकोणले धेरै ठुलो नभए पनि भुगोलको हिसाबमा यस अन्नपूर्ण गाउँपालिका धेरै भूभागमा फैलिएको छ।

गाउँपालिका भित्र थुप्रै वन जंगलहरु रहेका छन्। यसमा रहेका अधिकांश वनहरु सामुदायिक वन अन्तरगत रहेका छन्। ८ वटा वडामा सामुदायिक वनको संख्या ३२ वटा रहेको छ। धार्मिक वन र कवुलियती वन छैनन भने संरक्षित वनको संख्या १३ रहेको छ जसलाई अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र एक्कापले संरक्षित गरेको छ। यी वन क्षेत्रहरुको संरक्षण तथा विकासमा स्थानीय समुदाय समेतको सहभागितामा गाउँपालिकाले निति/ऐन/योजना तयार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

विवरण	संख्या	क्षेत्रफल (हिक्टरमा)	प्रतिशत	कैफियत
सामुदायिक वन	३२	३९९५.९७	७२.४२	नर्सरी-२
कवुलियति वन	-	-	-	
धार्मिक वन	-	-	-	
सरकारी संरक्षित वन	१३	१५२२	२८.५८	
अन्य	-	-	-	
जम्मा	४५	५५१७.९७	१००	

तालिका १७.२.२ वन सम्बन्धि विवरण

५. वडा अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण:

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को आधारमा अन्नपूर्ण गाउँपालिका ८ वटै वडाहरुको जनसंख्यालाई विप्लेषण गर्दा सबै भन्दा बढी वडा नं. ६ मा रहेको छ। जनघनत्व वडा नं. ३ दानाको ३.८७ सहित सबै भन्दा धेरै रहेको छ।

वडा नं.	घर परिवार संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा	क्षेत्रफल हेक्टरमा	जनसंख्या अनुपात	मुख्य वस्तीहरू
१	२९४	४७२	५९१	१०६३	२५.८२	७९.८६	सेतोतो, दोबा, सुनारी, चुच्चेढुंगा
२	२१६	४०९	३०६	७१५	११.२०	१०५.९६	तातोपानी बजार, मान्द्रेढुंगा
३	४८४	८८५	९८८	१८७३	५८.६०	५९.५७	काभ्रे, दाना, फगाम, सुकेबगर
४	४५६	७५८	८६८	१६२६	३१४.३७	८७.३३	लेख, धराप, औल
५	६२१	१०४३	१०१६९	२२१२	५२.००	८९.२२	पाउँद्वार, किन्दु, शिख, फलाँटे
६	६७७	१०८५	१३८६	२४७१	५०.३१	७८.२८	घार, घोडेपानी, पखरेबगर, दुर्बिनडाँडा
७	४९२	७३८	९३७	१६६५	२८.०३	७८.७६	महभिर, घराम्दी, टिकोट, दोसल्ले, औल, रिम
८	४६०	७०८	८९२	१६००	२८.६७	८९.३७	नागी, राम्चे, काफलडाँडा,महँभिर
संस्थागत	३५	१३६१	२०३	१५६४	-	-	
जम्मा	३७३५	७४५९	७४२०	१४८७९	-	-	

श्रोत: के.त.वि.रा.ज.ग.२०६८

तालिका १७.२.३ वडा अनुसारको जनसांख्यिक विवरण

६. मातृभाषाको आधारमा जनसंख्याको विवरण:

अन्नपूर्ण गाउँपालिका सबै जातजाति साझा फुलबारी हो। गाउँपालिका भित्र विशेष गरी मगर समुदायको बाहुल्यता रहेको भएता पनि नेपाली भाषा बोल्नेहरूको संख्या अधिक छ। मातृभाषाका छुट्टै विद्यालय भए पनि समुदाय स्तरमा आफ्नो जातिय भाषाको संरक्षण र प्रवर्धन गर्नका लागि तालिम आदिको प्रयासहरू भएको पाईन्छ। मानव सभ्यता कै ठूलो सम्पति मातृभाषाको संरक्षणको लागि समेत गाउँपालिकाले विशेष योजना बनाउन जरुरी छ। यस गाउँपालिका भित्र मातृभाषाको विस्तृत विवरण तालिकामा दिएको छ।

क्र.सं.	मातृभाषा	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली	९६	
२	मगर	१	
३	अन्य	३	
जम्मा		१००	

श्रोत: के.त.वि.रा.ज.ग.२०६८

तालिका १७.२.४ मातृभाषाको विवरण

७. धर्मको आधारमा जनसंख्याको विवरण:

अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र फरक फरक धर्मका अनुयायीहरू भएता पनि हाल सम्म धार्मिक सहिष्णुता कायम भएको देखिन्छ। बि.सं. २०६८ सालको जनगणना अनुसार ९८ प्रतिशत भन्दा बढी हिन्दु धर्मात्मबीहरू भएता पनि धर्म परिवर्तन गर्नेहरूको संख्या बढ्दै गएको छ। २०६८ सालको राष्ट्रिय जनगणनामा अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र हिन्दु, बौद्ध, इस्लाम, क्रिश्चियन धर्मात्मबी रहेका छन्। अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र रहेका जनसंख्यामा धर्मका आधारमा निम्नानुसार रहेका छन्।

क्र.सं.	धर्म	प्रतिशत
१	हिन्दु	९८.००
२	क्रिश्चियन	१.५
३	अन्य	०.५
जम्मा		१००

श्रोत: के.त.वि.रा.ज.ग.२०६८

तालिका १७.२.५ धर्मको आधारमा जनसांख्यिक विवरण

८. खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवार सम्बन्धी विवरण:

खानेपानी सुरक्षा योजना लागु भएकोले अधिकांश समुदायमा खानेपानी सुविधा पुगेको देखिन्छ। विभिन्न खानेपानी योजनाको मुहान संरक्षण गर्ने कार्य भएको छ। ठूलो भू-भागमा फैलिएको र छरिएर रहेका बस्तीहरू भएको अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा ९३.६५ प्रतिशत परिवारले पाईप धाराको पानी प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। त्यसै गरि मुलको पानी प्रयोग गर्नेहरूको २.७३ प्रतिशत रहेको छ। खानेपानीको स्रोतको आधारमा घर परिवार सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेका छन्।

सि.नं.	खानेपानीका स्रोतहरू	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	पाईपधारा	३४९८	९३.६५
२	ट्युबवेल/हेन्डपम्प	०	०
३	ढाकिएको इनार /कुवा	६	०.१६
४	नढाकिएको ईनार/कुवा	२५	०.६७
५	मुलको पानी	१०२	०.७३
६	खोला/नदिको पानी	१०	०.२७
७	अन्य	७२	१.९३
८	उल्लेख नभएका	२२	०.५९
जम्मा		३७३५	१००

श्रोत: के.त.वि.रा.ज.ग.२०६८

तालिका १७.२.६ खानेपानीको स्रोतको आधारमा घरपरिवारको विवरण

९. उज्यालौका लागी बत्ती प्रयोग गरेको आधारमा घरपरिवार विवरण:

२०६८ सालको जनगणना अनुसार अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र बिजुली बत्ती प्रयोग गर्ने घरपरिवारको संख्या निम्नानुसार रहेका छन्।

वडा नं.	जम्मा	बिजुली	मट्टितेल	बायोग्यास	सोलार	अन्य	थाहा नभएको
१. दोवा	२९४	१६०	११५	०	१८	१	०
२. भू.ता.	२१६	१८६	२८	०	२	०	०
३.दाना	४८४	४०६	६५	०	०	१३	०
४.नारच्याङ	४५६	३८२	४३	०	१	१५	१५
५.शिख	६२१	५३६	७१	३	१०	०	१
६.घार	६७७	५८१	८४	४	१	१	६
७.हिस्तान	४९२	४२८	३३	३	२७	०	१
८.राम्चे	४६०	३४२	६०	१	४७	१०	०
संस्थागर	३५	३५	०	०	०	०	०
जम्मा	३७३५	३०५६	४९९	११	१०६	४०	२३
प्रतिशत	१००	८१.८२	१३.३६	०.२९	२.८४	१.०७	०.६२

श्रोत: के.त.वि.रा.ज.ग.२०६८

तालिका १७.२.७ उज्यालोका बत्तिको प्रयोगको आधारमा घरपरिवारको विवरण

१०. शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विवरण:

म्याग्दी जिल्लालाई २०७० सालमा खुला दिशा मुक्त जिल्ला घोषणा गरिएको हो। २०६८ सालको जनगणना अनुसार अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र शौचालय प्रयोग गर्ने घरपरिवारको विवरण निम्नानुसार रहेका छन्।

सि.नं.	चर्पिको प्रयोग	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१	चर्पि नभएको	३८०	१०.१७
२	फलस भएको	१९४३	५२.०२
३	फलस भएको सेप्टिक ट्याङ्क	१३९०	३७.३३
४	साधारण	०	०
५	उल्लेख नभएका	२२	०.५९
६	जम्मा	३७३५	१००

श्रोत: के.त.वि.रा.ज.ग.२०६८

तालिका १७.२.८ शौचालय प्रयोगको आधारमा घरपरिवारको विवरण

११. अन्नपूर्ण गाउँपालिका क्षेत्रको शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण:

यस अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र सामुदायिक तथा निजी विद्यालयहरूको संख्या ३८ रहेका छन्।
जुन यस प्रकार छन्।

विवरण	सामुदायिक	निजी विद्यालय	कुल
प्रा.वि.	२०	-	२०
नि.मा.वि.	६	-	६
मा.वि.	१०	१	११
क्याम्पस	१	-	१
जम्मा	३७	१	३८
अन्य प्राविधिक शिक्षालय	-	-	-
सीप विकाश तालिम केन्द्र	-	-	-
सामुदायिक बाल विकाश केन्द्र	-	-	-

श्रोत: अन्नपूर्ण गा.पा.

तालिका १७.२.९ शैक्षिक संस्थाहरूको विवरण

१२. क्याम्पस/कलेजहरू:

अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा एउटा मात्र सामुदायिक क्याम्पस छ। जहाँ २० जना विद्यार्थीहरू
अध्ययनरत छन्।

क्र.सं.	कलेजको नाम	ठेगाना	संचालित कार्यक्रम तथा तह	विद्यार्थी संख्या
१	मुक्ति मार्ग क्याम्पस	अन्नपूर्ण -६ घर	शिक्षा स्नातक	२०
जम्मा				२०

श्रोत: अन्नपूर्ण गा.पा.

तालिका १७.२.१० क्याम्पस सम्बन्धि विवरण

१३. विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरू:

यस अन्नपूर्ण गाउँपालिका क्षेत्रमा जनस्वास्थ्य सँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने स्वास्थ्य सेवा प्रदायक
संस्थाहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवा	संख्या	बेड संख्या
१	स्वास्थ्य चौकी	८	-
२	सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई	३	
३	बर्थिङ सेन्टर	१	
४	महिला स्वयमसेविका संख्या	७२	

श्रोत: अन्नपूर्ण गा.पा.

तालिका १७.२.११ स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि विवरण

१४. कृषि सेवा केन्द्र तथा पशु सेवा केन्द्र सम्बन्धि विवरण

कृषि सेवा केन्द्र	विउँ विजन संकलन केन्द्र	कृषि संकलन केन्द्र	पशु संकलन केन्द्र
२	१	२	२

श्रोत: अन्नपूर्ण गा.पा.

तालिका १७.२.१२ कृषि तथा पशु सेवा केन्द्र सम्बन्धि विवरण

१५. हुलाक सेवा

क्र.सं.	नाम	गोटा	रहेका वडा न हरु
१	अतिरिक्त हुलाक	५	१,२,४,६,७
२	ईलाका हुलाक	२	३,५

श्रोत: अन्नपूर्ण गा.पा.

तालिका १७.२.१३ हुलाक सेवा सम्बन्धि विवरण

१६. ताल तलैया र प्राकृतिक पोखरीको नाम-

मह आउने छहराको ताल, भारा खोला, गाखर खोला, झारबाड खोला, तातोपानी कुण्ड, तातोपानी कुण्ड, रुपसे झरना, अन्ध गल्छी, छहारे झरना, मिस्ती खोला, खयर बराह ताल, रातो पानी ताल, नागी बराही ताल, काली दहको ताल, खाल्टीको ताल, बिरौटा ताल

१७. बैंक तथा वित्तिय सस्था-

गरिमा विकाश बैंक, वडा नं. ६ पोखरे बगर, सम्पर्क नम्बर ९७५६७०१२८०

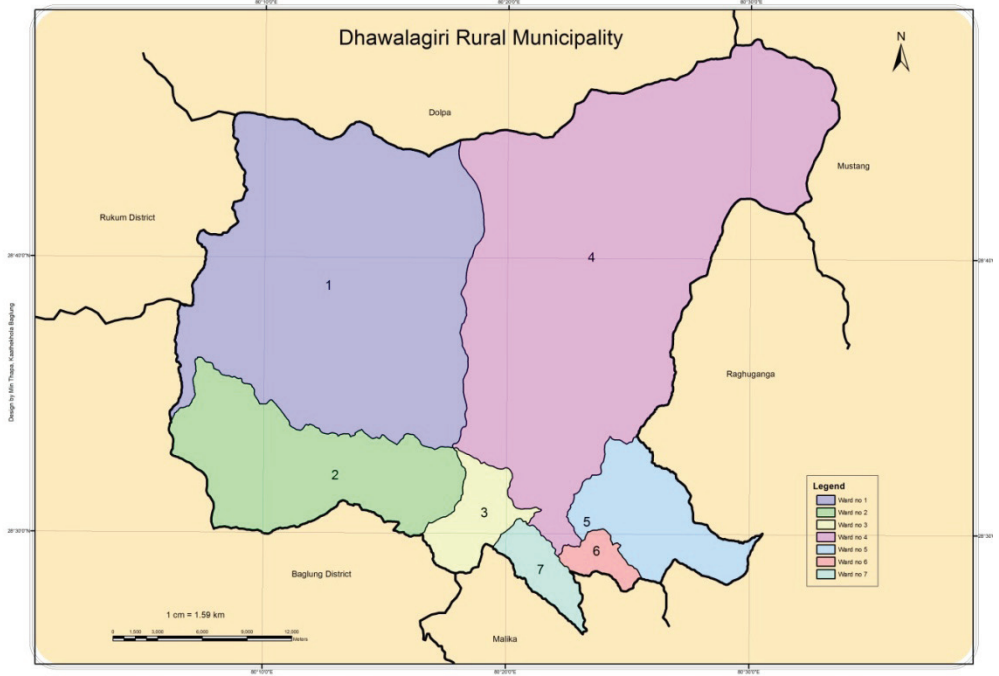
१८. धार्मिक स्थल-

शिवजी मन्दिर, मणिबराहमन्दिर, देवी भैरवमन्दिर, काशे मन्दिर, बराह थानमन्दिर, भगवती मन्दिर, भूमे थान, देवी थान, दुर्गा भवानी मन्दिर, कोटपुजा मन्दिर, खयर भरानी मन्दिर, घारखोला मन्दिर, सरस्वती मन्दिर, छेहोरे मन्दिर, छिरिका मन्दिर

१९. व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण:

भुरुङ तातोपानी बजार, दाना बजार, पोखरे बगर, खोप्रा, घोडेपानी, शिख देउराली, घर

३ धौलागिरी गाउँपालिका

खण्ड १

१.१. परिचय

धौलागिरी गाउँपालिका म्यादी जिल्लाका साविकका ७ वटा गाविसहरु त्रमश गुर्जा, लुलाङ, मुना, मुदी, मल्कवाङ, ताकम र मराङ समायोजन भएर स्थापना भएको गाउँपालिका हो । योगाउँपालिका को नाम यसै गाउँपालिका भित्र रहेको धवलागिरी हिमालको नामबाट राखिएको हो । धवलागिरि हिमाल यो गाउँपालिकामा मात्र नभई विश्व समुदायमा समेत पहिचान बनाएको हिमाल हो । यो विश्वको सातौं तथा नेपालको छैठौं अग्लो हिमाल हो । यो गाउँपालिका को नाम धवलागिरी हिमालको नाम वाट राखिएको भएपनि धवलागिरी भनेको हिमाल तथा अञ्चलको नाम समेत भइसकेको "धवलागिरी" अलग अलग २ वटा शब्दको समास हो अर्थात् धवला+गिरि= धवलागिरी भएको हो । धवला भने धवल को स्त्रीलिङ्ग जनाउने शब्द हो । वृहत नेपाली शब्दकोषका आधारमा धवलको अर्थ सेतो वान्किक परेको निर्मल र मनोहर हुन्छ भने गिरीको अर्थ हिमाल हुन्छ । उक्त हिमाल

जुन सेतो सफा र महोहर थियो त्यसैले यो हिमालको नाम धवलिगिरी रहन गयो । परम्परा अनुसार धर्ती स्त्रिलिङ्गी शब्द हो यसैले यो हिमालको नाम पनि धवलको स्त्रिलिङ्गीकोरूपमाधवलागिरि भनि राखियो । यो नाम कहिले कस्ले राख्यो त्यसको कुनै लिखत दस्तावेज पाइएको छैन तर पनि यो नाम कुनै अपभ्रम्स भएर आएको शब्दवाट हैन यो संकृत वाट नेपालीमा आएका दुवै वटा (धवल तथा गिरी) तत्सम शब्दहको योग हो । जुन नामले यो हिमालको यो अञ्चलको तथा यो गाउँपालिकाको सारलाई परस्तुत गर्न सकेको छ ।

१.२. भौगोलिक अवस्थिती तथा सिमाना

धवलागिरि गाउँपालिका म्यादी जिल्लाको ४५% भु भाग ओगटेको गाउँपालिको हो । यसले यो जिल्लाको कुल २२८६ वर्ग किलोमिटर मध्ये १०३७ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र ओगटेकोछ । यो गाउँपालिका २८°२६" देखि २८°४८" उत्तरी अक्षांश सम्म फैलिएको छ भने ८३°०६" देखि ८३°३३" पूर्वी देशान्तर सम फैलिएको छ । यो गाउँ पालिका समुन्दी सतहवाट १२०० मिटर देखि ८१६७ मिटर सम्म फैलिएको छ । यसको उत्तर दक्षिण अधिकतम दुरी ४१ किमी तथा पूर्व पश्चिम ५० किमि हवाइ दुरी रहेको छ । यो गाउँपालिका मुख्य रूपमा दक्षिण पूर्वि मोहोडा फर्काएर उत्तर पश्चिम तर्फ फिलएको छ । यो गाउँपालिकाको पूर्वमा म्यादी जिल्लाको रघुगंगा गाउँपालिका तथा मुस्ताङ जिल्ला पर्दछ त्यस्तै पश्चिममा रुकुम तथा वाग्लुङ जिल्ला पर्दछ । उत्तर तर्फ डोल्पा जिल्ला र दक्षिण तर्फ वाग्लुङ जिल्ला तथा म्यादी जिल्लाकै मालिका गाउँपालिका पर्दछ यो गाउँपालिका ४ वटा जिल्ला संग जोडिएको छ भने जिल्लाकै अरु २ वटा गाउँपालिका संग सिमाना जोडिएकोछ ।

१.३. नदीनाला तथा तालपोखरी

धवलागिरी गाउँपालिकामा केहि उल्लेखनीय तथा केहि मौसमी खोलाहरु रहेकाछन । ससाना जरुवा मुलका श्रोतहरु पनिपरसस्त रहेकाछन । यो गाउँपालिकामा रहेका मुख्य पानिका श्रोतहमा दरखोला, मराङ ठुलो खोला, म्यादी खोला, छरिखोला, नौलिस्ने खोला नन्दिवाङ खोला लुलाङ खोला नाजा खोला भर्मे खोला र गुर्जाहिमाल खोला प्रमुख रहेकाछन् भने घट्टेखोला, वाङ्गे खोला, कुम खोला, महखोला, झाप्रे खोला,ठिठिखोला,घिघिखोला, मराङ सानोखोला लगायत अन्य खोलाहरु रहेकाछन । यहाका

केही पानीका श्रोतहरूलाई विद्धुत उपादनमा उपयोग गरिएको छ जस्तै दरमखोला तथा मराड ठुलो खोला वाट लघु जलविद्धुत निकाली स्थानीय उपभोक्ताले उपभोग गरिरहेका छन् । यो गाउँपालिकामा तातोपानीका कुण्डहरू समेत रहेका छन् । प्राकृतिक उपचार तथा पर्यटकिय हिसावले महत्व राख्ने बगरा, मुदी अर्चे तथा पल्टीखेत तातोपानी कुण्डहरू समेत रहेका छन् ।

१.४. हिमाल

यस गाउँपालिकामा विश्वकै सातौं अग्लो शिखर देखि अन्य हिमालहरू रहेकाछन् । पर्यटकहलाई आकर्षण गर्न सने खालका ती हिमालहरू निम्न छन् ।

१.५. धवलागिरी हिमाल

यो हिमाल धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेको मुख्यहिमाल यो । यसको उचाई ८१६७ मिटर रहेकोछ । यो हिमाल हाल यो गाउँपालिकाको वाड नं ४ मुदिमा पर्दछ । यो हिमालका विक्रम सम्वत २०१७ साल वैसाख ३१ गते नेवाडदोर्जे र निमा दोर्जे सिंहत ३ विदेशीहरूले पहिलो पटक आरोहण गरेका थिए । यो हिमाल को नाम धवला + गिरी मिलेर वनेको छ । धवलाको अथ सेतो सफा स्वच्छ र मनोहर हुन्छ भने गिरको अर्थ पर्वत हुन्छ । अत्यन्तै मनमोहक स्वच्छ पर्वतभएको हुनाले यसको नाम धवलागिरी रहेको हो । हाल पनि सैयौं स्वदेशि तथा विदेशीहरूले यो हिमाल आरोहण गर्ने गरेकाछन् । धवलागिरीहिमाल अन्तरगत धवलागिरी दुई ७७५१ मिटर , धवलागिरी तीन ७७१५ मिटर धवलागिरी चार ७६६१ मिटर, धवलागिरी पाँच ७६१८ मिटर र धवलागिरी छ ७२६८ मिटर समेत यही गाउँपालिकाको वाड नं ४ अन्तरगत पर्दछन् ।

१.६. चुरेन हिमाल

यो हिमाल धवलागिरी गाउँपालिकाको वाड नं १ गुर्जाखानीमा पर्दछ । यसको उचाई ७३७१ मिटर रहेको छ । पर्यटकिय हिसावले यो हिमाल पनि महत्वपूर्ण हिमालमा पर्दछ ।

१.७. पुथा हिमाल

यो हिमाल धवलागिर गाउँपालिकाको वाड नं १ गुर्जाखानिमा पदछ । यसको उचाई ७२४६ मिटर रहेको छ । यो हिमालमा विक्रम सम्वत २०११ सालमा आड निमा शेर्पा र वेलायती आर्मीका अिफसर जे ओ एम रोवट पहिलो पटक आरोहण गरेका थिए । यो

हिमाल विश्वको ९५ औं उच्च शिखर हो । पर्यटकिय हिसावले यो पनि महवपुण हिमालमा पर्दछ ३.४. गुर्जा हिमाल

यो हिमाल यस गाउँपालिकाको वाड नं १ गुर्जाखानीमा पर्दछ । यसको उचाई ७१९३ मिटर रहेको छ । यो हिमालमा विक्रम सवत २०२६ साल कार्तिक १६ गते लाक्पा शेर्पा र जापानी पर्वतारोही तोमोकुमि सेङ्गी ले पहिलो पटक आरोहण गरेका थिए । पर्यटकिय हिसावले यो हिमाल पनि महत्वपूर्ण हिमालमा पर्दछ ।

१.८. मानापाथी हिमाल

यो हिमाल धवलागिरी गाउँपालिकाको वाड नं ४ मुदीमा पर्दछ । यसको उचाई ६३८० मिटर रहेको छ ।

१.९. स्थानीय चाडपर्व तथा मेलाहको विवरण

क्र.सं.	मुख्य चाडपर्व/मेला नाचको नाम	मनाउने महिना	प्रमुख जाती	कैफियत
१	दशै, तिहार	असोज, कार्तिक	सवै जाती	
२	माघे शक्रान्ती	माघ १ गते	सवै जाती	
३	उधौली/उभौली	बैसाख पुर्णिमा/ मंसिर पुर्णिमा	गुरुड, मगर	
४	साउने संक्रान्ती	श्रावण १ गते	सवै जाती	
५	ल्होसार	पुष १५	गुरुड	
६	तीज	भाद्र शुक्ल द्वितीया	बाहुन, क्षेत्री	
७	जनै पुर्णिमा	श्रावण पुर्णिमा	बाहुन, क्षेत्री	
८	श्री कृष्ण जन्माष्टमी	भाद्र कृष्ण अष्टमी	बाहुन, क्षेत्री	
९	कौडा नाज	दशै, तिहार	मगर	
१०	घाटु नाच	मातातिर्थ औंसी	गुरुड, मगर	
११	हुरा नाच	तिहार	मगर	

तालिका १७.३.१ स्थानीय चाडपर्व तथा मेलाहको विवरण

१.१०. पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	महत्व	कैफियत
१	धौलागिरी हिमाल	विश्वको सातौं उच्च हिम शिखर ६९६७ मिटर अग्लो	
२	चुरेन हिमाल	उच्च हिमाल ७३७ मिटर अग्लो	
३	पुथा हिमाल	उच्च हिमाल ७२४६ मिटर अग्लो	
४	गुर्जा हिमाल	उच्च हिमाल ७१९३ मिटर अग्लो	
५	मानापाथी हिमाल	उच्च हिमाल ६३८० मिटर अग्लो	
६	फल्तीखेत	तातोपानीको कुण्ड तथा धार्मिक स्थल	

७	बगरा	तातोपानीको कुण्ड तथा धार्मिक स्थल	
८	मुदी अर्चे	तातोपानीको कुण्ड तथा धार्मिक स्थल	
९	ढोरपाटन	शिकार आरक्ष	
१०	मालिका मन्दीर	पौराणिक शक्ति पिठ	

तालिका १७.३.२ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरणा

१.११. सामुदायिक वनको विवरण

म्यादी जिल्लामा वन क्षेत्र प्रसस्त रहेको छ । यसमापनि यस धवलागिरी गाउँपालिकामा वन क्षेत्र प्रसस्त रहेको छ ।

१ पिउठिवा सामुदायिक वनवडा नं १,२ बुरखानी सामुदायिक वन वडा नं १

३ याङखोरे सामुदायिक वन वडा नं १, ४ जलजला सामुदायिक वन वडा नं २

५ पार्वति महिला सामुदायिक वन वडा नं १, ६ खोला खर्क सामुदायिक वन वडा नं २

७ मरेनी सामुदायिक वन वडा नं २,८ अमिली टिप्नेसामुदायिक वन वडा नं २

९ छेरपाताल सामुदायिक वन वडा नं ३, १० खोरवाङ गेलखाडा सामुदायिक वन वडा नं ३ ११ दह पाताल सामुदायिक वन वडा नं ३, १२ दर सामुदायिक वन वडा नं ३

१३ डाडागाउँ सामुदायिक वन वडा नं ३

खण्ड-२

२.१. जनसंख्या वितरणको अवस्था

धौलागिरी गाउँपालिकामा कुल ७ वटा वडा रहेका छन् । जहाँ वि.सं.२०६८ को राष्ट्रिय जनगणना अनुसार कुल ३२२९ घरधुरी रहेका छन् । यस गाउँपालिकामा जम्मा जनसंख्या १४१०४ रहेको छ । क्षेत्रफलको हिसावले सबैभन्दा ठूलो यो गाउँपालिकामा जनघनत्व प्रति वर्ग कि.मि.१४ रहेको छ जुन राष्ट्रिय औषतमा निकै नै कमी हो । क्षेत्रफलको आधारमा सबैभन्दा ठूलो वडा नं. ४ रहेको छ जहाँ प्रति व.कि.मी.६ जनाको वसोवास रहेको छ । त्यस्तै जनसंख्याको हिसावले सबैभन्दा बढी रहेको वडा नं. ७ मा प्रति व.कि.मी. १९७ जनाको वसोवास रहेको छ । समग्रमा यस गाउँपालिकामा महिलाको भन्दा पुरुषको संख्या १४२८ जनाले बढी देखिन्छ । जनसंख्या सम्बन्धि वडा स्तरीय विवरण यस प्रकार प्रस्तुत गरिएको छ ।

वडा नं.	साविक गा.वि.स./न.पा.	साविक वडा नं.	क्षेत्रफल व.कि.मी.	पुरुषको जनसंख्या	महिलाको जनसंख्या	जम्मा जनसंख्या	घरधुरी संख्या
१	गुर्जा	१-९	३३८.६६	४४३	५२१	९६४	२०८
२	लुलाङ	१-९	१२५.५१	६७३	८११	१४८४	३२१
३	मुना	१-९	२९.१४	१०२३	१३२२	२३४५	५६३
४	मुदी	१-९	४५१.२२	११७४	१३२९	२५०३	५४९
५	मल्कावाङ	१-९	६१.५२	५८२	६८५	१२६७	२९४
६	मराङ	१-९	११.३४	७९९	९८८	१७८७	४१६
७	ताकम	१-९	१९.२७	१६४८	२११४	३७६२	८७९
जम्मा			१०३६.६६	७७७०	६३४२	१४,११२	३२३०

श्रोत के.त.वि. राजग २०६८

तालिका १७.३.४ वडा स्तरीय जनसाँख्यिक विवरण

२.२. मातृभाषाका आधारमा जनसंख्याको वितरण

धौलागिरी गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा वाहुन क्षेत्री, छत्त्याल, मगर, गरुड र दलित जातीहरूको वसोवास रहेको छ । उल्लेखित जातीहरूमा विशेषत मगर छत्त्याल र गरुडहरूको आ-आफ्नो मातृभाषा रहेका छ तर पनि दैनिक बोलिचालीको भाषा चाँही नेपाली नै रहेको पाईन्छ । मातृभाषाका आधारमा यस गाउँपालिकामा बोलिने जनसंख्या सम्बन्धि विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

क्र.सं.	मातृभाषा	भाषा बोल्नेका संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली	१३३६२	९५	
२	मगर	६६७	४	
३	अन्य	८३	१	
जम्मा		१४,११२	१००	

श्रोत के.त.वि. राजग २०६८

तालिका १७.३.५ मातृभाषाका आधारमा जनसंख्याको वितरण

२.३. धर्मका आधारमा जनसंख्या विवरण

धौलागिरी गाँउपालिकामा बसोवास गर्ने जातीयताका हिसावले मगर तथा बाहुन क्षेत्रीहरु विशेष गरी हिन्दु धर्मालम्बी रहेका छन् । गुरुङ जातीहरु केही बौद्ध धर्मालम्बी रहेका छन् । गाँउपालिकाबाट प्राप्त विवरणलाई आधार मानी लिइएको हुँदा जम्मा विवरण उपलब्ध गराउने व्यक्तिको सूचनालाई आधार मानी तयार पारिएको धर्म सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	मातृभाषा	भाषा बोल्ने घरधुरी संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	हिन्दु	३०४१	९७	
२	बौद्ध	३३	१	
३	अन्य/नखेलेको	५५	२	
जम्मा		३१२९	१००	

श्रोत: गा.पा.घरधुरी सर्वेक्षण, २०७४

तालिका १७.३.६ धर्मका आधारमा जनसंख्याको विवरण

२.४. जातका आधारमा जनसंख्या विवरण

यस गाँउपालिकामा जातका आधारमा बसोवास गर्ने जनसंख्यामा अग्रस्थानमा मगर जाती आउछ । कुल जनसंख्याको ३४ जनसंख्या मगरको रहेको छ । यसैगरी कामी, क्षेत्री, छान्त्याल, बाहुन क्रमश रहेका छन् ।

क्र.सं.	जातजाती	जम्मा जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	मगर	४७३४	३३	
२	कामी	४३५७	३१	
३	क्षेत्री	१८२१	१३	
४	छान्त्याल	१३८३	१०	
५	बाहुन	७०८	५	
६	दमाई	२६४	२	
७	गुरुङ	२६१	२	
८	ठकुरी	१९०	१	
९	अन्य	३८४	३	
जम्मा		१४११२	१००	

श्रोत:के.त.वि.राजग, २०६८

तालिका १७.३.७ जातका आधारमा जनसंख्याको विवरण

२.५. परिवारमा उज्यालोका लागी वत्तिवाल्न अक्सर प्रयोग गरिने साधन

यस गाँउपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू बसोवास गरेका आवासिय ईकाईहरुमा वत्ति वाल्नका लागी अक्सर विजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत बेकल्पिक उर्जाका स्रोतहरुको प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ ।

जम्मा घरपरिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
३२२९	१४९४	६२०	४	७९२	३०८	११

श्रोत:के.त.वि.राजग, २०६८ तालिका १७.३.८ उज्यालोका लागी वत्तिवाल्न प्रयोग गरिने श्रोत सम्बन्धि विवरण

२.६. परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाँउपालिकाका कुल परिवार संख्या मध्ये अधिकाँस परिवारले दैनिक रुपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। कुल परिवार संख्याको ९९ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गर्दछन्। एल पी.ग्यासको प्रयोग नगण्य देखिन्छ। मट्टितेल तथा विजुलीको प्रयोग पनि देखिएको छ।

जम्मा घरपरिवार संख्या	काठ/दाउरा	मट्टितेल	एल.पि.ग्यास	गुईठा	गोबर ग्यास	विजुली	अन्य	नखुलेको
३२२९	३२०७	४	४	१	०	२	०	११

श्रोत:के.त.वि.राजग, २०६८ तालिका १७.३.९ खाना पकाउन लागी प्रयोग गरिने इन्धनको श्रोत सम्बन्धि विवरण

२.७. परिवारले पिउने पानीको मुख्यश्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाँउपालिका भित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य श्रोतमा धारा/पाइप देखिएको छ। जुन तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

जम्मा घरपरिवार संख्या	धारा/पाइप	ट्युववेल	ढाकेको कुवा	खुला कुवा	मुलधारा	नदीनाला	अन्य	नखुलेको
३२२९	३२०७	४	४	१	०	२	०	११

श्रोत:के.त.वि.राजग, २०६८

तालिका १७.३.१० पिउने पानीको मुख्य श्रोत सम्बन्धि विवरण

खण्ड-३

३.१. शिक्षा सम्बन्धि विवरण

यस धवलागिरी गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १४११२ रहेको छ भने ५ वर्ष भन्दा मुनिको जनसंख्या १८६२ छ यो संख्या घटाउदा ५ वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या १५६२० हुन आउछ यसैका आधारमा शैक्षिक विवरण प्रस्तुत गरिएकोछ । यो गाउँपालिकाको कुल जनसंख्याको ११% अर्थात १७५५ जना निरक्षर रहेकाछन । वाँकि रहेका ८९% जनसंख्या मध्ये ३८% अर्थात ५८७२ जना साक्षर (सामान्य पढ्न र लेख्न सक्ने) रहेकोछ भने २०% अर्थात ३१३६ जना कक्षा पाँच सम्म अध्ययन गरेको जनसंख्या रहेकोछ । यसैगरी कुल जनसंख्याको १७% अर्थात २६४१ जना दश कक्षा सम्म अध्ययन गरेको जनसंख्या रहेको छ भने १४% अर्थात २२१६ जनसंख्या एस एल सी भदा वढी अध्ययन गरेको पाइएकोछ । जस भित्र एस एल सी मात्र पास गरेको ११४२, प्रमाणपत्र तह पास गरेको ८०४, स्नातक तह पास गरेको १९१ र स्नातकोत्तर तह पास गरेको संख्या ६२ रहेकोछ भने १७ जनाको अध्ययनको तह खुलेको छैन । शिक्षासम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वाड नं	निरक्षर	साक्षर	५ कक्षा पास	१० कक्षा पास	SLC	प्रमाणपत्र तह	स्नातक पास	स्नातकोत्तर पास	तह नखुलेको	कुल जम्मा
१	११०	६७७	२३५	२१७	२९	८०	६	७	१	१३६२
२	१२४	७४०	३६२	३२९	९४	६५	३	१	४	१७२२
३	३४१	१३५३	५७२	८७	१०४	४६	१६	२	०	२५२१
४	३९८	१२६९	४६८	४३४	२२८	१२२	३	६	१	२९२९
५	२२१	५४१	२४९	१४४	१०७	६४	२	१	०	१३२९
६	२२६	२४७	३७२	४८६	९६	१३०	२६	१०	१०	१६०३
७	३३५	१०४५	८७८	९४४	४८४	२९७	१३५	३५	१	४१५४
जम्मा	१७५५	५८७२	३१३६	२६४१	११४२	८०४	१९१	६२	१७	१५६२०

श्रोत: गाउँपालिकाके पार्ष्वचित्र २०७४

तालिका १७.३.११ शिक्षा सम्बन्धि विवरण

३.२. साक्षरता दर सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकाको साक्षरता दर ८९% रहेकोछ । यहाँको कुल जनसंख्या मध्ये५ बष भन्दा माथिको जनसंख्यामा १७५५ अर्थात ११% भन्दा वाहेक सबै जनसंख्या साक्षर रहेकोछ । जातीय आधारमा हेर्दा वाहुन क्षेत्री मा ९२% साक्षरता रहेका छन भने जनजातीमा ८८% र दिलत जातीमा ८९% साक्षरता रहेकोछ ।

३.३. विद्यालय सम्बन्धि विवरण

धवलगिरी गाउँपालिकामा कुल स्कूल जाने उमेरका (५ देखि १४ वर्ष सम्मका) ३५६० जना अर्थात २०% जनसंख्या रहेकोछ । यो उमेर भन्दा माथिको जनसंख्या पनि विद्यालयमा पढ्ने गर्छन । हाल यो गाउँपालिकामा कुल २८ वटा विद्यालयहरू रहेकाछन जसमध्ये १० वटा माध्यमिक विद्यालय र १८ वटा आधारभुत विद्यालय रहेकाछन । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्र.सं.	विद्यालय	धवलगिरी गाउँपालिकाका वार्ड नं हरू							जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	
१	आधारभुत विद्यालय	०	२	२	५	२	४	३	१८
२	माध्यमिक विद्यालय	१	१	१	२	१	१	३	१०
जम्मा		१	३	३	७	३	५	६	२८

श्रोत: गाउँपालिकाके पार्ष्वचित्र २०७४

तालिका १७.३.१२ विद्यालय सम्बन्धि विवरण

खण्ड- ४. विविध

४.१. स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण

धवलागिरी गाउँपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहको विवरण अनुसार यो गापामा प्रसुती गृह सञ्चालित स्वास्थ्य संस्था ५ वटा, स्वास्थ्य चौकी ७ वटा, स्वास्थ्य स्वयम सेविका ६४ जना, स्वास्थ्य आमा समुह ९९ वटा रहेका छन् भने निजी क्लिनिक २ वटा रहेका छन् । यसै गरी सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र २ वटा, औषधीपसल २ वटा, खोपकेन्द्र १५ वटा र गाउँघर क्लिनिक ७ वटा रहेका छन् ।

४.२. व्यापारिक केन्द्र सम्बन्धि विवरण

धवलागिरी गाउँपालिका म्याग्दी जिल्लाको दुर्गम गाउँपालिका हो । यहाँका मुख्य वजार केन्द्र हरु भनेको छिमेकी गाउँपालिकामा रहेको दरवाड वजार तथा म्याग्दी सदरमुकाम वेनी वजार हो । यो गाउँपालिका भित्र केहि साना पसल भएका व्यापारिक केन्द्र हरु भने रहेका छन् । जस्तै

१ ताकम वजार २ धारापानी वजार ३ सिवाड वजार ४ मुना वजार केन्द्र

४.३. वन्य जन्तु तथा चराचुरङ्गी सम्बन्धी विवरण

मुख्य वन्यजन्तुहरुबाघ,भालु, स्याल,घोरल,मृग, पयाउरो,रतुवा,वनढाडै,दुम्सी,थार,वाँदर चितुवा आदी ।

मुख्य चराचुरङ्गीहरु मुनाल,लुईच,काँलज,चील,गिद्ध,काग,
न्याउली,ढुकुर,तित्रा,मैना,सुगा,भंगेरा,गौथली,कोइली, च्याखुरा,जुरेली, रुपी,ख
धोविनी,लाटोकोशेरो,कोटेरो,लामपुछे,कोकले काकाकुल,टकटके आदी ।

४.४. रूख तथा जडिवुटी सम्बन्धी विवरण

मुख्य बनस्पतीहरु

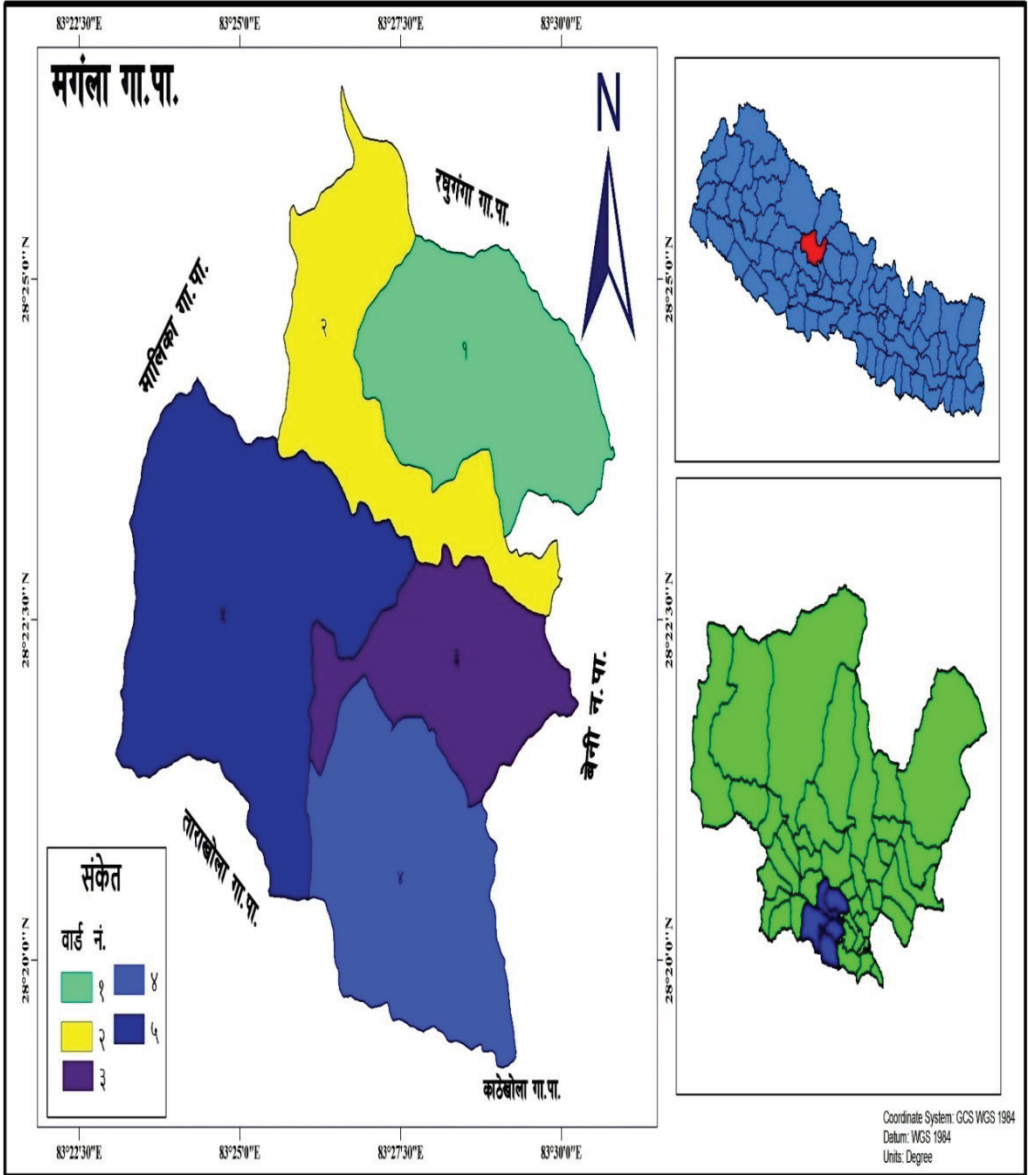
चिलाउने,सिरमु,सल्ला,ओखर,कटुस,तिजु,उतिस,फलाँठ,खसु,बाँझ,पाङ्ग्या,टुनी,गुराँस,काउलो,गावा,पैयो,झिगनु,वर,
पिपल,समि,काफल,मौवा,सिमल,लेकसला,जामुन गुयलो वाँस आदी

मुख्य जडीवुटीहरु

यासाँगुम्वा, सतुवा, वोझो, चिराइतो, पाँचऔले, लोठसला, चुत्रे, ततेपाती, तेजपात सुगन्धवाल, वीष, लजावती,
काउलो, कालोकाफल, निरमसी, कुट्क, जटामसी, अमिलि, वरुवा, पाखनवेद, तिते, सिलाजित, इन्द्रावती, पाङ्गे,
कुरलो, डालेचुक, सिलटमुर आदी ।

४. मंगला गाँउपालिका

मंगला गाऊपालिकाको सिमाना नक्सा

१. गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

म्याग्दी जिल्ला नेपालको राजधानी काठमाडौँबाट उत्तरपश्चिममा पर्दछ । गण्डकी प्रदेश अन्तर्गत यस जिल्लाका ५ वटा गाउँपालिका र १ नगरपालिका मध्ये सदरमुकाम बेनीबाट उत्तर पश्चिमतर्फ अवस्थित यो गाउँपालिका सदरमुकामबाट ६ कोष टाढा छ । वि.सं. २०४६ पछिको राजनीतिक परिवर्तनपछि बनेका बाबियाचौर, अर्मन, बरंजा र कुहूँ गाँउ विकास समितिहरूलाई एकिकृत गरी नेपालको संविधान २०७२ अनुसार वि.सं. २०७३ सालका संघिय संरचना अनुसार परिवर्तन भई स्थानीय निकायको रूपमा मंगला गाउँपालिकाको नामबाट परिचित छ । गाउँपालिका ५ वटा वडामा विभाजित छ ।

यो गाउँपालिकाको नामाकरण सम्बन्धमा विभिन्न धारणा तथा किंवदन्तीहरू भेटिएका छन् । धार्मिक मान्यताका हिसावमा हेर्दा यस गाउँपालिकाको केन्द्र भएर बग्ने म्याग्दी नदीलाई मंगला नदीको नामबाट पनि चिनिन्छ । सोही मंगला नदीका नामबाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको छ । मंगलाको अर्थ मंगल वा शुभ राम्रो भन्ने अर्थ लगाउने गरेको पाईन्छ म्याग्दी जिल्लाको सदरमुकामसँग जोडिएको भए पनि विकासका पूर्वाधारहरूको विकास खासै हुन सकेकाके छैन । यस गाउँपालिकामा रहेका सरकारी संरचनालाई हेर्दा पशु सेवा केन्द्र, कृषि सेवा केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, इलाका वन कार्यालय, अतिरिक्त हुलाक कार्यालय रहेका छन् भने गैर सरकारी संघ संस्थाहरूको उपस्थिति भने न्यून रहेको छ ।

मंगला गाउँपालिका र रघुगंगा गाउँपालिकाको बीचमा पर्ने यस गाउँपालिकाको वडा नं. १ मा पर्ने टोड्के भन्ने स्थान पर्यटकीय दृष्टिले महत्वपूर्ण छ । उच्च समथर जमीनमा अवस्थित टोड्के करीव २४०० मि. को उचाइमा रहेको र यस ठाँउमा ६ प्रजातिका लाली गुराँस पाइन्छ । एकै ठाउँबाट जिल्लाका सबैजसो क्षेत्र, बागलुङ र पर्वत जिल्लाका धेरैजति ठाँउ र उत्तरतर्फ १२ वटा हिम श्रृंखला देख्न सकिन्छ । यो एउटा प्रसिद्ध पिकनिक स्थलको रूपमा पनि विकास हुँदैछ । खासगरी जाडको समयमा जिल्लाभित्र तथा बाहिरबाट यस ठाँउमा पिकनिकको लागि मानिसहरू आउने गर्छन् । यसका अलवा भ्रात्रिपानि, दह, तिनचुले धुरी जस्ता पर्यटकिय क्षेत्रहरू रहेका छन् ।

२ भौगोलिक अवस्थिति र सिमाना :

करीव २८° १९' १२" उत्तरदेखि करीव २८° २६' २५" उत्तरी अक्षांश र करीव ८३° २३' ०४" पूर्वदेखि ८३° ३०' ४९" पूर्वी देशान्तरमा रहेको यो गाउँपालिका समुद्री सतहको करीव ८७३ मीटरदेखि २९८५ मीटर सम्मको मीटरको उचाइमा अवस्थित छ, यो गाउँपालिका जिल्ला सदरमुकामबाट ६ कोष अर्थात करीव ५ घण्टाको पैदल दुरीमा छ । जिल्लाको कूल २२९७.०६ वर्ग किमी क्षेत्रफलमध्ये यस गाउँपालिकाले करीव ८८.९० वर्ग किमी क्षेत्रफल ओगटेको छ । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा बेनी नगरपालिका पश्चिममा मालिका गाउँपालिका, उत्तरमा रघुगंगा गाउँपालिका तथा दक्षिणमा बागलुङ जिल्लाको काठेखोला गाउँपालिका वडा नं. ३ धम्जा र ताराखोला गाउँपालिका पर्दछन् ।

३ नदीनाला तथा तालपोखरी

यस गाउँपालिकामा जरुवा तथा स साना पानीका मूलहरु धेरै भए पनि ठूला श्रोतहरु भने छैनन्। गाउँपालिका भएर बने म्याग्दी नदीका अलवा भएका मुख्य पानीका श्रोतहरुमा अर्मन खोला, हिलवाङ्ग खोला, खोप्टी खोला, दुःखु खोला, भाईवाङ्ग खोला, नेवारे खोला, अर्जे खोला, अँधेरी खोला, घट्टे खोला, बराहथान खोला, छरबोट खोला, रातो खोला प्रमुख हुन्। यी श्रोतहरुबाट सामान्य सिँचाई र खानेपानीका लागि प्रयोगमा ल्याइएका भएपनि प्रयाप्त मात्रामा सिँचाईको रुपमा सदुपयोग गर्न सकिएको अवस्था छैन।

४ गाउँपालिकाको जनसांख्यिक अवस्था

४.१ जनसंख्याको बनावट

मंगला गाउँपालिकाको २०६८ सालको राष्ट्रिय जनगणना अनुसार कूल जनसंख्या १५९४९ रहेको थियो। उक्त जनसंख्यामा ९००० जना महिला तथा ६९४९ जना पुरुष थिए। २०६८ यता गाउँपालिकाको कूल जनसंख्यामा केही बृद्धि भएको अनुमान गरिएकाछ। २०६८ को गणनामा जुन व्यक्ति जहाँ बसेको छ त्यहीँबाट गणना गरिएको हुँदा र गाँउका पुरुषहरु विभिन्न कामको सिलसिलामा गाँउ बाहिर गएको र पुरुषहरुको गणना उतै भएकोकारण पुरुषको संख्या महिलाको तुलनामा थोरै आएको हो। यस गाँउपालिकाले हालै वस्तुगत विवरण तयारीको लागि सञ्चालन गरिएको घरधुरी सर्भेक्षण अनुसार जम्मा घरधुरी संख्या ३६७२ र जनसंख्या २००१६ रहेको पाइएकोछ। उक्त जनसंख्यामा महिलाको संख्या ९९८२ र पुरुषको संख्या १००३४ रहेको छ। गाउँपालिकाको जम्मा जनसंख्यामा महिला भन्दा पुरुष ४८ जनाले बढी छन्। कुल जनसंख्यामा महिलाको प्रतिशत ४९ र पुरुषको प्रतिशत ५१ रहेको देखिन्छ। उक्त जनसंख्या तथा घरधुरीको आधारमा औसत परिवार संख्या प्रति घरधुरी करीव ५ जना हुन्छ। औषत जनघनत्वलाई हेर्दा प्रति वर्ग कि.मी २२५ जना वसोवास गर्ने देखिन्छ।

४.२ गाउँपालिकाको वडा अनुसार जम्मा घरधुरी तथा जनसंख्या

वडा नं.	साविक गा.वि.स./न.पा.	साविक वडा नं.	क्षेत्रफल	जनसंख्या (०६८राजग)	पुरुष (०६८राजग)	महिला (०६८राजग)	घरधुरी संख्या
१	कुहुँ	१-८	१६.२	३२३७	१४१२	१८२५	८०६
२	बावियाचौर	१-९	१५.१	३८८३	१७७०	२१६१	९३७
	कुहुँ	९					
	दरवाड	४					
३	वरङ्जा	१-६	१२.०४	३१७५	१४०५	१७७०	७३२
४	वरङ्जा	७-९	१७.५४	१८०२	७८०	१०२२	४०६
५	अर्मन	१-९	२७.९६	४१८९	१७८३	२४०६	९४८
जम्मा			८८.८४	१६,२८६	७११४	९१७२	३८२५

श्रोत : के.त.वि.राजग २०६८

१७.४.१ वडा अनुसार जनसांख्यिक विवरण

४.३ जातजातिका आधारमा गाउँपालिकाको जम्मा जनसंख्या

मंगला गाउँपालिकामा मुख्यत मगर जातिहरुको बसोबास भएको गाउँपालिका हो । गाउँपालिकामा मगरहरु ६१९२ अर्थात३८ प्रतिशत रहेका छन्। मगरपछि दोश्रो ठूलो संख्या क्षेत्रीको छ । क्षेत्री र ब्रामणहरु २७ प्रतिशत रहेका छन् । सार्की, कामी तथा सार्कीहरु लगायत दलितहरु करीव २७ प्रतिशत छन्। यी बाहेक केही संख्यामा ठकुरी १९४, गुरुड ४७ तथा नेवार ५९ रहेको छन्।

क्र.सं.	जातजाती	जम्मा जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	मगर	६,१९२	३८	
२	कामी	२,४७२	१५	
३	क्षेत्री	२,२५५	१४	
४	बाहुन	२,१५२	१३	
५	सार्की	१०४६	६	
६	दमाई	६७६	४	
७	छन्त्याल	३९५	२	
८	थकाली	२५६	२	
	अन्य	८४२	५	
	जम्मा	१६,२८६	१००	

श्रोत : के.त.वि.राजग २०६८

१७.४.२जातजातीको आधारमा जनसांख्यिक विवरण

४.४ मातृभाषाका आधारमा जनसंख्याको वितरण

मंगला गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा बाहुन क्षेत्री, छन्त्याल, मगर, नेवार र दलित जातीहरुको बसोबास रहेको छ । उल्लेखित जातीहरुमा विशेषत मगर छन्त्याल र नेवारहरुको आ-आफ्नो मातृभाषा रहेका छ तर पनि दैनिक बोलिचालीको भाषा चाँही बहुसंख्यकमा नेपाली नै रहेको पाईन्छ । मातृभाषाका आधारमा यस गाउँपालिकामा बोलिने जनसँख्या सम्बन्धि विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

क्र.सं.	मातृभाषा	भाषा बोल्नेका संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली	१६०७७	९८	
२	मगर	१३५	१	
३	अन्य	७४	१	
	जम्मा	१६,२८६	१००	

श्रोत : के.त.वि.राजग २०६८

१७.४.३मातृभाषाका आधारमा जनसांख्यिक विवरण

४.५ धर्मका आधारमा जनसंख्या विवरण

मंगला गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जातीयताका हिसावले मगर तथा बाहुन क्षेत्रीहरु विशेष गरी हिन्दु धर्मालम्बी रहेका छन् । गुरुड जातीहरु केही बौद्ध धर्मालम्बी रहेका छन् । गाउँपालिकाबाट प्राप्त

विवरणलाई आधार मानी लिइएको हुँदा जम्मा विवरण उपलब्ध गराउने व्यक्तिको सूचनालाई आधार मानी तयार पारिएको धर्म सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.सं.	मातृभाषा	भाषा बोल्ने घरधुरी संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	हिन्दु	३५७४	९७	
२	बौद्ध	६२	२	
३	अन्य/नखेलेको	३६	१	
जम्मा		३६७२	१००	

श्रोत: गा.पा.घरधुरी सर्वेक्षण, २०७४

१७.४.४ धर्मका आधारमा जनसांख्यिक विवरण

४.६ परिवारमा उज्यालोका लागी वृत्ति वालन अक्सर प्रयोग गरिने साधन

यस गाँउपालिकाका धेरैजसो घरपरिवारले आफू वसोवास गरेका आवासिय ईकाईहरूमा वृत्ति वालनका लागी अक्सर विजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। यस क्षेत्रमा केही प्रतिशत सोलार लगायतका बेकल्पिक उर्जाका स्रोतहरूको प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ।

जम्मा घरपरिवार संख्या	विद्युत	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलर	अन्य	नखुलेको
३,८२५	१,५६०	६६५	६	१,२४३	३४९	२

श्रोत : के.त.वि.राजग २०६८ १७.४.५ उज्यालोका लागी वृत्तिवालन प्रयोग गर्ने श्रोत सम्बन्धि विवरण

४.७ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाँउपालिकाका कुल परिवार संख्या मध्ये अधिकाँस परिवारले दैनिक रुपमा खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ। कुल परिवार संख्याको ९९ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गर्दछन्। एल पी.ग्यासको प्रयोग केहि बढ्दै गएको देखिन्छ। गोवरग्यास तथा मट्टितेलको प्रयोग पनि देखिएको छ।

जम्मा घरपरिवार संख्या	काठ/दाउरा	मट्टितेल	एल.पि.ग्यास	गुईठा	गोवर ग्यास	विजुली	अन्य	नखुलेको
३,८२५	३,६४६	५	१०४	१	६८	०	०	१

श्रोत : के.त.वि.राजग २०६८ १७.४.६ खाना पकाउनका लागी प्रयोग गर्ने श्रोत सम्बन्धि विवरण

४.८ परिवारले पिउने पानीको मुख्यश्रोत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाले यस गाँउपालिका भित्रका हरेक परिवारले पिउने पानीको मुख्य श्रोतमा धारा/पाइप देखिएको छ। मुलधारा तथा खुला नदिनालाबाट समेत पानीको प्रयोग भैरहेको देखिन्छ। जुन तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

जम्मा घरपरिवार संख्या	धारा/पाइप	ट्युववेल	ढाकेको कुवा	खुला कुवा	मुलधारा	नदीनाला	अन्य	नखुलेको
३,८२५	३,५१७	०	५८	३८	१६१	२९	२०	२

श्रोत : के.त.वि.राजग २०६८

तालिका : १७.४.७ पिउने पानीको मुख्यश्रोत सम्बन्धि विवरण

४.९ पेशागत आधारमा घरधुरी तथा जनसंख्या

गाउँपालिकाका बासिन्दाको मुख्य पेशा कृषि नै देखिएको छ । गाउँपालिकाका ३६७२ घरधुरीमध्ये २९३६ घरको मुख्य पेशा कृषि हो। यो गाउँपालिकाका जम्मा घरधुरीको ७९.९६ प्रतिशत हुन आउछ । गाउँपालिकामा नोकरी मुख्य पेशा हुने घर ४०९, व्यापार मुख्य पेशा हुने घर १३० तथा उद्योग मुख्य पेशा हुने घर २५ रहेको छन । मजदुरी मुख्य पेशा हुने घरधुरी १७२सर्भेक्षण फारमले देखाएको छ । गाउँपालिकाका पेशामा सम्लग्न व्यक्तिहरुको संख्यात्मक हिसाबमा हेर्दा घरधुरी सर्भेक्षण विवरणमा उल्लेख भए अनुसार गाउँपालिकाका २७४९ जना कृषि तथा पशुपालन पेशामा, २८७ जना व्यापारमा, ४३८ जना नोकरीमा, ४५६ जना ज्यालामजदुरीमा तथा उद्योगमा ४० जना लागेको देखिन्छ । यसैगरी १६ देखि २४ वर्ष उमेर समुहका जनसंख्यामा कूनै पेशामा संलग्न भएको घरधुरी सर्भेक्षण फारममा उल्लेख भई आएको छैन । श्रोत: गा.पा.घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५

५. शैक्षिक अवस्था

५.१ गाउँपालिकाको कूल साक्षरता स्थिति

गाउँपालिकाको ५ वर्षमाथिको कूल जनसंख्यामध्ये ८९.४२ प्रतिशत जनसंख्या साक्षर छन् भने १०.५८ प्रतिशत जनसंख्या निरक्षर छन्। निरक्षरताको प्रतिशत पुरुषमा भन्दा महिलामा केही बढी देखिन्छ । पुरुष जनसंख्यामा निरक्षरताको प्रतिशत ३.९१ मात्र देखिन्छ भने महिला निरक्षरता प्रतिशत ६.६७ प्रतिशत देखिन्छ । यसरी पुरुष साक्षरता ९२.२० प्रतिशत र महिला साक्षरता ८६.६२ हुन आउछ । यसरी यो गाउँपालिका साक्षरताको अवस्था अत्यन्त राम्रो देखिन्छ । साक्षरताको अवस्था गणना गर्नको लागि ६ वर्षभन्दा माथिको उमेरलाई आधार मानिएको छ । गाउँपालिका भरी एस.एल.सी. तह र सो भन्दा माथिल्लो तह उत्तीर्ण गरेका जनशक्तिको संख्या भने न्यून छ । यो संख्यालाई गाउँपालिकाको ५ वर्ष माथिको जम्मा जनसंख्यामा प्रतिशतमा हेर्दा करीव २२.२८ प्रतिशत मात्र हुन आउँछ । घरधुरी सर्भेक्षण फारमबाट प्राप्त विवरण अनुसार गाउँपालिकामा एसएलसी मात्र उत्तीर्ण गर्ने १०६१ महिला तथा १४२७ पुरुष गरी २४८८ जना मात्र छन् भने आइए तह उत्तीर्ण गर्ने ४३२ महिला र ६५४ पुरुष गरी १०८६ जना,बिए तह उत्तीर्ण गर्ने १७९ महिला तथा १९९ गरी ३७८ जना तथा एमए तह उत्तीर्ण महिला ३३ र पुरुष ५८ जना छन् भने पिएचडी डिग्री हासिल गर्नेको संख्या महिला १९ पुरुष २० जना देखिन्छ । उच्च शिक्षाको यस तथ्यांकलाई आधार मान्दा साक्षरतादर उच्च भए पनि उच्च शिक्षाको अवस्था सन्तोषजनक देखिदैन।

५.२ विद्यालय तथा विद्यार्थी विवरण

यस गाउँपालिकामा ४० वटा सामुदायिक विद्यालयहरु र ४ वटा आवासीय विद्यालय गरी ४४ वटा विद्यालय रहेका छन्। यी विद्यालयहरुमध्ये ८ वटा मावि तहका, बाँकी ३६ वटा आधारभुत तहका छन्। गाउँपालिकाका यी सबै विद्यालयहरुमा गरी ३२११ जना विद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन्। ती मध्ये आधारभुत तहमा २६४१, माध्यामिक तहमा ५७० विद्यार्थी छन्। यसैगरी गाउँपालिकाका सबै विद्यालयहरुमा २६८ दरबन्दीका तथा ९२ राहत गरी ३६० जना

शिक्षकहरु कार्यरत छन्। मंगला शिक्षा क्याम्पसमा जम्मा अध्ययनरत विद्यार्थि संख्या ५२ जना रहेका छन् ।

५.३ प्राविधिक शिक्षा सम्बन्धि विवरण

क्र.स	प्राविधिक शिक्षाको नाम	संख्या	कैफियत
१	स्वास्थ्य तर्फ	१२४	
२	वन तर्फ	६	
३	कृषि	१३	
४	इन्जिनियर	२३	
५	पशु स्वास्थ्य	६	

श्रोत : गा.पा.को पाश्वचित्र

तालिका : १७.४.८ प्राविधिक शिक्षा सम्बन्धि विवरण

५.४ बाल विकास केन्द्रको विवरण

क्र.स	बाल विकास केन्द्रको जम्मा संख्या	भर्ना भएका बालबालिका संख्या		जम्मा
		बालक	बालिका	
१	४०	२९८	३४०	६३८

श्रोत : गा.पा.को पाश्वचित्र

तालिका : १७.४.९ बालविकास केन्द्र सम्बन्धि विवरण

६. स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवा	संख्या	बेड संख्या
१	स्वास्थ्य चौकी	४	
२	फार्मसी	४	
३	बर्थिङ सेन्टर:	२	
४	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने प्रतिशत	३६	
५	दक्ष स्वास्थ्यकर्मी बाट सुत्केरी गराउने प्रतिशत	६	
६	सुडेनीबाट सुत्केरी गराउने प्रतिशत:	२८	
७	कार्यरत महिला स्वयम सेविका संख्या:	३६	

श्रोत : गा.पा.को पाश्वचित्र

तालिका : १७.४.१० स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि विवरण

७. सडक यातायात सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकालाई बेनीबाट दरावाङ्ग जाने सडकले जोडेको छ । उक्त सडकको ९ किमी यस गाउँपालिका भित्र पर्दछ । बेनीबाट गाउँपालिका वस,ट्याक्सी तथा सम्म जीपबाट आवतजावत हुने गरेको छ । मुख्य सडकबाट ग्रामीण क्षेत्रतर्फ जाने कच्ची सडकका ट्याकहरु पनि वनेका छन्। हाल गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा सडकको ट्याक पुगेको र सदरमुकाम देखि सिधा यातायात संचालन हुने गरेको छ ।

सडकको नाम	लम्बाई (कि.मि.)
बेनी दरवाङ्ग अर्न्तगत बावियाचौर सडक खण्ड	९ कि.मी
अथुङ्गे विम सडक (कुहूँ खण्ड)	९ कि.मि
बेनी डडुवा देखि पूर्णगाउँ टोड्के सडक	४ कि.मि.
बवियाचौर हिदी सडक(कुहूँ खण्ड)	७.५ कि.मि.
हाडेभिर बरंजा भाक्रिपानी सडक खण्ड	१६ कि.मी
पुलचोक टिकावाङ्ग सडक खण्ड	८ कि.मी.
सिम, कुहूँ, टोड्के सडक खण्ड	१४ कि.मि.
पोक देउराली सडक खण्ड	२० कि.मी.
पोक छिसवाङ्ग सडक सण्ड	५ कि.मी.
पखेर खर्क सडक खण्ड	४ कि.मी.
पोक सातविसे हुदै वरंजा ४ कार्यालय	१० कि.मी.
जम्मा सडकको लम्बाई	१०५.५ कि.मि.

श्रोत : गा.पा.को पाश्वर्चित्र

तालिका : १७.४.११ सडक सेवा सम्बन्धि विवरण

८. गाउँपालिकामा रहेका सहकारी संस्थाहरु

क्र.स.	सहकारी संस्थाको नाम	ठेगाना	किसिम
१	प्रगतिशिल महिला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	कुहूँ	बचत तथा ऋण
२	लालिगुराँस उपभोक्ता सहकारी संस्था	कुहूँ	उपभोक्ता सहकारी
३	किसानी सहकारी संस्था लि.	बावियाचौर	उपभोक्ता सहकारी
४	अमृत दुग्ध उत्पादन सहकारी संस्था लि.	बावियाचौर	दुग्ध सहकारी

स्रोत: डिभिजन सहकारी कार्यालय, बागलुङ, २०७४

तालिका : १७.४.१२ सहकारी संस्था सम्बन्धि विवरण

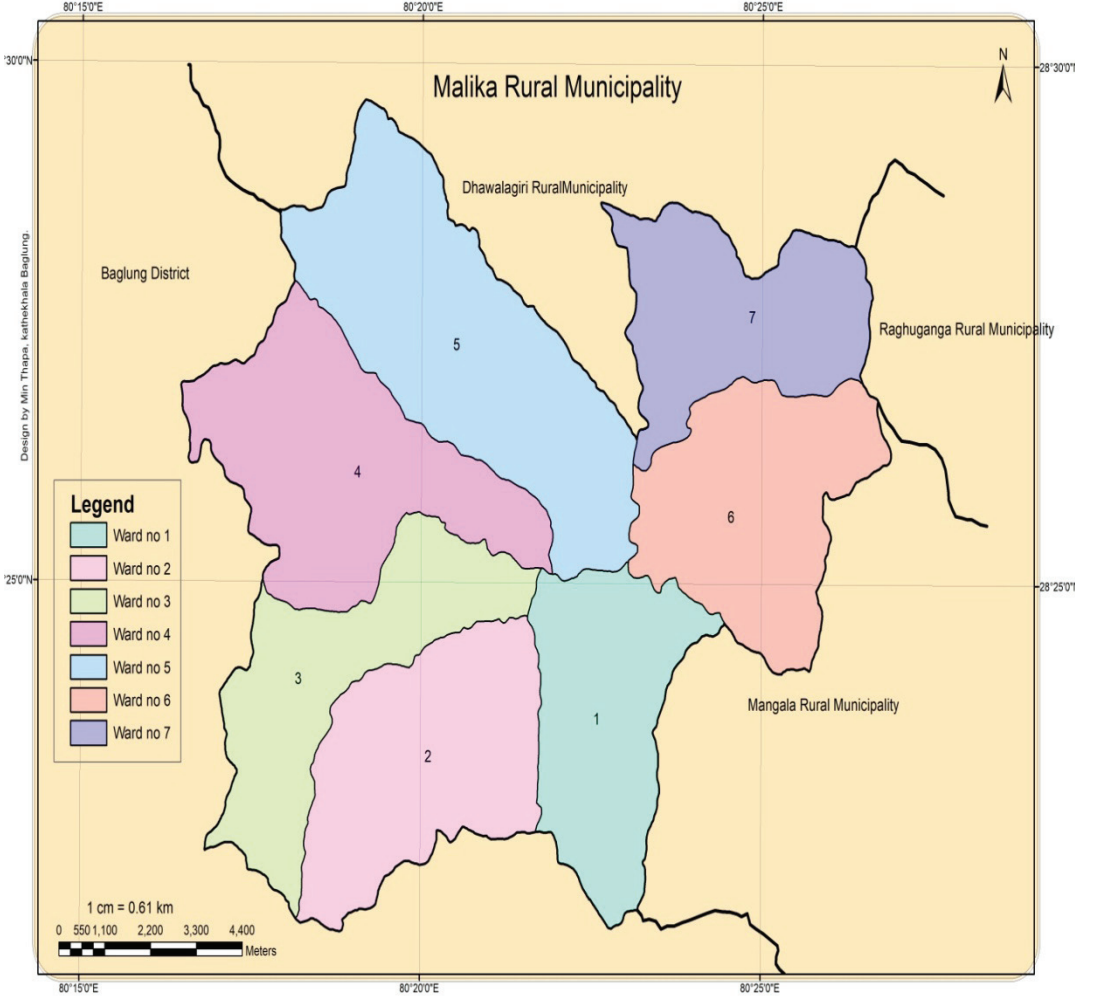
८. प्रमुख वनपैदावरहरु

चिराइतो, सतुवा, टिमुर, डालेचुक, सुनगाभा, चुल्ठेअमिलो ।

१०. धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु

टोड्के, टोड्के मन्दिर, पूर्णगाँउ, रातोखोला, दह, भाँक्रीपानी, तिनचुले, चाङ्ग ।

५.मालिका गाँउपालिका

१. गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

प्रकृतिको सुन्दर बगैचा नेपाल- यसै त स्वर्गभन्दा कम छैन । जहाँ रहेका छन् अनुपम सुन्दरताले भरिपूर्ण सम्पदाहरु, सुन्दर मोतिका मालाभै मुस्कुराउदा हिमालहरु, नदि, ताल, तलैया तथा हराभरा अग्ला होचा कहि चुच्चो त कहि समथर परेमा पहाड तथा उपत्यकाहरु । विश्वमै अतुलनिय प्राकृतिक सम्पदा, जैविक विविधता, किर्तिमानीको लागि चुनौतीपूर्ण भूगोल, साहसिक पर्यटन लगायतका विशेषताका कारण आफ्नो छट्टै गरिमा स्थापित गरेको नेपालको मानचित्रमा पश्चिम क्षेत्रको प्रदेश नं. ४ अर्न्तगत राजधानी काठमाडौंको पश्चिम दिशामा अवस्थित एक ऐतिहासिक पृष्ठभूमिले सज्जित म्याग्दी जिल्लाको पश्चिम भागमा रहको सुन्दर गाउँपालिकाको नाम हो मालिका गाउँपालिका । नेपालको पश्चिम पहाडी क्षेत्रमा अवस्थित रहेको सुन्दर पहाडी इलाकाहरुको विचमा साना सुन्दर बजार दरवाड, जुन म्याग्दी जिल्लाको दोस्रो मुख्य बजारका रुमा अवस्थित छ ।

यस मालिका गाउँपालिकाका दरवाड, विम मा फैलिएको मालिकाको धुरीमा मालिका मन्दिर रहेको छ। जसको नामवाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको छ। यसै स्थानवाट सुन्दर मनोरम हिमश्रृंखला, जिल्लाभित्र र वाहिरका विभिन्न स्थानहरूको अवलोकन गर्न सकिन्छ। त्यस्तै वडा नम्बर २ र ३ रुममा अवस्थित दुरु लेक, यिनै वडामा फैलिएको सुसज्जित वराह ताल, दरवाडमा अवस्थित नेपालमै ख्यातिप्राप्त भालेवास्ने ताल, ओखरवोटमा रहेको तामा खानी, रुममा रहेको हुंगाखानी, विमको वाइन्नाफाट साथै सुन्तलाको पकेट क्षेत्र, विभिन्न वडाका विभिन्न तालतलैया, पोखरी, दह, मठमन्दिर, पाटिपौवा, चौतारा, साना साना छरिएर रहेका बस्तीहरूको संगमस्थल हो मालिका गाउँपालिका। सुन्दर पहाड, दुर-दुर इलाकामा देखिने सुन्दर हिमालहरू, पहाडी बस्तीमा गरिने आलु, धान, मकै, फापर, जौ, कोदो खेती र सुन्तला खेती त्यसमा देखिने सुन्दरता तथा शान्त, सफा र निर्मल वातावरणमा रमाउनेहरूका लागि उपहार जस्तै लाग्ने वातावरण मालिका गाउँपालिकाको आफ्नै विशेष पहिचान हो। सरल र सुन्दर हृदयले भरिएका गाउँपालिकावासी, नेपाली पाराको कला संस्कृति विविध भेषभुषा र धेरैजसो हिन्दु सम्प्रदायले भरिएको यो गाउँपालिका मानव मुल्यको दृष्टीकोणवाट पनि अत्यन्तै सुन्दर रहेको छ।

वैशाख पुर्णिमामा वर्षेनी मेला र आजापुजा गरिने यस मालिका भगवति मन्दिरको महिमालाई आत्मसात गर्दै तत्कालिन दरवाड, विम, रुम, निस्कोट, देविस्थान र ओखरवोट गा.वि.स हरु मिलाएर यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको स्थानीय वासीहरूको भनाइ रहेको छ।

२. भौगोलिक अवस्थिति

क्षेत्रफल	१४७ वर्ग किलोमिटर
अक्षांश	२८ डिग्री २५ मिनेट उत्तरी अक्षांश देखि २८ डिग्री ४२ मिनेट उत्तरी अक्षांश सम्म
देशान्तर	८३ डिग्री २५ मिनेट पूर्व देशान्तर देखि ८३ डिग्री ४१ डिग्री पूर्व देशान्तर सम्म

३. सिमाना

पूर्व	रघुगंगा र मंगला गाउँपालिका	पश्चिम	बागलुङ जिल्ला
दक्षिण	मंगला गाउँपालिका र बागलुङ जिल्ला	उत्तर	धौलागिरी गाउँपालिका

४. वडा विभाजन

क्र.सं.	समावेश भएका साविक गा.वि.स.हरू	साविक वडा नं.	हालको वडा नं.
१	निस्कोट	१ देखि ९	१
२	रुम	१ देखि ६	२
३	डाँडागाउँ (रुम)	७ देखि ९	३
४	ओखरवोट	१ देखि ९	४
५	देविस्थान	१ देखि ९	५
६	दरवाड	१ देखि ३, र ५ देखि ९	६
७	विम	१ देखि ९	७

स्रोत: मालिका गाउँपालिका २०७४

५. स्थानीय चाडपर्व, जात्रा र मेलाहरु

नेपाल बहुजातिय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक विविधताले भरिपूर्ण देश हो। जातजाति र भाषा भाषिका आधारमा स्थानविशेष मा फरक फरक चाड तथा मेला पर्व तथा जात्राहरु विभिन्न तिथिमितिहरुमा वर्षभरि मनाउने गरिन्छ। तलको तालिकामा देहाय अनुसार मालिका गाउँपालिका भित्र पनि नेपालका मुख्य मुख्य चाडपर्वहरु जस्तै दशै,तिहार तिज, ल्होसार, जनैपुर्णिमा, क्रिशमस बुद्धपुर्णिमा लगायतका चाडपर्वहरु मनाउने गरेको पाईन्छ। जसमा सवैभन्दा बढि हिन्दु धर्म मान्ने जातजाति र चाडपर्वहरु र बौद्ध धर्मावलम्बिका चाडपर्व मनाउने गरेका छन्। त्यस्तैगरि दशै, माघेसक्रान्ति, नयाँवर्ष, तिहार, बुद्धपुर्णिमा लगायतका चाडपर्व तथा अवसरहरुमा विभिन्न स्थानमा मेला लाग्ने गर्दछ।

५.१ चाडपर्व जात्रा तथा मेलाहरुको विवरण

१ दशै	असोज शुक्ल प्रतिपदा
२ तिहार	कार्तिक कार्तिक कृष्ण त्रयोदशी
३ तीज	भाद्र शुक्ल प्रतिपदा
४ फागुपुर्णिमा	फागुन/चैत्र फाल्गुन शुक्ल पुर्णिमा
५ तोल ल्होसार सोनम ल्होसार, ग्याल्पो ल्होसार, बुद्धजयन्ती मेला, नया वर्ष मेला	
६ जनैपुर्णिमा	साउन
८ माघेसक्रान्ति	माघ
९ साउनेसक्रान्ति	साउन
१० बुद्धपुर्णिमा	वैशाख वैशाख शुक्ल पूर्णिमा बुद्ध
११ रामनवमी	फागुन चैत्र
१२ वालाचर्तुदशी	मंसिर मंसिर कृष्ण चर्तुदशी

स्रोत: मालिका गाउँपालिका २०७४

६. पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण :

म्याग्दी जिल्ला पुरातात्विक, ऐतिहासिक धार्मिक पर्यटकीय हिसावले धेरै सम्भावना बोकेको जिल्ला हो। नेपाल अर्न्तराष्ट्रिय जगतमा समेत घुम्नै पर्ने देशहरुको सुचिमा अग्रपंक्तिमा पर्दछ। प्रदेश नम्बर ४ अर्न्तगतको म्याग्दी जिल्ला पनि पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्र हो। यस जिल्ला अर्न्तगतका स्थानीय तह मध्ये मालिका गाउँपालिका पनि एक पर्यटकीय महत्व बोकेको नामवाटै स्पष्ट बुझ्न सकिन्छ। तलको तालिकामा देहायअनुसार यस मालिका गाउँपालिका क्षेत्रमा बहुप्रतिष्ठित मालिका मन्दिर, दुरु लेक, वराह ताल, भाले वास्ने ताल, शिद्ध वराह मन्दिर, परम्परागत मौलिक नृत्य तथा भाँकीहरु देउताभिर गुफा, गाइखर्क ताल, खोरें दह, फुसेँ दह, देविथान लगायतका पर्यटकीय स्थलहरु रहेका छन्। यी स्थानहरुमा स्थानीयहरु मात्रै त्यो पनि विशेष मेला पर्वमा मात्र जाने गरेको पाइन्छ। भौतिक पूर्वाधार विकास, प्रचार प्रसार सहित व्यवस्थित गरी आन्तरीक तथा वाह्य पर्यटकहरु भित्र्याउन सकेमा आन्तरिक आम्दानीका हिसावले पनि यस गाउँपालिकामा ठुलो सम्भावना रहेको छ।

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलहरूको नाम	वडा न	स्थलको महत्व
१	बराह ताल, बराह मन्दिर, शिद्ध मन्दिर, देवि मन्दिर	१	पर्यटकीय संभावना रहेको दश वटा हिमाल देख्न सकिने, मन्दिरमा पुजा गर्दा मनोकामना पुरा हुने विश्वास रहेको
२	दुरु लेक, माइ मन्दिर, देवि देउरालि, शिद्ध बराह मन्दिर	२	पर्यटकीय संभावना रहेको
३	बराह ताल, सोले डाँडा	३	बाग्लुङ र म्याग्दी जिल्लाको सिमानामा रहेको, पर्यटकीय महत्व बोकेको
४	दह ताल, पुथा ताल, गारा खसेको ताल, शिव मन्दिर, लक्ष्मी मन्दिर, देवि मन्दिर, सोले डाँडा	४	पर्यटक भित्राइ आन्तरिक आँम्दानी बढाउन सकिने
५	देउताभिर गुफा, गाइखर्क ताल, खोरे दह, फुसे दह, देविथान, मालिका मन्दिर	५	धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्व रहेको
६	मालिका मन्दिर, भगवति मन्दिर, भालेवास्ने ताल, भुमेथान, शिव मन्दिर	६	धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्व
७	मालिका मन्दिर, बराह ताल, बराहा मन्दिर, खर्क देवता, चण्डिमन्दिर, वक्रस्थान, शिवालय	७	धार्मिक पर्यटन, मालिका वाट पोखरा फेवाताल देख्न सकिने

स्रोत: मालिका गाउँपालिका २०७४

तालिका १७.५.१ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

७. वन क्षेत्रको विवरण

प्राकृतिक सम्पत्ति जल, जमिन र जंगलको उचित उपयोगको स्थिति कुनैपनि राष्ट्रको सामाजिक उन्नति र विकासको सवालसँग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले जोडिएको हुन्छ। त्यसैले जंगलको उचित सदुपयोग र संरक्षण एवं सम्वर्द्धन गर्न सके सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रको विकासमा ठूलो टेवा पुग्न जान्छ। म्याग्दी जिल्लामा भण्डै २९ प्रतिशत भूभाग वन जंगलले ढाकेको छ। यस गाउँपालिकामा २९ वटा सामुदायिक सहित जम्मा वनक्षेत्रको कूल क्षेत्रफल ९०६०.१६ हेक्टर रहेको छ। जसमा सामुदायिक वन को क्षेत्रफल ४११४.५१ हेक्टर रहेको छ। राष्ट्रिय वन ४९४५.६५ रहेको छ।

८. जनसंख्याको वितरणको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मालिका गाउँपालिकाको जनसंख्या वितरणको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जस अनुसार २०५८ को जनसंख्या १९,१९४ र २०६८ को १९,४५९ रहेको देखिन्छ। परिवार संख्या ४३०० छ। महिला १०६८१, पुरुष ८७७८ छन। औषत जनसंख्या वृद्धिदर १.३४ छ।

परिवारको औषत आकार ५ रहेका छ। महिला र पुरुष को जनसंख्या अनुपात ८२ प्रतिशत रहेको छ। अर्थात १०० महिलामा ८२ पुरुष रहेका छन्।

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
जनसंख्या	१९,१९४	१९,४५९
परिवार संख्या		४,३००
महिलाको संख्या		१०,६८१
पुरुषको संख्या		८,७७८
जनघनत्व		१३२
जनसंख्या बृद्धिदर		१
परिवारको औषत आकार		५
महिला पुरुष अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या)		८२

स्रोत: के.त.वि.राजग २०६८

तालिका १७.५.२ जनसंख्या वितरणको अवस्था

८.१ घरधुरी संख्या तथा जनघनत्व

मालिका गाउँपालिका का ७ वटा वडाहरूको जनसंख्या, क्षेत्रफल, जनघनत्व र मुख्य वस्तिहरूको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जसमा घरधुरी संख्या र जनसंख्या सवैभन्दा बढि वडा न. ६ मा क्रमशः ९०४ र ३५९५ रहेको छ। त्यसैगरी सवैभन्दा बढि क्षेत्रफल पनि वडा नम्बर ५ र ६ को देखिन्छ। जनघनत्व पनि सवैभन्दा बढि वडा नम्बर ६ मा १९० रहेको छ। क्षेत्रफलका हिसावले सवैभन्दा साना वडाहरूमा वडा न. १ र ७ पर्दछन्, सवैभन्दा कम जनसंख्या वडा नम्बर ३ मा रहेको छ। सवैभन्दा कम जनघनत्व वडा नम्बर ४ मा १८ रहेको छ। यस गाउँपालिकाका वडाहरूका मुख्य वस्तिहरूमा खोप्टि, अधिभारा, नमाल, जेम, रुम, ओखरवोट, फुलवारी, पन्थोक, रुन्मा, दरवाड, दिच्याम, दुखु, बाइन्नाफाँट, तल्लोगाउँ लगायतका वस्तिहरू रहेका छन्।

वडा नं.	घर परिवार संख्या	पुरुष संख्या	महिला संख्या	जम्मा	क्षेत्रफल व.कि.मी.	जनघनत्व	मुख्य वस्तिहरू
१	४६८	९९४	१२०७	२२०१	१७.३	१३२	गाउँफाँट, जुवाड, दारवोट,केश, ओखरवोट, खोप्टी, रिषिचौर, धोर्से,मल्कवाड, डाडाकोरी
२	७६९	१७२४	१९७९	३७०३	२०.७४	१५६	पाल्ते, औल, किटिनी, लुक्सीपार, लामखोरिया, अडेभारा,स्यालुड
३	४८५	९८४	१२४६	२२३०	१८.३५	१२२	विलवाड, खवाड, तुलवाड, नमाल, रुम जेम, बेली
४	५०४	१०२०	१३१६	२३३६	२४.१	१८	ओखरवोट, छाप, महभिर, चिउरिवोट, सिस्नेरी, फूलवार

वडा नं.	घर परिवार संख्या	पुरुष संख्या	महिला संख्या	जम्मा	क्षेत्रफल व.कि.मी.	जनघनत्व	मुख्य वस्तिहरु
५	७५१	१५६१	१९७६	३५३७	२९.७३	११६	रुन्मा, मगरदाड, पन्थोक, जग्जा आदि
६	८२८	१५४४	१८०१	३३४५	२०.११	१९०	दरवाड, दिच्याम, दुखुवेसी, उपल्लो दुख
७	४१९	८४२	१०१४	१८५६	१६.८४	११५	तल्लोगाउँ, डाडागाउँ, नौमाने, धुनत, वाइन्नाफाँट
	४२२४	८६६९	१०५३९	१९२०८	१४७.१७	१३१	

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका १७.३ घरधुरी तथा जनघनत्व वितरणको अवस्था

८.२ उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मालिका गाउँपालिका को उमेर तथा लिङ्गका आधारमा जनसंख्याको वितरणको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। १८४५८ जम्मा जनसंख्या मध्ये महिला ९६८० र पुरुष ८७७८ रहेका छन्। सबै भन्दा बढि जनसंख्या २४ देखि ४५ वर्ष उमेर समुहको छ। तालिका अनुसार यो उमेर समुहको जनसंख्या २६५४ रहेको छ। आर्थिक उपाजनका हिसावले पनि सबै भन्दा बढि उत्पादनशील उमेर यहि हो। सबै भन्दा कम जनसंख्या ७० वर्ष भन्दा माथिको उमेर समुहको रहेको छ। जुन वृद्ध अवस्थाको जनसंख्या ८८९ रहेको छ। त्यसैगरी ५ वर्षभन्दा मुनिको जनसंख्या (२३३४) पनि उच्च नै देखिएको छ।

८.३ मातृभाषा अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार गाउँपालिका मा रहेको जनसंख्या लाई मातृभाषाको आधारमा तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जहाँको मातृभाषा नेपाली भएको जनसंख्या सबैभन्दा बढि ९८.३८ प्रतिशत रहेको छ। त्यस्तै मातृभाषा मगर भएको जनसंख्या १.२६ प्रतिशत रहेको छ। अन्य भाषाभाषिहरु ०.३६ प्रतिशत रहेका छन्।

क्र.सं.	मातृभाषा	प्रतिशत
१	नेपाली	९८.३८
२	मगर	१.२६
३	अन्य	०.३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका १७.४ मातृभाषाका आधारमा जनसंख्या

८.४ धर्म अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८, अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र बस्ने वासीन्दाले मनाउने धर्मका आधारमा गरिएको वितरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जसअनुसार हिन्दु धर्म मान्ने जनसंख्या सबैभन्दा धेरै ९७ प्रतिशत रहेको छ। क्रिश्चियन धर्म मान्ने २ प्रतिशत र बौद्ध धर्म मान्ने १ प्रतिशत रहेका छन्। सबैभन्दा बढि र कमको कुरा गर्दा बढीमा हिन्दु र सबैभन्दा कममा बौद्ध धर्मावलम्बि रहेका छन्।

हिन्दु	बौद्ध	इसाई	जम्मा	कैफियत
९७	१	२	१००	

तालिका १७.५.५ धर्मका आधारमा जनसंख्या

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

८.५ जातियताका आधारमा जनसंख्या

केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागद्वारा २०६८ मा गरिएको राष्ट्रिय जनगणना अनुसार मालिका गाउँपालिका भित्र भएका जातजातिहरूको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जसअनुसार सबैभन्दा बढि मगर जाति ५९.४२ रहेको देखिन्छ । सबैभन्दा कम गुरुङ जाति १.१६ प्रतिशत रहेको छ । सार्की, कामि दमाइ धार्ति ब्राह्मण क्षेत्री लगायतको जनसंख्या धेरै देखि थोरैको क्रममा रहेको छ ।

मगर	सार्की/कामी	दमाइ	ब्राह्मण	क्षेत्री	गुरुङ्ग	नेवार	अन्य	जम्मा
५९.४२	२४.६३	४.५९	३.८	२.१५	१.१६	०.२७	३.९८	१००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका १७.५.६ जातीयताका आधारमा जनसंख्या

८.६ खानेपानीको श्रोतको आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिकाको विकासका पूर्वाधारहरूलाई दर्शाउने सूचकका रूपमा समेटिने एक महत्वपूर्ण पक्ष खानेपानीको अवस्था हो । यस गाउँपालिकामा सुरक्षित खानेपानीको भरपर्दो श्रोतको रूपमा पाइपधारा रहेको छ । जसबाट यहाँका ८२.२३ प्रतिशत घरपरिवार लाभान्वित भएको देखिन्छ । यसको अलावा मूलको पानी दोश्रो विकल्पको रूपमा ११.५६ प्रतिशत प्रयोग गरिएको छ । साथै खानेपानीका रूपमा इनार वा कुवा, ट्यूबेल, नदिको पानी पनि सानो सानो श्रोतको रूपमा प्रयोग हुने गरेको छ ।

पाइपधारा	ट्यूबवेल / हेन्डपम्प	ढाकिएको इनार / कुवा	नढाकिएको इनार / कुवा	मूलको पानी	खोला / नदीको पानी	अन्य	उल्लेख नभएको
८२.२३	०.०२	०.३७	५.१९	११.५६	०.५८	०.०५	००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका १७.५.७ खानेपानीको श्रोतका आधारमा जनसंख्या

८.७ इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

गाउँपालिकाका अधिकतम घरपरिवार इन्धनको लागि वनजङ्गल तथा दाउराको श्रोतमा आश्रित भएको देखिन्छ । जसअनुसार ढछ्छट प्रतिशत ईन्धनको आपूर्ति खासगरी खाना पकाउनका लागि दाउराको प्रायोग हुने गरेको छ भने यसबाहेक अन्य स्रोतहरू एल.पि.ग्यास, मट्टीतेल, गोबरका गुडैठा, गोबर ग्याँस लगायतका स्रोतमा निर्भर रहेको देखिन्छ ।

जम्मा घरपरिवार संख्या	दाउरा	मट्टितेल	एल पि. ग्यास	गुइठा	गोवर ग्यास	विजुली	अन्य	उल्लेख नभएका
४,२२३	४,०००	८	१७९	४	१५	०	१	१६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका १७.५.८ इन्धनको श्रोतका आधारमा जनसंख्या

८.८ बत्ती प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ लाई आधार बनाएर बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धनलाई विभिन्न ६ भागमा विभाजन गरेर विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। जसमध्ये नगरपालिकाको अर्धै पनि आधा हिस्सा राष्ट्रिय विद्युत प्रसारणका उपभोक्ताका हिस्सा भित्र समेटिन सकेका छैनन्। अर्थात् ४६.०२ प्रतिशत परिवार मात्र विद्युत सुविधा उपभोग गरिरहेका छन्। यसबाहेकका आधा भन्दा ज्यादा घरपरिवार अन्य वस्तुमार्फत बत्तिको उपभोग गर्ने गरेका छन्।

जम्मा घरपरिवार	विजुली	मट्टितेल	वायोग्यास	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको
४,२२३	१,९४२	६४०	५	६३५	९८५	१६

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका १७.५.९ उज्यालोका लागी बत्तिबाल्न प्रयोग गरिने श्रोतका आधारमा जनसंख्या

८.९ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्याग्दीका अनुसार मालिका गाउँपालिका भित्र सवैभन्दा बढि आधारभूत विद्यालय संख्या २४ रहेको छ। सवैभन्दा कम १ वटा मात्र प्राविधिक शिक्षालय रहेको छ। नि.मा.वि.संख्या ७ वटा, त्यसैगरी मा.वि.संख्या ८ वटा र उच्च माध्यामिक २ वटा रहेका छन्।

क्र.सं.	विवरण	सामुदायिक	निजी विद्यालय	कुल
१	आधारभूत विद्यालय	२३	१	२४
२	नि. मा. विद्यालय	६	१	७
३	मा.विद्यालय	७	१	८
४	उ. मा. विद्यालय	२		२
५	प्राविधिक शिक्षालय	१		१
	जम्मा	३९	३	४२

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, २०७४

तालिका १७.५.१० विद्यालय सम्बन्धि विवरण

८.१० साक्षरता

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मालिका गाउँपालिकामा ५ वर्ष माथिका साक्षरताको आधारमा जनसंख्याको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। ५ वर्षभन्दा माथिको जनसंख्या १७०९४ रहेको छ। जसमा सवैभन्दा बढि लेख्न र पढ्न सक्ने जनसंख्या १२००५, त्यसपछि पढ्न लेख्न नसक्ने ४७९०, पढ्न मात्रै सक्ने २८७ रहेका छन्।

९. विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु

इलाका स्वास्थ्य कार्यालय दरवाडका अनुसार मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरुको विवरण अनुसार स्वास्थ्य चौकी ५ वटा, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र १ वटा, फार्मसी १ वटा, चिकित्सक संख्या ३, महिला स्वयम सेविका संख्या ५४ रहेको देखिन्छ।

१०. तालतलैया र प्राकृतिक पोखरी

मालिका गाउँपालिकामा प्राकृतिक सम्पदाहरुको भरिपूर्णता रहेको छ। यहाँका सुन्दर पहाडी इलाका, दुर-दुर इलाका देखिने सुन्दर हिमालहरु, सुन्दर फाँटहरु तथा तालतलैया र पोखरीहरु यस क्षेत्रका आर्कषणका केन्द्रहरु हुन्। यस्ता प्राकृतिक सम्पदा मध्येका यस क्षेत्रमा रहेका मुख्य ताल, दह तथा पोखरीहरुको विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

- १ बराह ताल मालिका गा.पा. निस्कोट - १
- २ बराह ताल, मालिका गा.पा. डाडागाउँ - ३
- ३ दह ताल, पुथा ताल, गारा खसेको ताल मालिका गा.पा ओखरवोट - ४
- ४ गाइखर्क ताल, खोरे दह, फुसे दह, मालिका गा.पा देविथान - ५
- ५ भाले वास्ने ताल मालिका गा.पा.दरवाड - ६
- ६ बराह ताल, मालिका गा.पा.विम - ७

११. धार्मिक स्थल

बराह मन्दिर, शिद्ध मन्दिर, देवि मन्दिर, माइ मन्दिर, देवि देउरालि, शिद्ध बराह मन्दिर, शिव मन्दिर, लक्ष्मी मन्दिर, देवि मन्दिर, मालिका मन्दिर, भगवति मन्दिर, बराहा मन्दिर, खर्क देवता, चन्डिमन्दिर, पर्यटकीय हिसावले वडा नम्बर ३ र ४ मा सोलेडाँडा पर्दछ। शिव मन्दिर वडा नम्बर ६ मा पर्दछ।

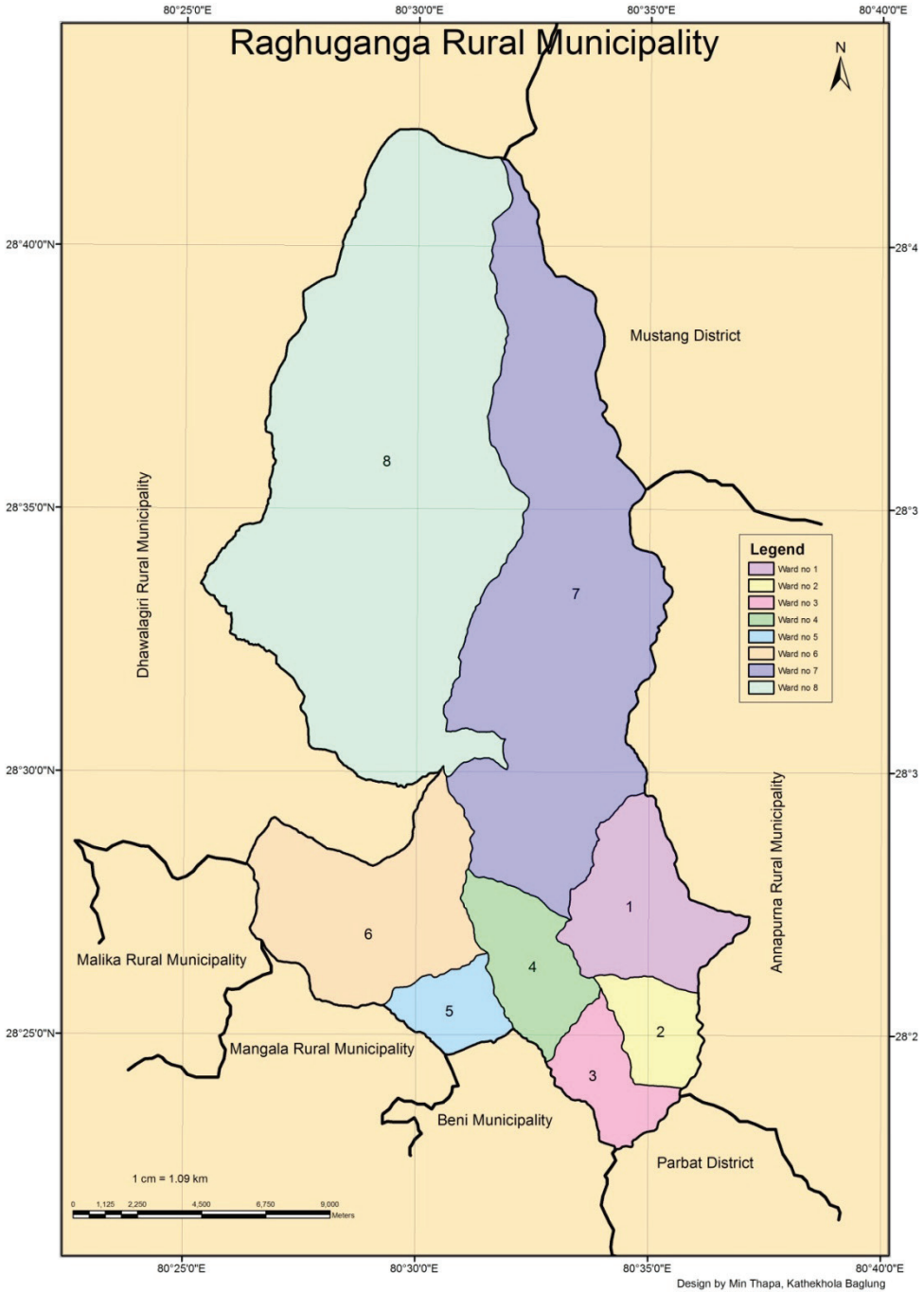
१२. व्यापारिक केन्द्रहरुको विवरण

निस्कोट, रुम, डाँडागाँऊ, फूलवारी, देविस्थान, दरवाड बजार, विम आदि।

१३. पशुपंक्षी/वन्यजन्तुको विवरण

मालिका गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पाइने पशुपंक्षि र वन्यजन्तुहरुमा कुखुरा, हाँस, परेवा गाइ, भैसी, बाख्रा, गोरु, घोडा लगायतका घरपालुवा पशुपंक्षि पाईन्छन्। वनजंगलमा पाइने पंक्षि र वन्यजन्तुमा वाघ, भालु मृग, चितुवा, कस्तुरी, स्याल, डाँफे, मुनाल, काग, कोइलि, ढिकुर, भंगेरा, कालिज, लगायतका प्राणिहरु पाईन्छन्।

६. रघुगंगा गाँउपालिका

१. रघुगंगा गाउँपालिकाको परिचय:

रघुगंगा गाउँपालिका बेगखोला, राखु भगवति, राखु पिप्ले, दग्नाम, झिं, पाखापानी, चिमखोला र कुईने मंगले गा.वि.स. गरि आठ वटा साविकका गाउँ विकास समिति मिलेर बनेको गाउँपालिका हो। रघुगंगा गाउँपालिकालाई आठ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ। साविकका आठ वटा गाविसहरू नटुक्राईकन तिनिहरूलाई नयाँ संरचनामा वडाको रूपमा परिणत गरियो। तालिकामा गाउँपालिका घोषणा पूर्वका गाविसहरू र हाल तिनको गाउँपालिकामा वडाको विवरण देखाईएको छ।

सि.नं.	साविकका गा.वि.स.	साविकका वडाहरू	रघुगंगा गाउँपालिकामा कायम भएका वडाहरू
१	बेग खोला	१-९	१
२	राखु भगवति	१-९	२
३	राखु पिप्ले	१-९	३
४	दग्नाम	१-९	४
५	झिं	१-९	५
६	पाखापानी	१-९	६
७	चिमखोला	१-९	७
८	कुईने मंगले	१-९	८

स्रोत: रघुगंगा गा.पा, २०७४

तालिका १७६.१ विद्यालय सम्बन्धि विवरण

२. अवस्थिती:

कुल क्षेत्रफल ३७९.१३ वर्ग किमी क्षेत्रफल रहेको यस रघुगंगा गाउँपालिका विश्व मानचित्रमा अक्षांश उत्तर ८३ २५'१२" देखि ८३ डिग्री ३७' ३" उत्तर सम्म र देशान्तर २८ डिग्री २२'३०" पूर्व देखि २८ डिग्री ४१'५२" पूर्व सम्म फैलिएको छ।

३. रघुगंगा गाउँपालिकाका वडाहरू र त्यसले ओगटेको क्षेत्रफल:

वडा नं.	गाउँको नाम	क्षेत्रफल (व.कि.मी.)	वडाले ओगटेको भुभाग प्रतिशत
१	बेगखोला	२४.५४	६.४७
२	राखु भगवति	१०.२५	२.७०
३	राखु पिप्ले	११.६	३.०६
४	दग्नाम	१६.५३	४.३६
५	झिं	८.९६	२.३६
६	पाखापानी	३९.९२	१०.५३
७	चिमखोला	११०.४१	२९.१२
८	कुईने मंगले	१५६.९२	४१.३९
जम्मा		३७९.१३	

स्रोत: रघुगंगा गा.पा, २०७४

तालिका १७६.२ विद्यालय सम्बन्धि विवरण

४. प्रमुख धार्मिक स्थलहरूः

सि.नं.	धार्मिक स्थल	वडा नं.
१	विभिन्न भुमेथानहरू	१,४,५,६,७,८ र ९
२	धौलेश्वर महादेव	१
३	परजा/पचडजा धारा	१
४	राखु भगवति मन्दिर र यस नजिकका कोट तथा देवालयहरू	२
५	स्वर्गाद्वारी मन्दिर	५
६	मण्डलीथान	७
७	रिखार मन्दिर	८

स्रोत: रघुगंगा गा.पा, २०७४

तालिका १७.६.२ प्रमुख धार्मिक स्थलहरूको विवरण

५. ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूः

सि.नं	सम्पदाहरूको विवरण	वडा नं.
१	बाईसे चौविसेराज्यकालिन रामकोट थामकोट र भोर्लाकोट	२
२	सदावर्त गुठी	
३	बोगटी गुठी	

स्रोत: रघुगंगा गा.पा, २०७४ तालिका १७.६.३,४
ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

६. पर्यटकीय स्थलहरूः

सि.नं.	पर्यटकीय स्थलहरू	वडा नं.
१	रुईसे भेंडी ओडार तथा भ्यू टावर	१,२ र ४
२	बेग बादुक झोलुङ्गे पुल तथा पुल देउराली पदमार्ग	१
३	मुटुकाडे ढुंगा	४
४	अजिगर भिर	४
५	दर्मिजा तातोपानी	४

६. स्थानिय चाडपर्व तथा जात्रा र मेलाको विवरणः

मनाईने चाडपर्वको नाम	जातजातिको नाम	मेला तथा जात्रा र लाग्ने स्थान, समय
भुमे पुजा, कुना पुजा	विशेषतः मगर र अन्य समुदायको पनि सहभागिता	बेग-चैत्रको उजेली मंगलवार चिमखोला- चैत्रको उजेली मंगलवार दगनाम,दर्मिजा-जेठको उजेली मंगलवार अन्य बादुक,झिं, पाखापानी, दोवा लगायतका ठाउँमा पनि चैत्र देखि जेठ सम्म गाउँ सभाको निर्णय अनुसार मेला लाग्दछ ।
नयाँ वर्ष, वैशाख पूर्णिमा, अषाढ १५, कृष्ण अष्टमी, तीज, दशै तिहार, नवाई, माघेसंक्रान्ती ,	क्षेत्री, ब्राह्मण, ठकुरी, दमाई, कामी, सार्की, मगर, छन्त्याल र अन्य	कलेजवाड- नयाँ वर्ष जेष्ठ पूर्ण- रुईसे, तिज-पिप्ले, बेग देउराली दशै मेला- मौवाफाट र भगवति चिमखोला, पाखापानी, कोटगाउँ लगायतका विभिन्न ठाउँमा, चैते दशै मेला -

फागुपूर्णिमा, शिवरात्री		रानीपौवा
क्रिसमस	क्रिश्चियन समुदाय	चर्चहरूमा दर्शन मण्डली, बेग भगवति चर्च

स्रोत: रघुगंगा गा.पा, २०७४ तालिका १७६.५ स्थानीय चाडपर्व तथा मेलापर्वको विवरण

७. तालतलैया र प्राकृतिक पोखरीहरू:

सि.नं.	नाम	रघुगंगा गाउँपालिका वडा नं.	कैफियत
१	भुईपाईले पोखरी	वडा नं. १, भुईपाईले	
२	बास्बोट पोखरी	१, बास्बोट	
३	गाँडापानी पोखरी	२, गाँडापानी	
४	साझापानी पोखरी	२, साझापानी	
५	सुर्मधुरी ताल	८, सुर्मधुरी	जलस्रोत, धार्मिक र पर्यटकीय महत्व
६	गाई खर्क ताल	८, गाई खर्क	जलस्रोत, धार्मिक र पर्यटकीय महत्व
७	बराही ताल	६, बराही	
८	पात्लो पधेरा पोखरी	५, पात्ले पधेरा	
९	भुमेथान पोखरी	५, भुमेथान	
१०	बिराउटो पोखरी	७, बिराउटो	
११	काली भरा ताल	७	पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थल
१२	पैलीभरा ताल	७,	पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थल
१३	दर्मिजा तातोपानी कुण्ड	४, दर्मिजा	पर्यटकीय तथा धार्मिक स्थल

स्रोत: रघुगंगा गा.पा, २०७४ तालिका १७६.६ तालतलैया तथा पोखरीहरूको विवरण

८. बन क्षेत्र/ सार्वजनिक जग्गाहरूको विवरण:

म्याग्दी जिल्लामा सामुदायिक बन, नीजि बन, धार्मिक बन र संरक्षित बन आदि प्रकारका बनहरू रहेका छन्। यि मध्ये सबै भन्दा बढी सामुदायिक बनहरू रहेका छन्। सेक्टर र ईलाका बन कार्यालयद्वारा हस्तान्तरित सामुदायिक बनहरू अति नै राम्रो सँग व्यवस्थापन गरिएका छन्। रघुगंगा गाउँपालिकामा ५५ वटा सामुदायिक बन र ५ वटा निजि बन रहेका छन्।

९. सामुदायिक बनहरूको विवरण:

रघुगंगा गाउँपालिका वडा नं. १ स्थित सामुदायिक बनहरूको नाम, त्यसले ओगटेको क्षेत्रफल त्यस सामुदायिक बनबाट लाभान्वित पुरुष र महिलाको संख्या र लाभान्वित घरधुरीहरू आदिको वर्णन गरिएको छ। यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेको कुल जग्गाको क्षेत्रफल ४०६८५ हेक्टर रहेको छ। सो मध्ये खेती गरिएको जमिन ३३५९ हेक्टर रहेको छ। सिंचाई सुविधाको आधारमा २४० हेक्टर जमिनमा १२ महिना सिंचाई सुविधा रहेको छ। भने ३८९ हेक्टर जमिनमा मौसमी अर्थात वर्षायाममा मात्र सिंचाई हुन्छ। त्यसै गरी यस गाउँपालिकाका २८२१ हेक्टर जमिन सधैं असिंचित नै रहन्छ।

१०. वनको विवरणः

विवरण	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)
सामुदायिक बन	५५	४३२९.०७
अन्य (निजि बन)	५	२.५
जम्मा	६०	४३३१.५७

स्रोतः रघुगंगा गा.पा, २०७४

तालिका १७.६.७ वनसम्बन्धि विवरण

११. शैक्षिक संस्थाहरुको विवरणः

विवरण	सामुदायिक तथा सरकारी	निजी विद्यालय	कुल
प्रा. वि.	३५	०	३५
नि.मा.वि.	१३	०	१३
मा.वि.	९	०	९
क्याम्पस	०	०	०
वेद विद्याश्रम	०	०	०
मदरसा	०	०	०
प्राविधिक शिक्षालय	०	०	०
सिप विकास तालिम केन्द्र	०	०	०
विद्यालयमा आधारित बालविकाश केन्द्र	३३	०	३३

स्रोतः रघुगंगा गा.पा, २०७४

तालिका १७.६.८ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

१२. स्वास्थ्य सेवाः

यस गाउँपालिकामा आ.व. ०७३/०७४ मा विद्यमान स्वास्थ्य सेवाहरु यस प्रकार छन्।

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवा	संख्या
१	आर्युविद अस्पताल तथा औषधालय	१
२	स्वास्थ्य चौकी	८
३	बर्थिङ सेन्टर	३
४	महिला स्वयम सेविका संख्या	७२
५	टि.बी. उपचार केन्द्र	८
६	परिवार नियोजनका ५ विधि र ३ विधिको सेवा उपलब्ध स्वास्थ्य संस्था संख्या	१ र ७

स्रोतः रघुगंगा गा.पा, २०७४

तालिका १७.६.८ स्वास्थ्य सम्बन्धि विवरण

१३. सहकारी संस्थाहरू:

सि.नं.	सहकारी संस्था	जम्मा
१	लघु जल विद्युत आयोजना सहकारी संस्था लिमिटेड	२
२	कृषि सहकारी संस्था लिमिटेड	१
३	बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लिमिटेड	९
४	उपभोक्ता सहकारी संस्था लि.	३
५	जडिबुटी सहकारी संस्था लि.	१
६	बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	४
७	साझा संस्था लिमिटेड	१

स्रोत: रघुगंगा गा.पा, २०७४

तालिका : १७.६.९ सहकारी संस्थाहरूको विवरण

१४. व्यापारिक केन्द्रहरूको विवरण:

क्र.सं.	व्यापारिक केन्द्रहरूका नाम र ठेगाना	मुख्य व्यापारिक वस्तुहरू
१	तिप्लाड बजार, वडा नं. १	खुद्रा सामान, फेन्सी, होटल, बुचर
२	ठुलो गाउँ बेगखोला, वडा नं. १	खुद्रा, हाडवेयर, फेन्सी, कस्मेटिक, औषधी
३	भगवति मैदान बजार, वडा नं. २	खुद्रा सामान, फेन्सी, होटल, औषधी, कस्मेटिक, स्टेसनरी
४	हटिया बजार, वडा नं. २	खुद्रा सामान, फेन्सी

स्रोत: रघुगंगा गा.पा, २०७४

तालिका : १७.६.१० मुख्य व्यापारिक केन्द्रहरूको विवरण

१५. प्राकृतिक श्रोत (खानी/खनिज आदि)

क्र. सं.	विवरण	स्थान
१	स्लेट ढुंगा खानी	काउले, झिं
२	खरीखानी	पञ्चासे
३	तामा खानी	कुईने मंगले र झिं का झिंखानी , घ्यासी खर्क, मंगले र हितु लगाएतका ठाउँमा तामा निकालिन्थ्यो हाल पनि यि ठाउँहरूमा पुराना प्वाल तथा ओडारहरू छन्।
४	सुन, सालीग्राम, बालुवा, ढुंगा	काली गण्डकी, रघुगंगा नदि
५	भीर मह	बेग, दरनाम, चिमखोलाको अर्बाड, ठुलो खोला, कुईने मंगले, पाखापानी र झिं लगाएतका ठाउँमा
६	बोझो, तिते, सतुवा, कुकुर दाईने, पाँचऔले, निर्मासी, चिराईतो, विष, निउरो, च्याउँ, ढकामो, लसुने साँग, सुनखरी, टिमु	डेरा सा.ब. बेग, चिमखोला कुईने मंगले, झिं , पाखापानी
७	लोक्ता	डेरा सा.ब. बेग
८	यार्सागुम्बा	चिमखोला

स्रोत: रघुगंगा गा.पा, २०७४

तालिका : १७.६.१० प्राकृतिक श्रोत सम्बन्धि विवरण

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ : तथ्याङ्क कार्यालय सम्बन्धी जानकारी

अनुसूची २ : स्थानीय निर्वाचन २०७४ : निर्वाचित पदाधिकारीहरूको विवरण

अनुसूची ३ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार विभिन्न स्रोतको खानेपानी प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या

अनुसूची ४ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार बति बाल्न विभिन्न स्रोतको उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या

अनुसूची ५ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार खाना पकाउन विभिन्न स्रोतको इन्धन प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या

अनुसूची ६ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार अनुपस्थित (विदेशमा रहेका) घरपरिवार संख्या तथा जनसंख्या

अनुसूची ७ : गा.वि.स. र न.पा. मा बसोबास गर्ने विभिन्न जातजाति अनुसारको जनसंख्या

अनुसूची ८ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार विभिन्न मातृभाषा बोल्ने जनसंख्या

अनुसूची ९ : गा.वि.स. र न.पा. अनुसार साक्षर जनसंख्या तथा प्रतिशत

अनुसूची १

तथ्याङ्क कार्यालय सम्बन्धी जानकारी

१ कार्यालयको परिचय, अवस्थिति

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको स्थापना तथ्याङ्क ऐन २०१५ बमोजिम वि.सं. २०१५ साल पुष १७ गते भएको हो । तथ्याङ्क ऐन, २०१५ र नियमवली, २०४१ मा ब्यवस्था भएबमोजिम केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको कार्य सम्पादनमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले बागलुङ, म्याग्दी र मुस्ताङ गरी ३ जिल्ला कार्य क्षेत्र हुने गरी तथ्याङ्क कार्यालय बागलुङको स्थापना वि.सं. २०५० सालमा भएको हो । हाल यो तथ्याङ्क कार्यालय बागलुङ नगरपालिका वार्ड नं ३ स्थित गुठीमा रहेको छ ।

तथ्याङ्क कार्यालयको स्थापनापछि स्थानीयस्तरमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट सञ्चालन हुने गणना एवं सर्वेक्षणहरूमा सहयोगी भूमिका निभाउनुको अतिरिक्त तथ्याङ्क कार्यालयको आफ्नै वार्षिक कार्यक्रम पनि सञ्चालन हुँदै आएको छ । जिल्लास्तरमा यस कार्यालयले सेवाग्राही जनताहरूलाई सर्वसुलभरूपमा निःशुल्क तथ्याङ्क सेवा उपलब्ध गराउँदै आएको छ । कार्यालय स्थापनापश्चात स्थानीयस्तरमा तथ्याङ्कीय गतिविधिमा बृद्धि हुँदै गएको छ ।

२ कार्यालयको काम :

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको मातहतमा रहेको तथ्याङ्क कार्यालयको कार्यहरू देहायबमोजिम रहेका छन्

- क) विभागबाट आफ्नो क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने गणना एवं सर्वेक्षणमा संलग्न हुने ।
- ख) विभागबाट जिल्लास्तरमा सञ्चालन हुने तालिम कार्यक्रममा सघाउ पुऱ्याउने र स्थानीयस्तरमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने तालिम सञ्चालन गर्ने ।
- ग) विभागले जिल्लाबाट संकलन गर्न अन्हाएका Secondary तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।
- घ) जिल्लाको तथ्याङ्क Profile तयार गर्ने ।
- ङ) जिल्ला विकासको निमित्त आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध भए नभएको मूल्यांकन गर्ने ।
- च) जिल्लास्तरीय तथ्याङ्क विकास कार्यक्रम बनाई केन्द्रमा पठाउने ।
- छ) वडा र गणना क्षेत्रको सीमाना, धरातल र घरपरिवारको निर्दिष्ट स्थान छुट्याउने गरी नक्सांकन गर्ने ।
- ज) जिल्लास्तरीय तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरूको समन्वय गर्ने ।

३. कार्यालयबाट सञ्चालन हुने कार्यहरु, प्रदान गरिने सेवाहरु र सोको प्रक्रियाहरु

(क) सञ्चालन हुने कार्यहरु :

सि.नं.	सञ्चालन हुने कार्यहरु	सञ्चालन हुने प्रक्रिया
१	तथ्याङ्क संकलन: कृषि, राष्ट्रिय लेखा, मूल्य तथा सूचकांक, उद्योग र विभागले तोकेका अन्य कार्यक्रमहरु ।	विभागबाट छानिएका क्षेत्रमा प्राप्त निर्देशानुसार अन्तरवार्ता/प्रश्नावलीको प्रयोग गरी तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।
२	तथ्याङ्क प्रकाशन तथा वितरण गर्ने ।	तथ्याङ्क कार्यालयको प्रकाशन एवं विभागबाट प्राप्त तथ्याङ्क एवं प्रकाशनहरु विभिन्न व्यक्ति, संघसंस्था र कार्यालयहरुलाई उपलब्ध गराउने ।
३	तथ्याङ्क अभिलेखन गर्ने ।	केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र अन्य कार्यालय तथा संघ संस्थाबाट प्राप्त तथ्याङ्क एवं प्रकाशनहरुको अभिलेख राख्ने ।
४	जिल्लास्तरीय तथ्याङ्कीय त्रिआकलापको समन्वय गर्ने ।	जिल्लाका सरकारी एवं गैरसरकारी कार्यालय, तथ्याङ्क प्रयोगकर्ताहरुबीच गोष्ठी, बैठक आदि मार्फत समन्वयको कार्य गर्ने ।

(ख) प्रदान गरिने सेवाहरु :

- १) वडा तहको : जनसंख्या, घरपरिवार र जिल्ला तहबाट संकलित र प्रक्षेपित विवरण ।
- २) गा.वि.स./न.पा. तहको : क्षेत्रफल, जनसंख्या, साक्षरता, जातजाति, धर्म, मातृभाषा, कृषक परिवार, गैरकृषि परिवार र जिल्ला तहबाट संकलित र प्रक्षेपित विवरण ।
- ३) जिल्ला तहको : जनगणना, कृषिगणना र औद्योगिक गणनाका नतिजाहरु, जिल्ला वस्तुगत विवरण र फोल्डर आदि ।
- ४) क्षेत्रीय तथा राष्ट्रिय तहको : जनगणना, कृषिगणना, औद्योगिक गणना, नेपाल जीवनस्तर र श्रमशक्ती सर्वेक्षणका नतिजाहरुका आवधिक प्रकाशनहरु, नियमित प्रकाशनहरु र अन्य प्रकाशनहरुको तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने ।

(ग) सेवा उपलब्ध गराउने प्रक्रिया :

- १) यस कार्यालयको जनसम्पर्क फाँट तथा लाइब्रेरीमा लिखित वा मौखिकरूपमा आवश्यक परेको तथ्याङ्क माग गर्नुपर्दछ ।
- २) लाग्ने समय: तयारी अवस्थामा भए निवेदन पेश गर्नेवित्तिकै र तयार गर्नुपर्ने भए परिमाणअनुसार तत्काल ।
- ३) सेवा तथा अन्य दस्तुर शुल्क : नि:शुल्क तर पुस्तक खरिद गरेमा लाग्ने ।
- ४) गुनासो तथा उजुरी सुन्ने जिम्मेवार ब्यक्ति : कार्यालय प्रमुख ।

(घ) तथ्याङ्कीय परामर्श :

यस कार्यालयबाट जिल्लास्थित तथ्याङ्क उत्पादन गर्ने निकायहरू जस्तै : जिल्ला विकास समितिको कार्यालयमा रहेको सूचना तथा अभिलेख केन्द्र, जिल्ला शिक्षा कार्यालयको तथ्याङ्क शाखा, कृषि विकास कार्यालयको योजना शाखा, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको तथ्याङ्क शाखा, अन्य संघसंस्थाहरू आदिमा कार्यरत जनशक्तिहरूलाई आवश्यक पर्दा तथ्याङ्कीय राय सल्लाह तथा परामर्श दिइँदै आएको छ । जिल्लामा रहेका क्याम्पस तथा विद्यालयहरूलाई जनसंख्या तथा तथ्याङ्कको बारेमा आवश्यकताअनुसारको अवधारणा तथा परामर्श समेत दिइँदै आएको छ ।

(ङ) अन्य निकायसँगको सहकार्य :

यस कार्यालयले जिल्लाका सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूमा उत्पादन हुने तथ्याङ्कीय कार्यमा सहयोगी भूमिका निभाउदै आएको छ । जिल्लाका विभिन्न गाविस तथा संघसंस्थाहरूको प्रोफाईल तयारीको लागि तहाँबाट माग भए बमोजिम यस कार्यालयबाट प्राविधिक सहयोग गर्ने गरिएको छ ।

४. केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट प्रकाशित प्रकाशनहरू

नियमित प्रकाशनहरू

- ❖ तथ्याङ्क एक भ्रूलक, बार्षिक
- ❖ Nepal in figure, Annual
- ❖ तथ्याङ्क गतिविधि, चौमासिक
- ❖ Statistical Pocket Book of Nepal, Even year
- ❖ Statistical Year Book of Nepal, odd year
- ❖ Nepal INFO
- ❖ National Income Accounting

गणना सम्बन्धी प्रकाशनहरू

- ❖ प्रत्येक १०/१० बर्षमा हुने जनगणना
- ❖ प्रत्येक १०/१० बर्षमा हुने कृषिगणना
- ❖ प्रत्येक ५/५ बर्षमा हुने औद्योगिक गणना

सर्वेक्षण सम्बन्धी प्रकाशनहरू

- ❖ Nepal living Standard Survey
- ❖ Nepal Labour Force Survey
- ❖ Nepal Multiple Indicator Cluster Survey
- ❖ Annual Househol Survey

अनुसूची २ :

स्थानीय निर्वाचन २०७४ : निर्वाचित पदाधिकारीहरूको विवरण

१. अन्नपूर्ण गाँउपालिका

सि.नं	वडा नं.	पद	उम्मेदवारको नाम	लिंग	राजनीतिक दल	प्राप्त मत	कैफियत
१		अध्यक्ष	डम बहादुर गर्वुजा पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३३२०	निर्वाचित
४		उपाध्यक्ष	केशमाया मगर	महिला	नेपाली काँग्रेस	३२४५	निर्वाचित
७	१	वडा अध्यक्ष	दिलिप कुमार गर्वुजा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३४१	निर्वाचित
१०	२	वडा अध्यक्ष	ओमप्रसाद फगामी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	२१३	निर्वाचित
१२	३	वडा अध्यक्ष	नरसिंहबहादुर पुर्जा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५०७	निर्वाचित
१३	४	वडा अध्यक्ष	चन्द्र प्रसाद फगामी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५८६	निर्वाचित
१५	५	वडा अध्यक्ष	दिनेश कुमार पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५७६	निर्वाचित
१८	६	वडा अध्यक्ष	कृष्ण प्रसाद बरुवाल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	७०५	निर्वाचित
२०	७	वडा अध्यक्ष	गम बहादुर फगामी पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३५९	निर्वाचित
२३	८	वडा अध्यक्ष	खम बहादुर गर्वुजा पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४३२	निर्वाचित
२४	९	महिला वडा सदस्य	वो माया गर्वुजा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३३१	निर्वाचित
२६	२	महिला वडा सदस्य	टेक माया पुन तिलिजा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	२०५	निर्वाचित
३०	३	महिला वडा सदस्य	योमाया पाईजा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५१२	निर्वाचित
३१	४	महिला वडा सदस्य	पवित्रा खड्का क्षेत्री	महिला	नेपाली काँग्रेस	५७३	निर्वाचित
३३	५	महिला वडा सदस्य	दिर्जु रन्तिजा	महिला	नेपाली काँग्रेस	६३७	निर्वाचित
३५	६	महिला वडा सदस्य	चेत कुमारी खड्का	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६२०	निर्वाचित
३८	७	महिला वडा सदस्य	मायादेवी पुन	महिला	नेपाली काँग्रेस	३५१	निर्वाचित
४३	८	महिला वडा सदस्य	देव कुमारी खोरजा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४५३	निर्वाचित
४५	१	महिला वडा सदस्य	शोभा वि.क.	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३४०	निर्वाचित
४६	२	दलित महिला वडा सदस्य	विष्णु कुमारी दमै	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	२१७	निर्वाचित

५०	३	दलित महिला वडा सदस्य	गंगा वि.क.	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५०७	निर्वाचित
५२	४	दलित महिला वडा सदस्य	सुकमाया विश्वकर्मा	महिला	नेपाली काँग्रेस	५५५	निर्वाचित
५४	५	दलित महिला वडा सदस्य	राम सुवा नेपाली	महिला	नेपाली काँग्रेस	६३४	निर्वाचित
५६	६	दलित महिला वडा सदस्य	पशुपति बुढाथोकी	महिला	नेपाली काँग्रेस	६२२	निर्वाचित
५८	७	दलित महिला वडा सदस्य	टिका घताने	महिला	नेपाली काँग्रेस	३५८	निर्वाचित
६०	८	दलित महिला वडा सदस्य	एलिना रसाइली वि क	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४३५	निर्वाचित
६४	१	अन्य वडा सदस्य	कुल प्रसाद पुर्जा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३४७	निर्वाचित
६५			अमृत गर्बुजा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३४३	निर्वाचित
६६	२	अन्य वडा सदस्य	बुद्धी बहादुर पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	२०३	निर्वाचित
६७			विर बहादुर पौडेल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	१९९	निर्वाचित
७२	३	अन्य वडा सदस्य	कृष्ण बहादुर पुर्जा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५००	निर्वाचित
७३			हस्त बहादुर पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४९९	निर्वाचित
७७	४	अन्य वडा सदस्य	रुद्रराज तिलिजा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५५०	निर्वाचित
७८			मेक बहादुर गर्बुजा पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५२६	निर्वाचित
८२	५	अन्य वडा सदस्य	राजेश तिलिजा पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६४५	निर्वाचित
८३			धन बहादुर पाईजा पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६३३	निर्वाचित
८६	६	अन्य वडा सदस्य	राम बहादुर खड्का	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६५७	निर्वाचित
८७			रविन्द्र गर्बुजा पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६१०	निर्वाचित
९१	७	अन्य वडा सदस्य	टिका राम पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३६१	निर्वाचित
९२			हर्क बहादुर पुर्जा पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३६३	निर्वाचित
९५	८	अन्य वडा सदस्य	गेम माया पुन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४२१	निर्वाचित
९६			यम बहादुर पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४२०	निर्वाचित

२. धौलागिरी गाँउपालिका

१	अध्यक्ष	थमसरा पुन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२४९०	निर्वाचित
४	उपाध्यक्ष	रेशम छन्त्याल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२४८८	निर्वाचित
७	१ वडा अध्यक्ष	झक बहादुर छन्त्याल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	२५४	निर्वाचित
८	२ वडा अध्यक्ष	गम प्रसाद वि.क.	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२९४	निर्वाचित
१०	३ वडा अध्यक्ष	पुर्म पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४३३	निर्वाचित
१३	४ वडा अध्यक्ष	वेग प्रसाद घर्ति	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७७०	निर्वाचित
१५	५ वडा अध्यक्ष	खर्क कुमारी छन्त्याल	महिला	नेपाली काँग्रेस	३९४	निर्वाचित
१७	६ वडा अध्यक्ष	राजाराम उपाध्याय	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३९७	निर्वाचित
१९	७ वडा अध्यक्ष	कला निधी शर्मा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५३३	निर्वाचित
२२	१ महिला वडा सदस्य	सिता कुमारी छन्त्याल	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	२९८	निर्वाचित
२४	२ महिला वडा सदस्य	सुवा देवी पुर्जा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)		निर्बिरोध
२५	३ महिला वडा सदस्य	राम देवी पुन	महिला	नेपाली काँग्रेस	४६४	निर्वाचित
२८	४ महिला वडा सदस्य	किन माया घर्ती	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७७४	निर्वाचित
३०	५ महिला वडा सदस्य	पार्वती पुर्जा	महिला	नेपाली काँग्रेस	३८६	निर्वाचित
३२	६ महिला वडा सदस्य	तिल कुमारी केसी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४०७	निर्वाचित
३४	७ महिला वडा सदस्य	नर कुमारी बुढाथोकी	महिला	नेपाली काँग्रेस	४५४	निर्वाचित
३७	१ दलित महिला वडा सदस्य	जान देवी वि क	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	२५२	निर्वाचित
३९	२ दलित महिला वडा सदस्य	ललिसरा वि.क.	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२६१	निर्वाचित
४१	३ दलित महिला वडा सदस्य	चुनदेवी रसायली कामी	महिला	नेपाली काँग्रेस	४५९	निर्वाचित
४४	४ दलित महिला वडा सदस्य	भवि कमीनी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७६३	निर्वाचित

४६	५	दलित महिला वडा सदस्य	धनसरी कमिनी	महिला	नेपाली काँग्रेस		निर्विरोध
४७	६	दलित महिला वडा सदस्य	लक्ष्मी दमाई	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३९४	निर्वाचित
४९	७	दलित महिला वडा सदस्य	बाल कुमारी सुनार	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४७२	निर्वाचित
५२	१	अन्य वडा सदस्य	तारामन विश्वकर्मा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	२२९	निर्वाचित
५३			सुक माया छन्त्याल	महिला	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	२६६	निर्वाचित
५७	२	अन्य वडा सदस्य	केशर बहादुर पुर्जा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२५१	निर्वाचित
५८			मति प्रसाद पाइजा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२४७	निर्वाचित
६२	३	अन्य वडा सदस्य	ख बहादुर बुढा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४७६	निर्वाचित
६३			देउ दत्त मल्ल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४७४	निर्वाचित
६८	४	अन्य वडा सदस्य	केशरमान पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७७२	निर्वाचित
६९			बम बहादुर पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७५०	निर्वाचित
७२	५	अन्य वडा सदस्य	खिम बहादुर छन्त्याल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३७५	निर्वाचित
७३			गंग प्रसाद छन्त्याल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३६९	निर्वाचित
७६	६	अन्य वडा सदस्य	राम बहादुर जुगजाली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३७५	निर्वाचित
७७			लोक प्रसाद पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३७१	निर्वाचित
८०	७	अन्य वडा सदस्य	अमृता भण्डारी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५२७	निर्वाचित
८१			देव बहादुर थापा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३८३	निर्वाचित

३. मालिका गाँउपालिका

१	अध्यक्ष	श्री प्रसाद रोका मगर	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२७०६	निर्वाचित	
८	उपाध्यक्ष	खर माया विटालु	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२६९१	निर्वाचित	
११	१	वडा अध्यक्ष	टंक प्रसाद पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४५२	निर्वाचित
१४	२	वडा	नर बहादुर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत	६३२	निर्वाचित

		अध्यक्ष	पुन		माक्सवादी-लेनिनवादी)		
१७	३	बडा अध्यक्ष	हेम बहादुर पुन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत माक्सवादी-लेनिनवादी)	२०५	निर्वाचित
२०	४	बडा अध्यक्ष	दिलिप कुमार शेरचन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३२८	निर्वाचित
२३	५	बडा अध्यक्ष	पिपला बुढा	महिला	नेपाली काँग्रेस	७७१	निर्वाचित
२५	६	बडा अध्यक्ष	सन्तनाथ जैसी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत माक्सवादी-लेनिनवादी)	५५५	निर्वाचित
२८	७	बडा अध्यक्ष	रेशमवहादुर जुगजाली	पुरुष	स्वतन्त्र	३६५	निर्वाचित
३१	१	महिला बडा सदस्य	मनरुपा पुन	महिला	नेपाली काँग्रेस	४५९	निर्वाचित
३४	२	महिला बडा सदस्य	लिला कुमारी पुन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत माक्सवादी-लेनिनवादी)	६३०	निर्वाचित
३७	३	महिला बडा सदस्य	ओम देवी खत्री	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत माक्सवादी-लेनिनवादी)	२०५	निर्वाचित
४०	४	महिला बडा सदस्य	मनरुपा घर्ती	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३१९	निर्वाचित
४३	५	महिला बडा सदस्य	राज मती बुढा	महिला	नेपाली काँग्रेस	७७५	निर्वाचित
४८	६	महिला बडा सदस्य	गौमती चपाई	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत माक्सवादी-लेनिनवादी)	५४९	निर्वाचित
५१	७	महिला बडा सदस्य	चन देवी पुन	महिला	स्वतन्त्र	३४५	निर्वाचित
५४	१	दलित महिला बडा सदस्य	मन कुमारी कामी	महिला	नेपाली काँग्रेस	४५६	निर्वाचित
५७	२	दलित महिला बडा सदस्य	मनसुवा कामी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत माक्सवादी-लेनिनवादी)	६२८	निर्वाचित
६०	३	दलित महिला बडा सदस्य	खिम माया कामी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत माक्सवादी-लेनिनवादी)	२१४	निर्वाचित
६३	४	दलित महिला बडा सदस्य	सिता श्रीपाली	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३१८	निर्वाचित
६६	५	दलित महिला बडा सदस्य	लाल कुमारी रसाइली	महिला	नेपाली काँग्रेस	७७२	निर्वाचित
६८	६	दलित महिला बडा सदस्य	विष्णु सुनार	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत माक्सवादी-लेनिनवादी)	५४७	निर्वाचित

७१	७	दलित महिला वडा सदस्य	सरु सिर्पाली	महिला	स्वतन्त्र	३३९	निर्वाचित
७४	१	अन्य वडा सदस्य	दिल कुमार पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४६०	निर्वाचित
७५			लोक बहादुर मल्ल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४५६	निर्वाचित
८०	२	अन्य वडा सदस्य	सम बहादुर बि.क.	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६४२	निर्वाचित
८१			हिरा बहादुर बुढा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६१७	निर्वाचित
८६	३	अन्य वडा सदस्य	ओम बहादुर कामी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२११	निर्वाचित
८७			सस बहादुर रोका	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२०७	निर्वाचित
९२	४	अन्य वडा सदस्य	याम बहादुर पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३१४	निर्वाचित
९३			उदविर रसाईली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३०५	निर्वाचित
९८	५	अन्य वडा सदस्य	दिल बहादुर पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	८०९	निर्वाचित
९९			मिम पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	७८५	निर्वाचित
१०२	६	अन्य वडा सदस्य	कर्ण बहादुर रोका	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५३३	निर्वाचित
१०३			पथ बहादुर रोका	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५१७	निर्वाचित
१०९	७	अन्य वडा सदस्य	गोर्खबहादुर जुगजाली	पुरुष	स्वतन्त्र	३३७	निर्वाचित
११०			बुद्धि बहादुर जुगजाली	पुरुष	स्वतन्त्र	३२३	निर्वाचित

४. मंगला गाँउपालिका

१	अध्यक्ष	सत प्रसाद रोका	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३६४९	निर्वाचित	
३	उपाध्यक्ष	सृजना के.सी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३७०२	निर्वाचित	
५	१	वडा अध्यक्ष	डेग बहादुर रामजाली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	९०८	निर्वाचित
७	२	वडा अध्यक्ष	धनबहादुर खाती क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५५४	निर्वाचित

११	३	वडा अध्यक्ष	कविन्द्र रोका मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६०५	निर्वाचित
१४	४	वडा अध्यक्ष	ओम बहादुर रोका मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३१८	निर्वाचित
१७	५	वडा अध्यक्ष	भुपेन्द्र खत्री क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	११२१	निर्वाचित
२०	१	महिला वडा सदस्य	डिल कुमारी खत्री	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	९९८	निर्वाचित
२२	२	महिला वडा सदस्य	सरस्वती उपाध्याय	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७२७	निर्वाचित
२६	३	महिला वडा सदस्य	सरदेवी भट्टचन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६६९	निर्वाचित
२९	४	महिला वडा सदस्य	मनमाया चोचाङ्गे	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३१३	निर्वाचित
३२	५	महिला वडा सदस्य	शुशिकला फगामी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	११२२	निर्वाचित
३५	१	दलित महिला वडा सदस्य	रेलमति किसान	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	९७४	निर्वाचित
३७	२	दलित महिला वडा सदस्य	शान्ति सार्की	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६६०	निर्वाचित
४०	३	दलित महिला वडा सदस्य	लिला वि.क	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६७९	निर्वाचित
४३	४	दलित महिला वडा सदस्य	सुकमाया कामी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३१९	निर्वाचित
४५	५	दलित महिला वडा सदस्य	कविता वि.क.	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	११२१	निर्वाचित
४८	१	अन्य वडा सदस्य	जित मान गौचन	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	९६६	निर्वाचित
४९			ओमकार शेरपुन्जा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	९३५	निर्वाचित
५२	२	अन्य वडा सदस्य	चक्रलाल पाण्डे	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७८३	निर्वाचित
५३			चन्द्र मान शेरपुन्जा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६४९	निर्वाचित
६२	३	अन्य वडा सदस्य	चन्द्रदत्त सापकोटा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६८३	निर्वाचित
६३			दल बहादुर घर्ती	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६२०	निर्वाचित
६९	४	अन्य वडा सदस्य	मन बहादुर थजाली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३२३	निर्वाचित
७०			याम बहादुर वि.क	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३०२	निर्वाचित
७५	५	अन्य वडा	चन्द्र बहादुर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	१०९७	निर्वाचित

		सदस्य	फगामी		(एकीकृत मार्क्सवादी- लेनिनवादी)	
७६			हर्क बहादुर बुढाथोकी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी- लेनिनवादी)	१०२४
						निर्वाचित

५. रघुगंगा गाँउपालिका

१		अध्यक्ष	भव बहादुर भण्डारी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४४३४	निर्वाचित
४		उपाध्यक्ष	कमला तिलिजा	महिला	नेपाली काँग्रेस	३८४७	निर्वाचित
६	१	वडा अध्यक्ष	बिल बहादुर फगामी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४१८	निर्वाचित
८	२	वडा अध्यक्ष	रिम बहादुर कटुवाल क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	९९४	निर्वाचित
१०	३	वडा अध्यक्ष	जिवन कुमार मल्ल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	९०९	निर्वाचित
१२	४	वडा अध्यक्ष	रुक बहादुर गर्बुजा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस		निर्विरोध
१३	५	वडा अध्यक्ष	मन बहादुर शेरमन्जा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३६६	निर्वाचित
१५	६	वडा अध्यक्ष	मन कुमार सेरपुजा मगर	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४५७	निर्वाचित
१७	७	वडा अध्यक्ष	देउ प्रसाद पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३१६	निर्वाचित
१९	८	वडा अध्यक्ष	गमान छन्त्याल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६८२	निर्वाचित
२१	१	महिला वडा सदस्य	बिष्णुमती पुन	महिला	नेपाली काँग्रेस	४२१	निर्वाचित
२३	२	महिला वडा सदस्य	बिष्णु कुमारी भण्डारी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	८७५	निर्वाचित
२५	३	महिला वडा सदस्य	देवी शाही	महिला	नेपाली काँग्रेस	८२९	निर्वाचित
२७	४	महिला वडा सदस्य	बिना गर्बुजा	महिला	नेपाली काँग्रेस		निर्विरोध
२८	५	महिला वडा सदस्य	रिती थजालि	महिला	नेपाली काँग्रेस	३३८	निर्वाचित
३०	६	महिला वडा सदस्य	प्रेम कुमारी पुन	महिला	नेपाली काँग्रेस	४०५	निर्वाचित
३२	७	महिला वडा सदस्य	बद्धि मया पराई (पुन)	महिला	नेपाली काँग्रेस	३२८	निर्वाचित
३४	८	महिला वडा सदस्य	प्रीतीगर्बुजा	महिला	नेपाली काँग्रेस		निर्विरोध
३५	१	दलित महिला वडा सदस्य	गौमाया वि.क	महिला	नेपाली काँग्रेस	४२७	निर्वाचित

३७	२	दलित महिला वडा सदस्य	रसिला परियार	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७५६	निर्वाचित
३९	३	दलित महिला वडा सदस्य	सम्झना परियार	महिला	नेपाली काँग्रेस	८५६	निर्वाचित
४१	४	दलित महिला वडा सदस्य	सविता दर्जी	महिला	नेपाली काँग्रेस		निर्बिरोध
४२	५	दलित महिला वडा सदस्य	हिरा देवी विक	महिला	नेपाली काँग्रेस	३२३	निर्वाचित
४४	६	दलित महिला वडा सदस्य	कल्पना घर्तिमिरे	महिला	नेपाली काँग्रेस		निर्बिरोध
४५	७	दलित महिला वडा सदस्य	तारा देवि बागदास	महिला	नेपाली काँग्रेस	३२७	निर्वाचित
४७	८	दलित महिला वडा सदस्य	याम कुमारी गोतामे घर्ती	महिला	नेपाली काँग्रेस		निर्बिरोध
४८	९	अन्य वडा सदस्य	तिलक कुमार तिलिजा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४२३	निर्वाचित
४९			बलमान गौचन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४१९	निर्वाचित
५२	२	अन्य वडा सदस्य	देवेन्द्र बहादुर कटुवाल क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	९७६	निर्वाचित
५३			मिन बहादुर भण्डारी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	८१७	निर्वाचित
५६	३	अन्य वडा सदस्य	प्रेमनाथ शर्मा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	७२४	निर्वाचित
५७			पवन कुमार मल्ल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	८७६	निर्वाचित
६१	४	अन्य वडा सदस्य	धन प्रसाद गर्बुजा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस		निर्बिरोध
६२			कृष्ण बहादुर गर्बुजा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस		निर्बिरोध
६३	५	अन्य वडा सदस्य	कृष्णबहादुर पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२८४	निर्वाचित
६४			बल बहादुर सेरपुंजा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२७१	निर्वाचित
६९	६	अन्य वडा सदस्य	लिल बहादुर पुन मगर	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४३४	निर्वाचित
७०			टेकजित छन्त्याल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४३२	निर्वाचित
७३	७	अन्य वडा	लक्ष्म मन पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३४३	निर्वाचित

७४		सदस्य	नर्सिंह गर्बुजा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३२०	निर्वाचित
७७	८	अन्य वडा सदस्य	ख बहादुर छन्त्याल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६५५	निर्वाचित
७८			नर प्रसाद छन्त्याल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५६३	निर्वाचित

६. वेनी नगरपालिका

१		प्रमुख	हरि कुमार श्रेष्ठ	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५६७९	निर्वाचित
७		उपप्रमुख	सन्जु बरुवाल	महिला	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	३९९५	निर्वाचित
११	१	वडा अध्यक्ष	टेक बहादुर रावल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६३०	निर्वाचित
१५	२	वडा अध्यक्ष	हिरा बहादुर थापा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६३२	निर्वाचित
१८	३	वडा अध्यक्ष	पदम बहादुर पुन	पुरुष	स्वतन्त्र	५१८	निर्वाचित
२१	४	वडा अध्यक्ष	गोविन्दप्रसाद पौडेल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४९४	निर्वाचित
२५	५	वडा अध्यक्ष	लक्ष्मण वानियाँ	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६९९	निर्वाचित
२८	६	वडा अध्यक्ष	कृष्ण बहादुर बाँनिया	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७२२	निर्वाचित
३१	७	वडा अध्यक्ष	राजेन्द्र कुमार श्रेष्ठ	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३२३	निर्वाचित
३३	८	वडा अध्यक्ष	राम कृष्ण वराइली विश्वकर्मा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२५७	निर्वाचित
३५	९	वडा अध्यक्ष	बेल बहादुर चोखाल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	८७३	निर्वाचित
३९	१०	वडा अध्यक्ष	रिम प्रसाद रोका पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४५०	निर्वाचित
४१	१	महिला वडा सदस्य	गौरी थापा मगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६०८	निर्वाचित
४४	२	महिला वडा सदस्य	सिता कुमारी घिमिरे	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६६७	निर्वाचित
४७	३	महिला वडा सदस्य	मन कुमारी पुन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४६४	निर्वाचित
५०	४	महिला वडा सदस्य	दुर्गा कार्की वानियाँ	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४७०	निर्वाचित

५३	५	महिला वडा सदस्य	याम कुमारी पाईजा पुन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७७१	निर्वाचित
५७	६	महिला वडा सदस्य	सावित्री कुमारी उपाध्यायनी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६८५	निर्वाचित
६०	७	महिला वडा सदस्य	टक सरा राना	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	२९४	निर्वाचित
६२	८	महिला वडा सदस्य	खिम कुमारी पूजा	महिला	नेपाली काँग्रेस	२५०	निर्वाचित
६४	९	महिला वडा सदस्य	मैना बानियाँ कार्की	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	९१५	निर्वाचित
६७	१०	महिला वडा सदस्य	पार्वती पौडेल	महिला	नेपाली काँग्रेस	४७१	निर्वाचित
६९	१	दलित महिला वडा सदस्य	जमुना नेपाली	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६५१	निर्वाचित
७२	२	दलित महिला वडा सदस्य	गौमति नेपाली	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६२०	निर्वाचित
७५	३	दलित महिला वडा सदस्य	हरिकला दमाई	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४६०	निर्वाचित
७८	४	दलित महिला वडा सदस्य	जमुना मिजार	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५३४	निर्वाचित
८१	५	दलित महिला वडा सदस्य	रीतादर्जी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७३३	निर्वाचित
८४	६	दलित महिला वडा सदस्य	राजकुमारी विश्वकर्मा	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७५९	निर्वाचित
८७	७	दलित महिला वडा सदस्य	शर्मिला पुन	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	३१६	निर्वाचित
८९	८	दलित महिला वडा सदस्य	भीम कुमारी वि.क.	महिला	नेपाली काँग्रेस	२६९	निर्वाचित
९१	९	दलित महिला वडा सदस्य	गोरी दर्जी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	९०२	निर्वाचित
९४	१०	दलित महिला वडा सदस्य	कमला नेपाली	महिला	नेपाली काँग्रेस	४९२	निर्वाचित
९६	१	अन्य वडा सदस्य	टेक बहादुर थापा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६३३	निर्वाचित
९७			तारा प्रसाद थापा मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५९३	निर्वाचित
१०२	२	अन्य वडा सदस्य	डम्बर बहादुर खत्री	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५६१	निर्वाचित
१०३			चन्द्र बहादुर	पुरुष	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	५५८	निर्वाचित

			कुँवर				
१०८	३	अन्य वडा सदस्य	गेम बहादुर घर्ती मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४९५	निर्वाचित
१०९			रत्न बहादुर घर्ती क्षेत्री	पुरुष	स्वतन्त्र	४६१	निर्वाचित
११५	४	अन्य वडा सदस्य	खडानन्द कँडेल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	५५३	निर्वाचित
११६			देव बहादुर घले गुरुङ्गा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	४६७	निर्वाचित
१२३	५	अन्य वडा सदस्य	राम प्रसाद सुवेदी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६८८	निर्वाचित
१२४			तोक बहादुर कार्की	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६८०	निर्वाचित
१३०	६	अन्य वडा सदस्य	गणेश बहादुर शाही	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७०५	निर्वाचित
१३१			दया सागर शर्मा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	६९४	निर्वाचित
१३७	७	अन्य वडा सदस्य	सेर बहादुर के.सी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	२५८	निर्वाचित
१३८			हरि बहादुर शाक्य	पुरुष	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	२८५	निर्वाचित
१४१	८	अन्य वडा सदस्य	हिरा बहादुर पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२६५	निर्वाचित
१४२			हिम बहादुर भण्डारी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२३८	निर्वाचित
१४७	९	अन्य वडा सदस्य	अम्मर बहादुर वस्नेत	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	८८१	निर्वाचित
१४८			भेष बहादुर सेन ठकुरी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी-लेनिनवादी)	७६९	निर्वाचित
१५०	१०	अन्य वडा सदस्य	विष्णु बहादुर रकाल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४९६	निर्वाचित
१५१			लोक बहादुर पुन	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४७७	निर्वाचित

अनुसूची ३ :

गा.वि.स. अनुसार विभिन्न स्रोतको खानेपानी प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या

गा.वि.स./ न.पा.	कुल परिवार संख्या	पिउने पानीको मुख्य स्रोत						
		पाइप /धारा	द्वयुववेल	ढाकेको कूवा	नढाकेको कूवा	मुलधारा	नदी खोला	अन्य
अर्मन	९४८	८३०	०	४	१	९५	१०	८
अर्थुङ्गे	३,१८२	२,९८१	३	२४	१३	१४०	१	१४
बाबियाचौर	८१९	७८०	०	०	१९	८	७	४
बेगखोला	४०२	३१८	०	८	४८	१४	१२	१
बरडजा	१,१३८	१,०२६	०	५४	१०	३७	३	८
भकम्ली	७३९	६९७	०	०	०	३८	२	०
बीम	४१९	४१२	०	०	१	३	१	०
चिमखोला	३६०	३४३	०	०	१५	१	१	०
दरनाम	२८९	२५७	०	०	०	२९	२	०
द्याना	४८४	४४०	०	०	६	११	२६	१
दरबाड	९०४	८७८	०	०	२	१८	१	०
देविस्थान	७५१	६९५	०	९	१४	३३	०	०
घतान	१,१३७	१,०५६	०	२	१६	४७	०	१५
दोवा	२९४	२९०	०	०	३	०	१	०
गुर्जाखानी	२०८	२०८	०	०	०	०	०	०
हिस्तान	४९२	४७५	०	१	२	५	८	०
भिं	२८८	२६४	०	०	३	१५	५	०
ज्यामरुककोट	८८४	८०४	०	१	१०	६३	६	०
कुँहुँ	८४३	८०४	०	०	८	२१	९	०
कुइनेमंगले	२३९	१९९	०	५	०	३४	०	०
लुलाङ्ग	३२१	२५१	०	०	०	५१	१८	०
मल्कवाङ्ग	२९४	२६४	०	१	२२	०	७	०
मराड	४१६	२०५	०	६	१८	६५	१२२	०
मुदी	५४९	३८६	०	१	१६	९३	५२	०
मुना	५६३	४२०	२	०	१२	९७	२५	०
नारच्याड	४५६	४४०	०	०	२	०	०	०
निस्कोट	४६८	४२३	१	६	४	१०	६	१७
ओखरवोट	५०४	३४८	०	१	६६	८५	४	०
पाखापानी	५७३	४८९	०	०	९	६६	९	०
पात्लेखेत	४५८	३३८	०	०	७	१११	१	०
पुलाचौर	८४६	७२५	०	२	७	११२	०	०
राखु भगवती	९३२	७७३	०	०	१	१४७	६	०
राखु पिप्ले	१,०१५	८६६	०	४	१५	८९	४०	०
राम्चे	४६०	४०९	०	३	२	४६	०	०
रत्नेचौर	६२२	५७८	०	०	४	३९	१	०
रुम	१,२५४	७२५	०	१	१३६	३७०	१३	२
शिख	६२१	६०३	०	२	२	१२	१	०

गा.वि.स./ न.पा.	कुल परिवार संख्या	पिउने पानीको मुख्य स्रोत						
		पाइप /धारा	ट्युबवेल	ढाकेको कुवा	नढाकेको कुवा	मुलधारा	नदी खोला	अन्य
सिंगा	७८४	७७८	०	०	०	६	०	०
तकम	८७८	६१९	०	१	२५	२२५	५	१
भुरुङ्ग तातोपानी	२१६	२१३	०	०	०	३	०	०
घार	६७७	६२८	०	०	८	२५	५	५
कुल	२७,७२७	२४,२३८	६	१३६	५२७	२,२६४	४१०	७६

अनुसुचि ४ :

गा.वि.स. अनुसार बत्ति बाल्न विभिन्न स्रोतको प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या

गा.वि.स. /न.पा.	बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धन					
	कुल घरपरिवार संख्या	विजुली	मट्टितेल	बायोग्याँस	सोलर	अन्य
अर्मन	९४८	४२३	१९२	२	२९९	३२
अर्थुङ्गे	३,१८२	३,०९४	६५	६	६	४
बावियाचौर	८१९	३५१	१२१	१	२५७	८८
बेगखोला	४०२	३४४	५३	२	०	२
बरडजा	१,१३८	६६२	१८४	०	२४९	४३
भकिम्ली	७३९	६८०	५१	१	२	३
बीम	४१९	२२१	१०३	०	८८	५
चिमखोला	३६०	३३५	२४	१	०	०
दरनाम	२८९	९६	९५	०	९७	०
दाना	४८४	४०६	६५	०	०	१३
दरवाड	९०४	५३६	१५६	४	१७९	२४
देविस्थान	७५१	३४८	२४१	१	१५४	७
घतान	१,१३७	१,०५२	७५	०	०	९
दोवा	२९४	१६०	११५	०	१८	१
गुर्जाखानी	२०८	२०१	०	०	०	७
हिस्तान	४९२	४२८	३३	३	२७	०
भिं	२८८	८	२१०	०	६०	९
ज्यामरुककोट	८८४	७९१	९१	०	०	२
कुँहुँ	८४३	८७	१६१	१	४१४	१७९
कुइनेमंगले	२३९	१५७	५८	०	२०	३
लुलाङ्ग	३२१	३०४	१४	०	२	०
मल्कवाङ्ग	२९४	२	१९४	१	९७	०
मराड	४१६	३२१	२०	२	६९	४
मुदी	५४९	२३	१३८	०	१८२	२०५
मुना	५६३	५१३	६	१	६	३०
नारच्याड	४५६	३८२	४३	०	१	१५

गा.वि.स. /न.पा.	बत्ती बाल्म अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धन					
	कुल घरपरिवार संख्या	विजुली	मट्टितेल	बायोग्याँस	सोलर	अन्य
निस्कोट	४६८	१७९	८८	०	९९	१००
ओखरबोट	५०४	४७०	८	१	०	२५
पाखापानी	५७३	२२७	२३५	०	१०७	४
पाल्लेखेत	४५८	४१०	३५	५	५	२
पुलाचौर	८४६	६९०	९३	२	५८	३
राखु भगवती	९३२	८८१	४३	०	०	३
राखु पिप्ले	१,०१५	९२७	७९	२	१	५
राम्चे	४६०	३४२	६०	१	४७	१०
रत्नेचौर	६२२	५७६	४३	१	१	१
रुम	१,२५४	२२५	५१	१	१३९	८३१
शिख	६२१	५३६	७१	३	१०	०
सिंगा	७८४	७४३	२७	०	२	१२
ताकम	८७८	१३०	२४८	०	४३६	६२
भुरुङ्ग तातोपानी	२१६	१८६	२८	०	२	०
घार	६७७	५८१	८४	४	१	१
कुल	२७,७२७	१९,०२८	३,७०१	४६	३,१३५	१,७४४

अनुसूची ५ :

खाना पकाउन विभिन्न इन्धन प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या

गा.वि.स. /न.पा.	कुल परिवार संख्या	अक्सर खाना बनाउन प्रयोग हुने इन्धन						
		काठ/ दाउरा	मट्टितेल	एल पी ग्याँस	गुईँठा	बायो ग्याँस	विद्युत	अन्य
अर्मन	९४८	८८९	०	८	०	५१	०	०
अर्थुङ्गे	३,१८२	६८५	३८	२,४४०	०	११	०	१
बाबियाचौर	८१९	७२७	२	८६	०	४	०	०
बेगखोला	४०२	३८६	०	१४	१	०	०	०
बरडजा	१,१३८	१,१२०	१	६	०	११	०	०
भकिम्ली	७३९	७३७	०	०	०	०	०	०
बीम	४१९	४१३	०	४	०	०	०	०
चिमखोला	३६०	३५५	१	२	०	१	०	१
दरनाम	२८९	२८८	०	०	०	०	०	०
दाना	४८४	४४८	०	३१	०	४	१	०
दरवाड	९०४	७१९	५	१६३	१	१०	०	१
देविस्थान	७५१	७३९	१	७	२	२	०	०
घतान	१,१३७	१,०००	१	१३५	०	०	०	०
दोवा	२९४	२९४	०	०	०	०	०	०
गुर्जाखानी	२०८	२०८	०	०	०	०	०	०
हिस्तान	४९२	४७९	०	१०	१	१	०	०
फिं	२८८	२८४	२	१	०	०	०	०
ज्यामरुककोट	८८४	८३२	१	४८	१	०	०	२

गा.वि.स. /न.पा.	कुल परिवार संख्या	अक्सर खाना बनाउन प्रयोग हुने इन्धन						
		काठ/ दाउरा	मट्टितेल	एल पी ग्याँस	गुईठा	बायो ग्याँस	विद्युत	अन्य
कुँहुँ	८४३	८३४	१	४	१	२	०	०
कुइनेमंगले	२३९	२३७	०	१	०	०	०	०
लुलाङ्ग	३२१	३२०	०	०	०	०	०	०
मल्कवाङ्ग	२९४	२९२	२	०	०	०	०	०
मराड	४१६	४१४	०	०	१	०	१	०
मुदी	५४९	५४७	१	०	०	०	०	०
मुना	५६३	५५५	१	०	०	०	०	०
नारच्याड	४५६	४१४	४	१३	०	७	३	०
निस्कोट	४६८	४६१	३	२	०	०	०	०
ओखरबोट	५०४	५०१	०	१	०	२	०	०
पाखापानी	५७३	५७३	०	०	०	०	०	०
पात्लेखेत	४५८	४४५	१	११	०	०	०	०
पुलाचौर	८४६	८३७	१	४	२	१	१	०
राखु भगवती	९३२	८९४	०	३२	०	१	०	०
राखु पिप्ले	१,०१५	९३०	२	७६	०	६	०	०
राम्चे	४६०	४५६	१	२	१	०	०	०
रत्नेचौर	६२२	५२९	१	२४	०	६७	१	०
रुम	१,२५४	१,२४३	०	२	१	१	०	०
शिख	६२१	६०६	३	११	०	०	०	०
सिंगा	७८४	६४९	२	१२५	०	८	०	०
ताकम	८७८	८७१	०	४	०	०	१	०
भुरुङ्ग तातोपानी	२१६	१६३	१	५२	०	०	०	०
घार	६७७	६२५	५	४१	०	०	०	०
कुल	२७,७२७	२३,९९९	८१	३,३६०	१२	१९०	८	५

अनुसूची ६ :

गा.वि.स. अनुसार अनुपस्थित घरपरिवार संख्या तथा जनसंख्या

गा.वि.स./ न.पा	कुल परिवार संख्या	अनुपस्थित परिवार संख्या	अनुपस्थित जनसंख्या		
			कुल	पुरुष	महिला
अर्मन	९४८	४६६	५८८	५६३	२५
अर्थङ्गे	३,१८२	९६३	१,१७८	१,०४३	१३५
बाबियाचौर	८१९	३४५	४३९	४०५	३४
बेगखोला	४०२	१४५	१८९	१६९	२०
बरडजा	१,१३८	५३९	६९२	६६१	३१
भकिल्मी	७३९	३९८	५२५	४९७	२८
बीम	४१९	१५६	१७४	१७०	४
चिमखोला	३६०	१३२	१५४	१४९	५
दग्नाम	२८९	११९	१४१	१३२	९
दाना	४८४	२००	२४४	२२०	२४
दरवाड	९०४	३३०	३९३	३७३	२०
देविस्थान	७५१	३७३	५०४	४६२	४२

गा.वि.स./ न.पा	कुल परिवार संख्या	अनुपस्थित परिवार संख्या	अनुपस्थित जनसंख्या		
			कुल	पुरुष	महिला
घतान	१,१३७	४९५	६११	५६०	५१
दोवा	२९४	१३०	१७४	१५१	२३
गुर्जाखानी	२०८	७७	१००	८९	११
हिस्तान	४९२	१६६	२३५	१९५	४०
भिं	२८८	१४०	१७७	१५८	१९
ज्यामरुककोट	८८४	४३४	५९०	५३०	६०
कुहुँ	८४३	३६४	४६३	४२९	३४
कुडनेमंगले	२३९	८३	११०	९८	१२
लुलाङ्ग	३२१	१३६	१५२	१४८	४
मल्कवाङ्ग	२९४	१०४	१३०	१२७	३
मराड	४१६	१९५	२४५	२३५	१०
मुदी	५४९	२३१	२८०	२६५	१५
मुना	५६३	२३६	२८८	२७१	१७
नारच्याड	४५६	१६३	१९०	१८१	९
निस्कोट	४६८	२३६	२९७	२७६	२१
ओखरवोट	५०४	२३८	२८७	२७९	८
पाखापानी	५७३	२३७	३१६	२९५	२१
पाल्लेखेत	४५८	२०८	२५८	२४०	१८
पुलाचौर	८४६	३५७	४१९	४०६	१३
राखु भगवती	९३२	३८३	४४५	४३२	१३
राखु पिप्ले	१,०१५	४६८	५९७	५५६	४१
राम्चे	४६०	१६१	२०७	१८७	२०
रत्नेचौर	६२२	३०६	४१४	३८१	३३
रुम	१,२५४	५०१	६०१	५६८	३३
शिख	६२१	२२१	२८१	२६०	२१
सिंगा	७८४	३३८	४१४	३७२	४२
ताकम	८७८	३६५	४५६	४३५	२१
भुरुङ्ग तातोपानी	२१६	६२	८३	७३	१०
घार	६७७	२३८	२७३	२५८	१५
कुल	२७,७२७	११,४३९	१४,३१४	१३,२९९	१,०१५

अनुसूची ७ :

गा.वि.स. अनुसार साक्षर जनसंख्या र प्रतिशत

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या				साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने	पढ्न लेख्न नजान्ने		
म्याग्दी						
कुल	१०१,७९३	७३,१६०	२,३७०	२६,२०७	५६	७१.८७
पुरुष	४५,३७२	३६,७८१	९५६	७,६१७	१८	८१.०७
महिला	५६,४२१	३६,३७९	१,४१४	१८,५९०	३८	६४.४८
अर्मन						
कुल	३,७३५	२,७००	३४	१,००१	०	७२.२९
पुरुष	१,५६७	१,२४९	१५	३०३	०	७९.७१
महिला	२,१६८	१,४५१	१९	६९८	०	६६.९३
अर्थुङ्गे						
कुल	१०,६६०	९,२८०	१६१	१,२१९	३	८७.०५
पुरुष	५,००७	४,६५९	४४	३०२	२	९३.०५
महिला	५,६५३	४,६२१	११७	९१७	१	८१.७४
बाबियाचौर						
कुल	३,०३७	२,१८४	१३३	७२०	०	७१.९१
पुरुष	१,३३२	१,०७२	५७	२०३	०	८०.४८
महिला	१,७०५	१,११२	७६	५१७	०	६५.२२
बेगखोला						
कुल	१,३८९	१,०४२	८	३३९	०	७५.०२
पुरुष	६०५	४८४	४	११७	०	८०.००
महिला	७८४	५५८	४	२२२	०	७१.१७
बरङ्गजा						
कुल	४,४७२	३,१७९	११७	१,१७६	३	७१.०९
पुरुष	१,९३९	१,५३५	४६	३५८	०	७९.१६
महिला	२,५३३	१,६४४	७१	८१८	३	६४.९०
भकिम्ली						
कुल	२,८८८	२,०३३	५२	८००	३	७०.३९
पुरुष	१,१८२	९४६	२०	२१५	१	८०.०३
महिला	१,७०६	१,०८७	३२	५८५	२	६३.७२
बीम						
कुल	१,६३६	१,२०४	१५	४१७	०	७३.५९
पुरुष	७२३	५९१	८	१२४	०	८१.७४
महिला	९१३	६१३	७	२९३	०	६७.१४
चिमखोला						
कुल	१,१९३	७४९	२९	४१५	०	६२.७८
पुरुष	५२६	३८४	११	१३१	०	७३.००
महिला	६६७	३६५	१८	२८४	०	५४.७२

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या			साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत	
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने			पढ्न लेख्न नजान्ने
दगनाम						
कुल	९९१	६३०	४९	३११	१	६३.५७
पुरुष	४३१	३०४	१९	१०८	०	७०.५३
महिला	५६०	३२६	३०	२०३	१	५८.२१
दाना						
कुल	१,६८६	१,१६२	१६	५०६	२	६८.९२
पुरुष	७९०	५८५	८	१९६	१	७४.०५
महिला	८९६	५७७	८	३१०	१	६४.४०
दरवाड						
कुल	३,१९६	२,५२३	३९	६३४	०	७८.९४
पुरुष	१,४२७	१,२२२	१८	१८७	०	८५.६३
महिला	१,७६९	१,३०१	२१	४४७	०	७३.५४
देविस्थान						
कुल	३,१३५	२,१४०	८५	९१०	०	६८.२६
पुरुष	१,३७०	१,११०	२४	२३६	०	८१.०२
महिला	१,७६५	१,०३०	६१	६७४	०	५८.३६
घतान						
कुल	३,८९६	२,६९६	१२४	१,०७१	५	६९.२०
पुरुष	१,६८१	१,३४८	४२	२९१	०	८०.१९
महिला	२,२१५	१,३४८	८२	७८०	५	६०.८६
दोवा						
कुल	९५४	६२८	११	३१५	०	६५.८३
पुरुष	४२१	३१५	७	९९	०	७४.८२
महिला	५३३	३१३	४	२१६	०	५८.७२
गुर्जाखानी						
कुल	८१९	५००	१०	३०९	०	६१.०५
पुरुष	३८३	२५१	६	१२६	०	६५.५४
महिला	४३६	२४९	४	१८३	०	५७.११
हिस्तान मण्डली						
कुल	१,५५८	१,१६७	३६	३५२	३	७४.९०
पुरुष	६७८	५८६	२०	७२	०	८६.४३
महिला	८८०	५८१	१६	२८०	३	६६.०२
भर्ती						
कुल	१,००२	६३२	२०	३५०	०	६३.०७
पुरुष	४०७	३०६	५	९६	०	७५.१८
महिला	५९५	३२६	१५	२५४	०	५४.७९
ज्यामरुककोट						
कुल	३,१७३	२,३३९	६९	७६३	२	७३.७२
पुरुष	१,३६१	१,१५४	२६	१८१	०	८४.७९

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या				साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने	पढ्न लेख्न नजान्ने		
महिला	१,८१२	१,१८५	४३	५८२	२	६५.४०
कुहुँ						
कुल	३,०३८	१,९८२	१३१	९२५	०	६५.२४
पुरुष	१,२८९	९६५	५२	२७२	०	७४.८६
महिला	१,७४९	१,०१७	७९	६५३	०	५८.१५
कुइनेमंगले						
कुल	१,०१९	७८२	११	२२६	०	७६.७४
पुरुष	४८९	४२०	७	६२	०	८५.८९
महिला	५३०	३६२	४	१६४	०	६८.३०
लुलाड						
कुल	१,२४२	८३३	३८	३७१	०	६७.०७
पुरुष	५६९	४२१	१७	१३१	०	७३.९९
महिला	६७३	४१२	२१	२४०	०	६९.२२
मल्कवाड						
कुल	१,०७४	५८६	९१	३९७	०	५४.५६
पुरुष	४७५	२९३	४८	१३४	०	६१.६८
महिला	५९९	२९३	४३	२६३	०	४८.९१
मराड						
कुल	१,५६६	९८१	८९	४९३	३	६२.६४
पुरुष	६८५	४८०	३७	१६७	१	७०.०७
महिला	८८१	५०१	५२	३२६	२	५६.८७
मुदी						
कुल	२,१९१	१,३१६	१४१	७३३	१	६०.०६
पुरुष	१,००९	६८३	६९	२५६	१	६७.६९
महिला	१,१८२	६३३	७२	४७७	०	५३.५५
मुना						
कुल	२,०५३	१,३९८	४१	६१२	२	६८.१०
पुरुष	८७८	६८६	१४	१७८	०	७८.१३
महिला	१,१७५	७१२	२७	४३४	२	६०.६०
नारच्याड						
कुल	१,४८४	१,०२४	१८	४४२	०	६९.००
पुरुष	६८६	५३६	७	१४३	०	७८.१३
महिला	७९८	४८८	११	२९९	०	६९.१५
निस्कोट						
कुल	१,९३६	१,१९४	६०	६८२	०	६१.६७
पुरुष	८५९	६००	२७	२३२	०	६९.८५
महिला	१,०७७	५९४	३३	४५०	०	५५.१५
ओखरबोट						
कुल	२,०४४	१,३५३	२७	६५८	६	६६.१९
पुरुष	८७४	६६३	९	२००	२	७५.८६

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या				साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने	पढ्न लेख्न नजान्ने		
महिला	१,१७०	६९०	१८	४५८	४	५८.९७
पाखापानी						
कुल	२,००५	१,४०१	३०	५७४	०	६९.८८
पुरुष	८४७	६५७	१०	१८०	०	७७.५७
महिला	१,१५८	७४४	२०	३९४	०	६४.२५
पाल्खेत						
कुल	१,५८८	१,११६	१८	४५४	०	७०.२८
पुरुष	६६२	५५१	११	१००	०	८३.२३
महिला	९२६	५६५	७	३५४	०	६१.०२
पुलाचौर						
कुल	२,९६७	२,०७४	१४७	७४५	१	६९.९०
पुरुष	१,२४८	१,०२२	६०	१६६	०	८१.८९
महिला	१,७१९	१,०५२	८७	५७९	१	६१.२०
राखु भगवती						
कुल	३,००३	२,०४२	७१	८९०	०	६८.००
पुरुष	१,२८०	१,००५	३६	२३९	०	७८.५२
महिला	१,७२३	१,०३७	३५	६५१	०	६०.१९
राखु पिप्ले						
कुल	३,५२६	२,३९२	१००	१,०३२	२	६७.८४
पुरुष	१,५३४	१,१९१	४४	२९८	१	७७.६४
महिला	१,९९२	१,२०१	५६	७३४	१	६०.२९
राम्चे						
कुल	१,५०४	१,११६	३४	३५३	१	७४.२०
पुरुष	६५९	५६८	१७	७३	१	८६.१९
महिला	८४५	५४८	१७	२८०	०	६४.८५
रत्नेचौर						
कुल	२,०९७	१,६२०	१५	४६०	२	७७.२५
पुरुष	८६२	७५७	६	९९	०	८७.८२
महिला	१,२३५	८६३	९	३६१	२	६९.८८
रुम						
कुल	५,१७७	३,६२१	६१	१,४८९	६	६९.९४
पुरुष	२,३०३	१,८०९	२७	४६४	३	७८.५५
महिला	२,८७४	१,८१२	३४	१,०२५	३	६३.०५
शिख						
कुल	२,०६७	१,५६४	४०	४६३	०	७५.६७
पुरुष	९६६	८१८	७	१४१	०	८४.६८
महिला	१,१०१	७४६	३३	३२२	०	६७.७६
सिंगा						
कुल	२,९०१	२,१४४	९७	६५६	४	७३.९१
पुरुष	१,२४३	१,०५१	२३	१६७	२	८४.५५

गा.वि.स. / न. पा.	जनसंख्या				साक्षरता नखुलेको	साक्षरता प्रतिशत
	५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या	पढ्न लेख्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने	पढ्न लेख्न नजान्ने		
महिला	१,६५८	१,०९३	७४	४८९	२	६५.९२
ताकम						
कुल	३,३४१	२,२०६	६४	१,०६५	६	६६.०३
पुरुष	१,४१५	१,१०६	२०	२८६	३	७८.१६
महिला	१,९२६	१,१००	४४	७७९	३	५७.११
भुरुङ्ग तातोपानी						
कुल	७३५	५५४	५	१७६	०	७५.३७
पुरुष	३८७	३१९	४	६४	०	८२.४३
महिला	३४८	२३५	१	११२	०	६७.५३
घार						
कुल	२,२७६	१,५९७	१०	६६९	०	७०.१७
पुरुष	९७८	७८४	३	१९१	०	८०.१६
महिला	१,२९८	८१३	७	४७८	०	६२.६३
संस्थागत						
कुल	१,५३९	१,४७६	२३	४०	०	९५.९१
पुरुष	१,३४५	१,२९५	२१	२९	०	९६.२८
महिला	१९४	१८१	२	११	०	९३.३०

अनुसूची ८

जातजाति अनुसार गा.वि.स.को जनसंख्या

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
अर्मन			
सबै जातजाती	४१८९	१७८३	२४०६
क्षेत्री	५०१	२०८	२९३
ब्राम्हण पहाड	५६४	२५६	३०८
मगर	१७३४	७२६	१००८
तामाङ	१३	७	६
कामी	८४०	३५१	४८९
दमाई/ढोली	९५	४२	५३
ठकुरी	५५	१९	३६
सार्की	७९	३५	४४
थकाली	१३५	६०	७५
छत्त्याल	१४०	६७	७३
किसान	१६	५	११
अन्य	१७	७	१०
अर्थुङ्गे			
सबै जातजाती	११७३८	५५७३	६१६५
क्षेत्री	२७९६	१३२०	१४७६
ब्राम्हण पहाड	२३७८	११७६	१२०२
मगर	२४७२	१०६०	१४१२
थारु	२६	१९	७
तामाङ	५१	३२	१९
नेवार	९१४	४३२	४८२
मुसलमान	१४१	८८	५३
कामी	८९८	४३६	४६२
राई	६०	२७	३३
गुरुङ्ग	१०६	५१	५५
दमाई/ढोली	२६१	१२७	१३४
ठकुरी	३०४	१५४	१५०
सार्की	४००	१९५	२०५
तेली	४३	२८	१५
कोइरी/कृशवाहा	१७	१५	२
सन्यासी/दशनामी	३९	१८	२१
हजाम/ठाकुर	१३	१२	१
हलुवाई	२४	१२	१२
थकाली	२३९	१०४	१३५
छत्त्याल	४०७	१७८	२२९
किसान	५९	२७	३२
अन्य	९०	६२	२८

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
बावियाचौर			
सबै जातजाती	३४०२	१५०८	१८९४
क्षेत्री	९४०	४१२	५२८
ब्राम्हण पहाड	६०७	२७७	३३०
मगर	४२०	१९१	२२९
नेवार	४३	१८	२५
कामी	४०५	१६१	२४४
गुरुङ्ग	४२	१९	२३
दमाई/ढोली	१५१	६०	९१
ठकुरी	१२७	५७	७०
सार्की	२७७	१३१	१४६
सन्ध्यासी/दशनामी	२७	१०	१७
थकाली	२१	१०	११
छुन्त्याल	३४	१६	१८
बादी	१६	८	८
किसान	२२६	१०३	१२३
अन्य	६६	३५	३१
बेगखोला			
सबै जातजाती	१५२२	६७८	८४४
ब्राम्हण पहाड	२७	१३	१४
मगर	१२०६	५३६	६७०
कामी	१४७	६६	८१
दमाई/ढोली	२८	१२	१६
सार्की	६४	२४	४०
थकाली	१३	६	७
अन्य	३७	२१	१६
बरङ्जा			
कुल जनसंख्या	४९७७	२१८५	२७९२
क्षेत्री	३८१	१७३	२०८
ब्राम्हण पहाड	५५४	२१७	३३७
मगर	२५६७	११४७	१४२०
नेवार	१३	५	८
कामी	७६०	३३७	४२३
दमाई/ढोली	१७८	९०	८८
लिम्बु	१२	६	६
ठकुरी	११	४	७
सार्की	६२	२८	३४
सन्ध्यासी/दशनामी	५६	२३	३३
थकाली	८३	३५	४८
छुन्त्याल	२२१	९०	१३१
किसान	६५	२५	४०
अन्य	१४	५	९

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
भकिम्ली			
कुल जनसंख्या	३२३४	१३५७	१८७७
क्षेत्री	३०५	१२४	१८१
ब्राम्हण पहाड	११२	५३	५९
मगर	१७१३	७२३	९९०
नेवार	४७	२१	२६
कामी	४७२	१९२	२८०
दमाई/ढोली	१३६	५९	७७
सार्की	१२	७	५
छुन्त्याल	३१२	१२९	१८३
किसान	१०१	३६	६५
अन्य	२४	१३	११
बीम			
कुल जनसंख्या	१८५६	८४२	१०१४
ब्राम्हण पहाड	१६६	८८	७८
मगर	१४२०	६३१	७८९
कामी	१२४	५७	६७
दमाई/ढोली	१४०	६३	७७
अन्य	६	३	३
चिमखोला			
कुल जनसंख्या	१३१७	५८१	७३६
मगर	१०२४	४५३	५७१
कामी	१५०	७०	८०
दमाई/ढोली	३७	१६	२१
छुन्त्याल	२९	१२	१७
वादी	४७	१७	३०
अन्य	३०	१३	१७
दगनाम			
कुल जनसंख्या	१०८९	४७३	६१६
मगर	९०८	३९७	५११
कामी	१०९	४३	६६
दमाई/ढोली	५५	२२	३३
अन्य	१७	११	६
दाना			
कुल जनसंख्या	१८७३	८८५	९८८
क्षेत्री	२१७	१०३	११४
ब्राम्हण पहाड	९३	४९	४४
मगर	१०४०	४८०	५६०
तामाड	१८	८	१०
कामी	३६७	१६९	१९८
गुरुङ्ग	३८	१८	२०
दमाई/ढोली	१९	१२	७

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
सार्की	१८	९	९
थकाली	२२	१०	१२
गाइने	१२	८	४
अन्य	२९	१९	१०
दरबाड			
कुल जनसंख्या	३५९५	१६४५	१९५०
क्षेत्री	१९०	८९	१०१
ब्राम्हण पहाड	४११	१९७	२१४
मगर	१८१०	८१४	९९६
तामाड	११	६	५
मुसलमान	११	६	५
कामी	५१७	२३२	२८५
गुरुङ्ग	१३७	६०	७७
दमाई/ढोली	१९७	८९	१०८
ठकुरी	२१	१२	९
सार्की	१०२	४३	५९
थकाली	५२	२८	२४
छुत्त्याल	४६	२३	२३
किसान	५६	२३	३३
अन्य	३४	२३	११
देविस्थान			
कुल जनसंख्या	३५३७	१५६१	१९७६
क्षेत्री	३२	१५	१७
ब्राम्हण पहाड	३९	१८	२१
मगर	२४७७	१०९९	१३७८
कामी	६९१	३०१	३९०
गुरुङ्ग	५०	२०	३०
दमाई/ढोली	९९	४०	५९
ठकुरी	२५	११	१४
थकाली	५०	२४	२६
किसान	५५	२३	३२
अन्य	१९	१०	९
घतान			
कुल जनसंख्या	४३२७	१९०३	२४२४
क्षेत्री	१८५४	८०८	१०४६
ब्राम्हण पहाड	४०१	१८७	२१४
मगर	२६६	१२०	१४६
नेवार	१४४	६७	७७
कामी	३०३	१३३	१७०
दमाई/ढोली	८२३	३३८	४८५
ठकुरी	११४	४८	६६
सार्की	२९५	१४५	१५०

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
सन्ध्यासी/दशनामी	३०	३	२७
थकाली	२४	१०	१४
छन्त्याल	२५	१३	१२
अन्य	४८	३१	१७
दोवा			
कुल जनसंख्या	१०६३	४७२	५९१
मगर	९७६	४२६	५५०
कामी	६०	३०	३०
अन्य	२७	१६	११
गुर्जाखानी			
कुल जनसंख्या	९६४	४४३	५२१
कामी	३८६	१६९	२१७
छन्त्याल	५६८	२६७	३०१
अन्य	१०	७	३
हिस्तान मण्डली			
कुल जनसंख्या	१६७५	७३८	९३७
मगर	१५६२	६८९	८७३
कामी	७०	३०	४०
दमाई/ढोली	२२	८	१४
अन्य	२१	११	१०
फि			
कुल जनसंख्या	११३१	४६३	६६८
मगर	९२०	३७६	५४४
कामी	१५३	६१	९२
दमाई/ढोली	४३	१८	२५
अन्य	१५	८	७
ज्यामरुककोट			
कुल जनसंख्या	३५४९	१५६६	१९८३
क्षेत्री	१८७३	८१२	१०६१
ब्राम्हण पहाड	४०१	१७४	२२७
मगर	१४७	७३	७४
कामी	२६२	१२०	१४२
राई	११	४	७
गुरुङ्ग	११	५	६
दमाई/ढोली	२१९	९४	१२५
ठकुरी	१०२	४६	५६
सार्की	४७८	२२१	२५७
किसान	१९	६	१३
अन्य	११	५	६
तराई अन्य	१५	६	९
कुँहुँ			
कुल जनसंख्या	३३८१	१४७३	१९०८

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
क्षेत्री	४३१	१९६	२३५
ब्राम्हण पहाड	३४३	१५८	१८५
मगर	१३१८	५५४	७६४
कामी	४६७	१९४	२७३
दमाई/होली	१८५	८४	१०१
सार्की	६०८	२६९	३३९
थकाली	१७	११	६
अन्य	१२	७	५
कुइनेमंगले			
कुल जनसंख्या	११४४	५४५	५९९
मगर	७५	४३	३२
कामी	१९३	९१	१०२
छत्रत्याल	८४७	३९२	४५५
अन्य	२९	१९	१०
लुलाड			
कुल जनसंख्या	१४८४	६७३	८११
मगर	४३८	१९८	२४०
कामी	९९१	४४६	५४५
दमाई/होली	२०	१०	१०
थकाली	१५	६	९
अन्य	२०	१३	७
मल्कवाड			
कुल जनसंख्या	१२६७	५८२	६८५
मगर	१६४	७२	९२
कामी	३९०	१७५	२१५
दमाई/होली	३७	१४	२३
थकाली	१६	७	९
छत्रत्याल	६३७	३००	३३७
अन्य	२३	१४	९
मराड			
कुल जनसंख्या	१७८७	७९९	९८८
क्षेत्री	२११	८६	१२५
ब्राम्हण पहाड	२३८	११०	१२८
मगर	८१७	३५८	४५९
कामी	३६७	१७६	१९१
गुरुङ्ग	४७	२२	२५
दमाई/होली	८५	३४	५१
अन्य	२२	१३	९
मुदी			
कुल जनसंख्या	२५०३	११७४	१३२९
ब्राम्हण पहाड	१५	९	६
मगर	१६९९	७८९	९१०

गा.वि.स. न.पा. / जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
कामी	५९७	२८९	३०८
गुरुङ्ग	३८	१६	२२
दमाई/ढोली	४९	१६	३३
सार्की	६६	३४	३२
घती/भुजेल	१२	६	६
थकाली	१४	९	५
अन्य	१३	६	७
मुना			
कुल जनसंख्या	२३४५	१०२३	१३२२
क्षेत्री	६५१	२६२	३८९
मगर	११८२	५३५	६४७
कामी	३०३	१४३	१६०
दमाई/ढोली	३३	१४	१९
ठकुरी	१४५	५५	९०
अन्य	३१	१४	१७
नारच्याड			
कुल जनसंख्या	१६२६	७५८	८६८
क्षेत्री	७६	३७	३९
ब्राम्हण पहाड	१२	१०	२
मगर	१३१९	६१०	७०९
तामाड	१२	७	५
नेवार	१२	६	६
कामी	१४१	६३	७८
दमाई/ढोली	१९	१०	९
अन्य	३५	१५	२०
निस्कोट			
कुल जनसंख्या	२२०१	९९४	१२०७
क्षेत्री	२१	८	१३
ब्राम्हण पहाड	१०८	४५	६३
मगर	१२२६	५७७	६४९
कामी	६५९	२८१	३७८
गुरुङ्ग	१६	६	१०
दमाई/ढोली	११२	४६	६६
ठकुरी	३०	१७	१३
छन्त्याल	२६	१३	१३
अन्य	३	१	२
ओखरबोट			
कुल जनसंख्या	२३३६	१०२०	१३१६
क्षेत्री	३९	१८	२१
ब्राम्हण पहाड	९६	४४	५२
मगर	१०४५	४५३	५९२
कामी	९६४	४१४	५५०

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
गुरुङ्ग	४०	२१	१९
दमाई/ढोली	५४	२४	३०
ठकुरी	२५	११	१४
सार्की	१३	६	७
छन्त्याल	५३	२३	३०
अन्य	७	६	१
पाखापानी			
कुल जनसंख्या	२२५८	९६१	१२९७
मगर	१५७६	६६५	९११
कामी	२५५	११४	१४१
दमाई/ढोली	७३	२४	४९
थकाली	१२	५	७
छन्त्याल	३२३	१३५	१८८
अन्य	१९	१८	१
पात्लेखेत			
कुल जनसंख्या	१७५३	७५३	१०००
क्षेत्री	१६६	७२	९४
ब्राम्हण पहाड	२३२	१००	१३२
मगर	७६०	३३२	४२८
कामी	१५२	६०	९२
दमाई/ढोली	५२	२३	२९
ठकुरी	१६२	६१	१०१
सार्की	१७०	७९	९१
सत्यासी / दशनामी	१७	६	११
थकाली	२८	१२	१६
अन्य	१४	८	६
पुलाचौर			
कुल जनसंख्या	३३१८	१४२८	१८९०
क्षेत्री	१३४३	५९७	७४६
ब्राम्हण पहाड	४०९	१८८	२२१
मगर	१६०	६५	९५
नेवार	६८	३०	३८
कामी	३१८	१२९	१८९
दमाई/ढोली	९५७	३९१	५६६
सार्की	२८	१२	१६
किसान	१९	१०	९
अन्य	१६	६	१०
राखु भगवती			
कुल जनसंख्या	३३५६	१४६१	१८९५
क्षेत्री	२१९६	९४२	१२५४
ब्राम्हण पहाड	२०८	८५	१२३
मगर	३४	१४	२०

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
नेवार	८०	३७	४३
कामी	१६६	८०	८६
दमाई/ढोली	५४०	२३२	३०८
ठकुरी	९७	४९	४८
अन्य	३५	२२	१३
राखु पिप्ले			
कुल जनसंख्या	३९३६	१७१९	२२१७
क्षेत्री	९२९	३९०	५३९
ब्राम्हण पहाड	४१४	१८५	२२९
मगर	२५४	११७	१३७
थारु	१७	१०	७
तामाङ	२६	२३	३
कामी	३६६	१६४	२०२
गुरुङ्ग	३०	१७	१३
दमाई/ढोली	६७०	२६४	४०६
ठकुरी	८०७	३४७	४६०
सार्की	३४६	१६२	१८४
कोइरी/कुशवाहा	१४	९	५
छन्त्याल	३०	१४	१६
अन्य	२१	१२	९
तराई अन्य	१२	५	७
राम्चे			
कुल जनसंख्या	१६००	७०८	८९२
मगर	१४९२	६५४	८३८
कामी	७५	३५	४०
दमाई/ढोली	२६	१३	१३
अन्य	७	६	१
रत्नेचौर			
कुल जनसंख्या	२३३३	९८६	१३४७
क्षेत्री	४६४	२०५	२५९
ब्राम्हण पहाड	७४	३२	४२
मगर	१२०२	५०६	६९६
नेवार	७६	३१	४५
कामी	६८	२५	४३
दमाई/ढोली	१५७	६२	९५
सार्की	२३६	९९	१३७
सन्ध्यासी/दशनामी	३६	१६	२०
घती/भुजेल	१३	६	७
अन्य	७	४	३
रुम			
कुल जनसंख्या	५९३३	२७०८	३२२५
क्षेत्री	१३७	६०	७७

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
ब्राम्हण पहाड	२९	१४	१५
मगर	३१८४	१४५५	१७२९
नेवार	४४	२२	२२
कामी	२१९८	९९८	१२००
दमाई/ढोली	२९३	१३९	१५४
थकाली	२१	१०	११
छन्त्याल	११	६	५
अन्य	१६	४	१२
शिख			
कुल जनसंख्या	२२१२	१०४३	११६९
क्षेत्री	२१	११	१०
मगर	१८१९	८५८	९६१
कामी	१३३	६०	७३
गुरुङ्ग	३१	१८	१३
दमाई/ढोली	१३०	५८	७२
थकाली	१९	६	१३
बादी	२१	११	१०
अन्य	३८	२१	१७
सिङ्गा			
कुल जनसंख्या	३२४६	१४३६	१८१०
क्षेत्री	९३०	४१२	५१८
ब्राम्हण पहाड	४४७	२०४	२४३
मगर	५६४	२३९	३२५
नेवार	३२	१५	१७
कामी	२१८	९२	१२६
गुरुङ्ग	२३६	९४	१४२
दमाई/ढोली	१०५	५१	५४
ठकुरी	१६२	७३	८९
सार्की	४७५	२२२	२५३
थकाली	४७	१९	२८
अन्य	३०	१५	१५
ताकम			
कुल जनसंख्या	३७५४	१६४०	२११४
क्षेत्री	९३७	४१०	५२७
ब्राम्हण पहाड	४३१	१६५	२६६
मगर	४२७	१९२	२३५
कामी	१३२२	५७७	७४५
गुरुङ्ग	१६४	७८	८६
दमाई/ढोली	३९	१६	२३
ठकुरी	३८	१४	२४
थकाली	४४	२३	२१
छन्त्याल	१६४	७६	८८

गा.वि.स. न.पा./ जातजाति	कुल	पुरुष	महिला
पत्थरकट्टा/कुशवाडिया	१६	९	७
अन्य	१८	८	१०
दलित अन्य	१५४	७२	८२
भुरुङ्ग तातोपानी			
कुल जनसंख्या	७९५	४०९	३८६
क्षेत्री	६१	३७	२४
ब्राम्हण पहाड	२७	२३	४
मगर	४१७	२१२	२०५
कामी	१५३	६९	८४
गुरुङ्ग	१२	८	४
दमाई/ढोली	३६	१८	१८
थकाली	५३	२३	३०
अन्य	३६	१९	१७
घार			
कुल जनसंख्या	२४७१	१०८५	१३८६
क्षेत्री	१३३७	५७०	७६७
ब्राम्हण पहाड	१७	७	१०
मगर	५९७	२६७	३३०
तामाड	२१	१३	८
कामी	९४	३६	५८
गुरुङ्ग	१३	८	५
दमाई/ढोली	३३५	१५१	१८४
सत्यासी/दशनामी	१४	७	७
थकाली	२९	१७	१२
अन्य	१४	९	५
संस्थागत			
कुल जनसंख्या	१५६४	१३६१	२०३
क्षेत्री	४१९	३८७	३२
ब्राम्हण पहाड	२००	१७७	२३
मगर	४१०	३१७	९३
थारु	५३	५२	१
तामाड	५७	५१	६
नेवार	५८	५८	०
कामी	८९	७८	११
राई	१५	१३	२
गुरुङ्ग	५५	४२	१३
दमाई/ढोली	२२	२१	१
ठकुरी	५८	५३	५
सार्की	२०	१७	३
बाँतर/सरदार	२०	२०	०
छन्त्याल	१६	१०	६
अन्य	७२	६५	७

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

जिल्ला वस्तुगत विवरण, बागलुङ २०७२, तथ्याङ्क कार्यालय म्याग्दी <http://www.cbs.gov.np>

राष्ट्रिय जनगणनाको प्रतिवेदन, २०६८ ,केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, काठमाडौं

राष्ट्रिय कृषि गणनाको प्रतिवेदन, २०६८ ,केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, काठमाडौं

नेपालमा गरिबीको लघुक्षेत्र अनुमान २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, काठमाडौं

विद्यालय स्तरिय शैक्षिक तथ्याङ्क, २०७४, जिल्ला शिक्षा कार्यालय म्याग्दी

वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका, २०७४, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, म्याग्दी

जिल्ला विकास योजना, २०७३।७४ म्याग्दी, जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, म्याग्दी

जिल्ला प्रोफाइल सहितको वार्षिक पुस्तिका, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, म्याग्दी

<http://www.dmgnepal.gov.np>

<http://www.landdepartment.gov.np>

<http://www.dcsi.gov.np>

Nepal Human Development Report 2014, राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय तथा संयुक्त राष्ट्रसंघिय विकास कार्यक्रम, नेपाल

बेनी नगरपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७४, म्याग्दी

विभिन्न गाउँपालिकाहरूको पार्श्वचित्र, २०७४, म्याग्दी

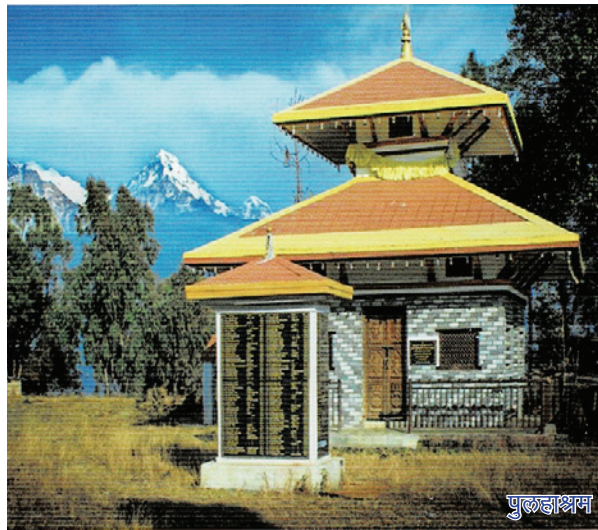
सिद्ध तातोपानी कुण्ड

भगवतीकोट, म्याग्दी

महारानीथान

पुल्लडाश्रम

साक्षाकृष्ण मन्दिर, गलेश्वर

सर्वेक्षणको द्रममा तातोपानी

हाम्रो अनुरोध

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग तथा यस कार्यालयबाट विभिन्न समयमा संचालन हुने गणना तथा सर्वेक्षणहरूको सिलसिलामा तथ्याङ्क संकलनका लागि खटिई आउने गणक/कर्मचारीहरूलाई समयमै सत्य, तथ्य र यथार्थ विवरण विवरण उपलब्ध गराई सहयोग गरिदिनु हुन सम्बन्धित सबैमा हार्दिक अनुरोध गर्दछौं ।

तथ्याङ्क कार्यालय, बागलुङ

‘तथ्याङ्क विकासका लागि, विकास जनताका लागि’